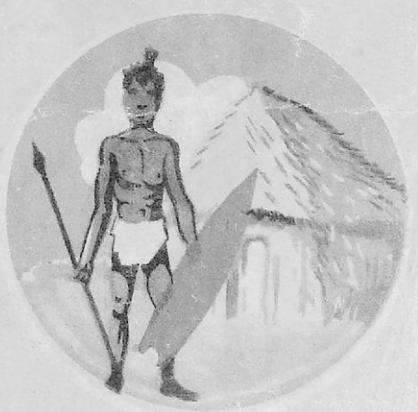
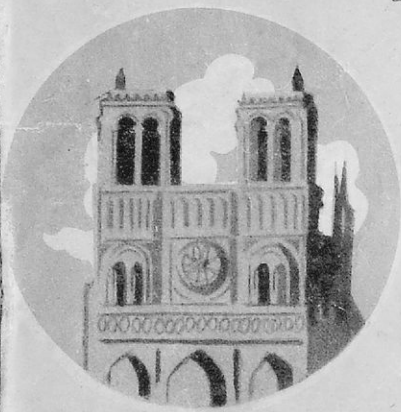

Ι. Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ
Νέα Γεωγραφία

ΟΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

Ε' Δημοτικού

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

42092

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΓΓ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Δημοδιδασκάλου Προτύπου Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας Τριπόλεως

Νέα Γεωγραφία

ΟΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(έκτος της Εύρωπης)

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(1ον έτος συνδιδασκαλίας Ε' και ΣΤ' τάξεως)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΝΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
ΑΒΑΝΤΩΝ - ΤΗΛ. 345 - ΧΑΛΚΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ 10

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα.

Χριστοδουλοπούλου

Σημείωμα. Τρεις φάσεις λαμβάνει η σύγχρονη διδασκαλία της Γεωγραφίας: Παρατήρηση, Έπεξεργασία, Έκφραση.

1. Παρατήρηση. Από χάρτες, πληροφορίες προφορικές (διδίου ή άλλων), βιβλία, περιοδικά, εικόνες, οι μαθηταί συλλέγουν και διατυπώνουν τα γεωγραφικά στοιχεία: Θέση, έδαφος, κλίμα, νερά, φυτά, όρυκτά, βιομηχανία, προϊόντα, έμπόριο, συγκοινωνία, πόλεις, άσχολίες κατοίκων, ιστορία και πολιτισμό.

2. Έπεξεργασία. Έδω γίνεται με το «γιατί» και το «διότι» ή συσχέτιση, ή διάρθρωση και ή έξήγηση στο σχήμα της αίτιότητας και της σκοπιμότητας των γεωγραφικών στοιχείων. (Βλέπε πιό συγκεκριμένα αυτή τή φάση στο «Γιατί» τής Γεωγραφίας Γ' και Δ'. «Η Έλλάδα», 'Ι. Α. Χριστοδουλοπούλου, έκδ. Δ. Δημητράκου).

3. Έκφραση. Οί μαθηταί για τή χώρα που διδάχτηκαν, διαβά- ζουν ταξίδια, περιγραφές κ. λ., γράφουν έκθέσεις, άλληλογραφοῦν, καταρτίζουν το λεύκωμα της (εικόνες, ποιήματα, πεζά, φυτά κ. λ.) και τή συλλογή της (προϊόντα κ. λ.).

PRINTED IN GREECE

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

Α' ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Ουράνια σώματα λέγονται ο ήλιος, το φεγγάρι και τὰ ἄλλα ἀμέτρητα ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Κινουῦνται στὸ ἄπειρο (χάος) μαζί με τὴ γῆ, πού κατοικοῦμε. Εἶναι δηλαδή και ἡ γῆ ἓνα οὐράνιο σῶμα, ἄστρο.

Ὁ ἥλιος. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο οὐράνιο σῶμα. Φωτίζει και ζεσταίνει τὴ γῆ και δίνει ζωὴ στὰ φυτὰ και στὰ ζῶα. Μπροστά του ἡ γῆ εἶναι ἓνα σιταρόσπειρο και ὁ ἥλιος ἓνας σωρὸς ἀπὸ 130 δκάδες σιτάρι*.

Τὸ σύμπαν. Ἡ γῆ, ὁ ἥλιος και τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα ἀποτελοῦν τὸ σύμπαν.

Η ΓΗ

Τὸ σχῆμα της. Εἶναι μιὰ τετράστια μπάλα. Δὲν εἶναι ὅμως τελείως στρογγυλή, σφαιρική. Στὸ ἐπάνω και κάτω μέρος της εἶναι κάπως ἐπίπεδη (πλακουδὴ), ὅπως τὸ πορτοκάλι. Γι' αὐτὸ ἡ γῆ στὸ σχῆμα μοιάζει περισσότερο τοῦ πορτοκαλιοῦ.

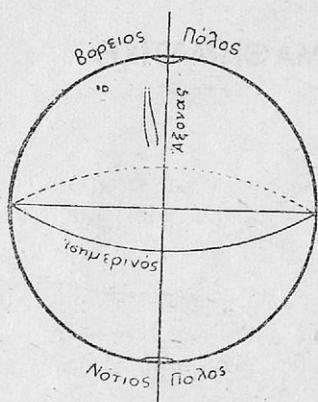
Οἱ πόλοι της. Τὸ ἐπάνω και κάτω ἐπίπεδο (πλακουδὸ) μέρος τῆς γῆς λέγεται **Βόρειος Πόλος** και τὸ κάτω **Νότιος Πόλος**.

Ὁ ἄξονάς της. Ἡ φανταστικὴ γραμμὴ πού περνᾶ ἀπὸ τὸ βόρειο στὸ νότιο πόλο τῆς γῆς, λέγεται ἄξονας. Γύρω ἀπ' αὐτὸν γυρίζει ἡ γῆ με μεγάλη ταχύτητα, ὅπως ἡ σβούρα.

Οἱ κινήσεις της. Ἡ γῆ γυρίζοντας στὸ ἄπειρο (χάος) τοῦ οὐρανοῦ ζεσταίνεται και φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιο. Σὲ 24 ὥρες (1 ἡμερονύχτιο) κάνει μιὰ στροφὴ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της (τὸν ἑαυτὸν της) και σὲ 365 ἡμέρες (1 χρόν.) γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἐπειδὴ ἡ γῆ γυρίζει διαρκῶς (πλανιέται) γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, λέγεται **πλανήτης**.

* Μιὰ δκά σιτάρι υπολογίζεται 10.000 σπειριά. Δηλαδή ὁ ἥλιος εἶναι μεγαλύτερος 1.300.000 φορές ἀπὸ τὴ γῆ.

Ἡ ἰσημερινός της. Ὁ ἥλιος δὲν ζεσταίνει ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς τὸ ἴδιο. Ὅσα εἶναι κοντύτερα σὲ αὐτόν, τὰ ζεσταίνει περισσότερο. Τέτοια μέρη τῆς γῆς (στεριὰς καὶ θάλασσες) εἶναι ἐκεῖνα ποὺ πέφτουν στὸ νοητὸ κύκλο, ποὺ ζῶνει ὀριζόντια τῆ γῆ. Ἐχει τὴν ἴδια ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς Πόλους καὶ λέγεται **Ἰσημερινός**. Λέγεται ἔτσι, γιατί τὰ μέρη ποὺ πέφτουν σὲ αὐτόν, ἔχουν πάντοτε ἴση ἡμέρα καὶ ἴση νύχτα (ισημερία). Ὁ ἰσημερινός χωρίζει τῆ γῆ σὲ δύο ἡμισφαίρια. Τὸ ἓνα μὲ τὸ Βόρειο Πόλο λέγεται **Βόρειο ἡμισφαίριο**. Τὸ ἄλλο μὲ τὸ Νότιο Πόλο λέγεται **Νότιο ἡμισφαίριο**.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Εἶναι 510 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Νερὰ σκεπάζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐπιφανείας της. Γι' αὐτὸ ἡ γῆ λέγεται **Ὑδρογεία σφαῖρα**.

Στεριά καὶ θάλασσα

Τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶναι νερὸ (θάλασσα). Τὸ $\frac{1}{4}$ μόνον εἶναι στεριά (ξηρὰ).

Ἡ στεριά χωρίζεται σὲ 5 κομμάτια, ποὺ λέγονται **ἡπειροί** :

1. Ἀσία, 2. Ἀμερική, 3. Ἀφρική, 4. Εὐρώπη καὶ 5. Αὐστραλία.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι μία χερσόνησος τῆς Ἀσίας. Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ἡ διώρυγα τοῦ Σουὲζ μόλις χωρίζουν τὴν Ἀφρική ἀπὸ τὴν Ἀσία. Οἱ τρεῖς αὐτὲς ἡπειροὶ ἦσαν γνωστὲς ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια. Γι' αὐτὸ λέγονται **παλαιὸς κόσμος**.

Ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Αὐστραλία δὲν ἦσαν γνωστὲς στοὺς ἀρχαίους. Γι' αὐτὸ λέγονται **νέος κόσμος**.

Τὸ ἄλλο νερὸ ποὺ σκεπάζει τῆ γῆ, χωρίζεται ἀπὸ τὶς ἡπείρους σὲ 5 μεγάλες θάλασσες, ποὺ λέγονται ὠκεανοί.

1. **Μέγας ἢ Εἰθηνικός ὠκεανός.** Εἶναι ἀνάμεσα Εὐρώπης καὶ Ἀμερικής.

2. **Ἀτλαντικός ὠκεανός.** Εἶναι ἀνάμεσα Εὐρώπης καὶ Ἀμερικής.

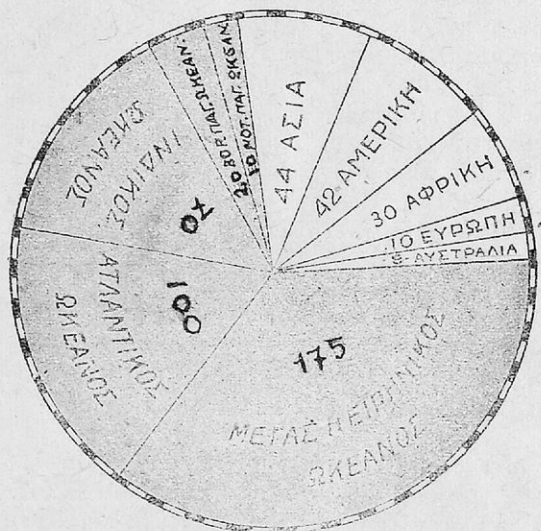
3. **Ἰνδικός ὠκεανός.** Εἶναι ἀνάμεσα Ἀφρικής καὶ Αὐστραλίας μὲ νησιά της (Ὠκεανίας).

4. **Βόρειος Παγωμένος ὠκεανός (ἢ Ἀρκτικός).** Εἶναι ἀνάμεσα στὶς βόρειες χώρες τῆς γῆς καὶ τοῦ Βορείου Πόλου.

5. Νότιος Παγωμένος ὠκεανὸς (ἢ Ἀνταρκτικός). Ἔρχεται στὸ νότο συνέχεια τοῦ Εἰρηρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ φτάνει στὸ Νότιο Πόλο.

Οἱ θάλασσες καὶ οἱ στεριεὶς ποὺ εἶναι στὸν Ἰσημερινό, ζεσταίνονται πάρα πολὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Τὶς θάλασσες καὶ τὶς στεριεὶς τοῦ Βορείου καὶ Νοτίου Πόλου

Ὠκεανοὶ καὶ ἡπειροί. (Οἱ ἀριθμοὶ δείχνουν τὴν ἔκτασή τους σὲ ἑκατομύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα).

λίγους μῆνες τὸ χρόνο τὶς βλέπει ὁ ἥλιος. Ζεσταίνονται ἐλάχιστα καὶ σκεπάζονται γι' αὐτὸ πάντα ἀπὸ χιόνια καὶ πάγους.

Ὅσες θάλασσες καὶ στεριεὶς εἶναι ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοὺς Πόλους ζεσταίνονται ἀπὸ τὸν ἥλιο μέτρια (οὔτε πολὺ, οὔτε λίγο).

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς

Τὸ μεγαλύτερο ψήλωμα τῆς στεριᾶς ἔχει ὕψος 8840 μέτρα (Ἴμαλαία Ἀσίας). Τὸ μαγαλύτερο κοίλωμα τῆς θάλασσας ἔχει βάθος 9600 μέτρα (Εἰρηρηνικὸς ὠκεανὸς-Φιλιππίνες).

Τὰ ψηλῶματα (βουνὰ) καὶ τὰ κοιλῶματα (βάθη-ἄβυσσοι) δὲν ἀλλάζουν τὴ στρωτὴ στρογγυλὴ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Μπροστὰ στὸν τεράστιο ὄγκο τῆς δὲν εἶναι τίποτε. Μοιάζουν μὲ τὶς ἀνωμαλίαι τῆς φλούδας τοῦ πορτοκαλιοῦ.

Θαλασσινὰ ρεύματα

Πολλὰ θαλασσινὰ νερὰ ζεσταίνονται πολὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ παρασέρνονται καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. Τότε κινοῦνται σὰν μεγάλα ποτάμια (ρεύματα), πρὸς πολλῶν τὸ πλάτος φτάνει τὰ 50 χιλιόμετρα. Τέτοια ρέουν ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸ πρὸς τοὺς Πόλους. Τὰ μεγαλύτερα ζεστὰ θαλασσινὰ ρεύματα εἶναι δύο:

1. Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν κόλπο τοῦ Μεξικῶ. Βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Εὐρώπης. Φτάνει στὴ Νορβηγία καὶ χάνεται στὸ Βόρειο παγωμένο ὠκεανό.

2. Ἰαπωνικὸ ρεῦμα. (Κουροσίβο). Ἀρχίζει ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Κίνας. Βρέχει τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας, τὰ δυτικὰ τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Καλιφορνίας.

Τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου καὶ τὸ Ἰαπωνικὸ ζεσταίνουν τοὺς τόπους, πρὸς βρέχουν.

Ἀπὸ τοὺς Πόλους ρέουν πολλὰ ψυχρὰ θαλασσινὰ ρεύματα. Τὰ μεγαλύτερα, πρὸς ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Βόρειο παγωμένο ὠκεανό, εἶναι δύο:

Τὸ ἓνα ρεῖ στὸν Ἀτλαντικὸ. Βρέχει τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς βόρειας Ἀμερικῆς καὶ τὰ δυτικὰ τῆς Γροιλανδίας.

Τὸ ἄλλο ρεῖ στὸν Εἰρηρικὸ καὶ βρέχει τὰ παράλια τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἰαπωνίας.

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ψυχρὰ θαλασσινὰ ρεύματα φέρνουν κρῦο στὸς τόπους, πρὸς βρέχουν.

Μὲ λίγα λόγια

Τὸ σύμπαν (ἥλιος, γῆ, ἄστρα = οὐράνια σώματα, σύμπαν). Ἡ γῆ (σχῆμα, πόλοι, ἄξονας, κινήσεις, ἰσημερινός). Στεριά καὶ θάλασσα (ἠπειροί, ὠκεανοί). Ὑψη (βουνὰ) ἠπειρῶν καὶ βάθη ὠκεανῶν (=ἐπιφάνεια γῆς). Θαλασσινὰ ρεύματα (ζεστά) = Κόλπου, Ἰαπωνικὸ (ψυχρὰ) = ἀπὸ Βόρειο Πόλο στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ Εἰρηρικὸ ὠκεανό.

Ἡ ἀτμόσφαιρα

Ὁ ἀέρας πρὸς τὸν αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ δὲν τὸν βλέπομε, ἀκολουθεῖ παντοῦ τὴ γῆ. Εἶναι ἓνα παχὺ ἀέρινο στρώμα, πρὸς τὴν

σκεπάζει δλόγυρα. Ἀποτελεῖ μαζί της ἓνα σῶμα. Ἐχει σχῆμα μπάλας, σφαίρας καὶ λέγεται **ἀτμόσφαιρα**.

Κοιτάζοντας πρὸς τὰ ἐπάνω βλέπομε ὄλο τὸ πάχος, τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας. Τὸ ὠραῖο γαλάζιο χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ ὀφείλεται στὸ ὕψος, στὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ὁ ἀέρας τῆς ἀτμοσφαίρας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολὺ ἄζωτο, ἀρκετὸ ὀξυγόνο, ἐλάχιστο ἀνθρακικὸ ὀξὺ καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀέρια.

Ἡ ἀτμόσφαιρα χωρίζεται σὲ 3 ζῶνες :

α) **Κατώτερη** (τροπόσφαιρα). Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καὶ φτάνει 10—15 χιλιόμετρα ψηλά. Ἔίναι πολὺ πυκνή. Σὲ αὐτή: 1. Βλέπομε τὴν δμίχλη, τὰ σύννεφα, τὴ βροχή, τὸ χιόνι κτλ. 2. Κινεῖται ὁ ἀέρας (ἄνεμος) καὶ 3. Ἀνεβοκατεβαίνει ἢ θερμοκρασία.

β) **Μέση** (ισόθερμη). Βρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ τὴν τροπόσφαιρα καὶ εἶναι ἀραιότερη ἀπ' αὐτή. Ἡ θερμοκρασία της εἶναι σταθερὴ (περίπου 55°) ἢ ἀλλάζει σιγὰ σιγὰ.

γ) **Ἀνώτερη** (στρατόσφαιρα). Ἀπλώνεται πέρα ἀπὸ τὴν ἰσόθερμη ζώνη. Ἔίναι πάρα πολὺ ἀραιή. Σὲ αὐτὴ τίποτε δὲν ἀλλάζει. Ἐκεῖ ψηλὰ δὲν φτάνουν οἱ ἀλλαγές (ἄνεμοι, βροχές, θερμοκρασία), πού παρατηροῦμε στὴν κατώτερη ζώνη (τροπόσφαιρα).

Ἡ ἀτμόσφαιρα ζεσταίνεται καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀλλὰ περισσότερο ἀπὸ τὴ γῆ (στεριὰ καὶ θάλασσα).

1. Τὰ χαμηλότερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας εἶναι θερμότερα ἀπὸ τὰ ψηλότερα. Σὲ κάθε 100 μέτρα πρὸς τὰ ἐπάνω ἡ θερμοκρασία κατεβαίνει 1° περίπου βαθμό.

2. Ὁ ἀέρας τῆς ἀτμοσφαίρας πού σκεπάζει τὸν Ἴσημερινό, εἶναι πολὺ θερμός. Ἐνῶ ὁ ἀέρας τῆς ἀτμοσφαίρας τῶν Πόλων εἶναι πολὺ ψυχρός. Ὁ ἀέρας τῆς ἀτμοσφαίρας πού εἶναι ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ Ἴσημερινοῦ καὶ τῶν Πόλων, δὲν εἶναι πολὺ ψυχρὸς οὔτε πολὺ θερμός, ἀλλὰ μέτριος (εὐκρατος).

Οἱ ἄνεμοι

Ὁ ἀέρας τῶν τόπων πού ζεσταίνονται περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο, θερμαίνεται, γίνεται ἀραιότερος καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Τότε ἔρχεται καὶ πιάνει τὴ θέση του ὁ κρύος ἀέρας τῶν γειτονικῶν τόπων, πού εἶναι πυκνότερος καὶ βαρύτερος*. Ὁ ἀέρας πού κινεῖται (φυσαῖ), λέγεται **ἄνεμος**.

* Γίνεται ὅ,τι γίνεται μὲ τὸν ζεστὸ ἀέρα πού ἀνεβαίνει στὴν καμινάδα τοῦ τζακιοῦ. Τὴ θέση του ἔρχεται καὶ τὴν πιάνει ὁ κρύος ἀέρας τοῦ χειμωνιάτικου δωματίου. «Μπροστὰ πύρα καὶ πίσω κλαδευτήρα», λέει γι' αὐτὸ ὁ λαὸς μας.

Άλληγείς είναι κρύοι άνεμοι, που φυσούν από τὸ Βόρειο καὶ Νότιο Πόλο πρὸς τὸν Ἴσημερινό.

Άνταλληγείς είναι ζεστοὶ άνεμοι, που φυσούν ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό πρὸς τὸ Βόρειο καὶ Νότιο Πόλο.

Οἱ ἀλληγείς καὶ ἀνταλληγείς φυσοῦν ὅλο τὸ χρόνο καὶ λέγονται **διαρκεῖς άνεμοι**.

Μπάτης (ἢ θαλασσινὴ αὔρα) εἶναι τὸ δροσερὸ ἀεράκι, που φυσᾷ τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα στὴ στεριά. Καὶ νά πῶς γίνεται αὐτό: Ἡ στεριά εὐκόλα ζεσταίνεται τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ὁ ἀέρας που τὴν σκεπάζει, θερμαίνεται, γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Ἡ θάλασσα ὁμως τὴν ἡμέρα δύσκολα ζεσταίνεται ἀπὸ τὸν ἥλιο. Γι' αὐτὸ ὁ κρύος (πυκνός) ἀέρας που τὴν σκεπάζει, ἔρχεται ὡς δροσερὸ ἀεράκι (μπάτης) καὶ πιάνει τὴν ἄδεια θέση τοῦ ζεστοῦ ἀέρα τῆς στεριάς.

Στεριανὸ (ἢ ἀπόγεια αὔρα). Εἶναι τὸ ἀεράκι που φυσᾷ τὴ νύχτα ἀπὸ τὴ στεριά στὴ θάλασσα. Καὶ νά πῶς γίνεται αὐτό: Ἡ θάλασσα τὴ νύχτα δύσκολα χάνει τὴ ζεστασιὰ τοῦ ἡλίου. Ὁ ζεστός ἀέρας τῆς ὡς ἐλαφρότερος ἀνεβαίνει ψηλά. Ἡ στεριά ὁμως τὴ νύχτα εὐκόλα χάνει τὴ ζεστασιὰ τοῦ ἡλίου. Γι' αὐτὸ ὁ κρύος (πυκνός) ἀέρας που τὴν σκεπάζει, ἔρχεται ὡς ἀεράκι (στεριανὸ) καὶ πιάνει τὴν ἄδεια θέση τοῦ ζεστοῦ ἀέρα τῆς θάλασσας.

Μελτέμια. Εἶναι άνεμοὶ βορειοανατολικοὶ τῆς στεριάς. Φυσοῦν δροσεροὶ στὸν τόπο μας τὸ καλοκαίρι.

Ὁ μπάτης, τὸ στεριανὸ καὶ τὰ μελτέμια φυσοῦν κάθε τόσο. Γι' αὐτὸ λέγονται **περιοδικοὶ άνεμοὶ**. Τέτιοι άνεμοὶ εἶναι οἱ **μουσσῶνες**. Φυσοῦν τὸν μισὸ χρόνο ἀπὸ τὴ στεριά (ξηροὶ καὶ ψυχροὶ) καὶ τὸν ἄλλο μισὸ χρόνο ἀπὸ τὴ θάλασσα (θερμοί, ὑγροί, βορραροί).

Στεριανοί. Εἶναι ξηροὶ καὶ κρύοι άνεμοὶ. Τέτιοι σὲ μᾶς εἶναι οἱ βουριάδες.

Θαλασσινοί. Τὸ χειμῶνα εἶναι ζεστοὶ καὶ φέρνουν ὑδρατμοὺς (ὑγρασία) καὶ βροχές. Τέτιοι στὸν τόπο μας εἶναι οἱ νοτιάδες.

Ὀνόματα ἀνέμων. Καθένας παίρνει τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ ὁρίζοντα που φυσᾷ (ἀνατολικός, δυτικός, βορρῆς, νοτιὰς κτλ.). Οἱ ναυτικοὶ μας ὁμως μεταχειρίζονται γι' αὐτοὺς ἄλλα ὀνόματα :

Λεβάντες	= Ἀνατολικός	Γραῖγος	= Βορειοανατολικός
Πονέντες	= Λυτικός	Μαῖστρος	= Βορειοδυτικός
Τραμουντάνα	= Βόρειος	Σιρόκος	= Νοτιοανατολικός
Ὅστρια	= Νότιος	Γαρμπῆς	= Νοτιοδυτικός

Ταχύτητα ανέμων. Ἀνάλογα μὲ τὰ μέτρα πὸν τρέχουν φυσώντας οἱ ἄνεμοι σὲ ἓνα δευτερόλεπτο, τοὺς λέμε: ἀσθενεῖς (2 μέτρα), μετριούς (4 μέτρα), ἰσχυροὺς (10 μ.), σφοδροὺς (15 μ.) θύελλες (20 μ.), λαίλαπες (ἀπὸ 30 μ. κ' ἐπάνω).

Οἱ θύελλες, οἱ λαίλαπες, εἶναι ἄνεμοι φοβεροί. Ξεριζώνουν δέντρα, γκρεμίζουν σπίτια καὶ κάνουν τρομερὴς καταστροφές.

Ἀσκήσεις. α) Δεῖξε στοὺς χάρτες τῶν ἠπειρῶν καὶ στήν Ὑδρογεία σφαῖρα χῶρες, πὸν νὰ σκεπάζονται: 1. Ἀπὸ πολὺ ψυχρὸ ἄερα (ἀτμόσφαιρα) γύρω ἀπὸ τοὺς Πόλους. 2. Ἀπὸ πολὺ θερμὸ ἄερα (ἀτμόσφαιρα) γύρω ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸ καὶ 3. Ἀπὸ ἄερα (ἀτμόσφαιρα) οὔτε πολὺ θερμὸ οὔτε πολὺ ψυχρὸ, ἀλλὰ μέτριον (εὐκρατο), ἀνάμεσα Πόλων καὶ Ἰσημερινοῦ.

β) Δεῖξε ἀκόμη στοὺς χάρτες χαμηλὰ (πεδινὰ) μέρη μὲ θερμότερα στρώματα ἄερα καὶ ψηλὰ (ὄρεινὰ) μέρη μὲ ψυχρότερα στρώματα ἄερα.

Ὑγρασία

Ὁ ἥλιος ζεσταίνει διαρκῶς τὶς θάλασσες, τὶς λίμνες καὶ τοὺς ποταμούς. Οἱ ἄχνες τῶν νερῶν τοὺς ἀνακατεύονται μὲ τὸν ἄερα καὶ γίνονται ὑδρατμοί. Ἀπ' αὐτοὺς γίνεται ἡ οὐίχλη, τὸ σύννεφο, ἡ βροχὴ κτλ. Οἱ ὑδρατμοὶ γεμίζουν, νοτίζουν, τὸν ἄερα. Ὅσο ζεστός εἶναι ὁ ἄερας, τόσο περισσότερο ἄχνους τῶν νερῶν τραβᾷ.

Ὁ τόπος πὸν σκεπάζεται ἀπὸ ἄερα μὲ ὑδρατμούς, ἔχει ὕγρασία. Μὲ τὸ ὑγρόμετρο μετροῦν τὴν ὕγρασία τῆς ἀτμοσφαιρας. Ὅταν ἔχη ὕγρασία 80 βαθμῶν, εἶναι ὑγρή. Ὅταν ἔχη 40 βαθμῶν, εἶναι ξηρή. Μὲ 50 βαθμούς θεωρεῖται κανονικὴ ὕγρασία.

Οἱ θαλασσινοὶ ἄνεμοι φέρουν στὴ στεριά ὑδρατμούς, βροχές, ὕγρασία.

Οἱ στεριανοὶ ἄνεμοι πὸν δὲν ἔχουν ὑδρατμούς, φέρουν πάντα ξηρασία.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι ὑγρὴ καὶ τῶν Πόλων ξηρή. Ὅσες χῶρες εἶναι ἀνάμεσα Πόλων καὶ Ἰσημερινοῦ, ἔχουν κανονικὴ ὕγρασία.

Ἀσκήσεις. Δεῖξε χῶρες στοὺς χάρτες τῶν ἠπειρῶν καὶ στήν Ὑδρογεία σφαῖρα, πὸν νὰ εἶναι ὑγρές, ξηρές καὶ νὰ ἔχουν κανονικὴ ὕγρασία.

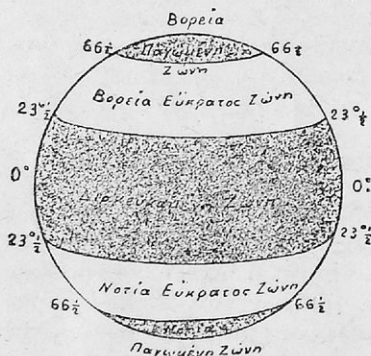
Με λίγα λόγια

Ἡ ἀτμόσφαιρα. Ζώνες (Κατώτερη — Μέση — Ἀνώτερη).
Θερμοκρασία. Οἱ ἄνεμοι. 1. Διαρκεῖς=ἀλλοεῖς—ἀνταληγεῖς.
 2. Περιοδικοὶ=μπάτης, στεριανό, μελέμα. Μουσσῶνες. 3. Στεριανοὶ (ξηροὶ) καὶ θαλασσινοὶ (ὕγραοὶ) ἄνεμοι, ὀνόματα, ταχύτητα ἀνέμων. **Ὑγρασία.** (Ὑδρατμοὶ ἀτμοσφαιρας—ὕγρασία—ὕγραμετρο. Ὑγρή, ξηρή καὶ κανονικὴ ἀτμόσφαιρα).

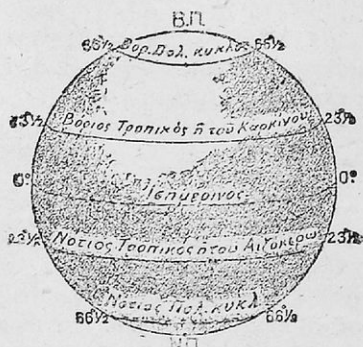
Οἱ ζῶνες τῆς γῆς

Ὁ ἥλιος δὲν ζεσταίνει τὸ ἴδιο ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ἐτσι ἡ γῆ χωρίζεται σὲ 5 ζῶνες θερμοκρασίας.

Ὁ Ἰσημερινὸς καὶ οἱ γύρω του χῶρες δέχονται κάθετες τὶς

Οἱ ζῶνες τῆς γῆς.

Οἱ παράλληλοι κύκλοι.

ἀχτίνες τοῦ ἡλίου καὶ ζεσταίνονται γι' αὐτὸ πολὺ. Λέγονται **θερμὲς χῶρες** καὶ ἡ ζώνη τῆς γῆς ποὺ βρίσκονται, **διακεκαυμένη**.

Οἱ χῶρες ποὺ εἶναι γύρω ἀπὸ τοὺς Πόλους δέχονται γιὰ λίγους μῆνες τὸ χρόνον πολὺ λοξὰ καὶ ἀδύνατες τὶς ἀχτίνες τοῦ ἡλίου. Γι' αὐτὸ ζεσταίνονται λίγο, ἔχουν κρύο καὶ εἶναι **ψυχρὲς χῶρες**. Οἱ ζῶνες τῆς γῆς ποὺ βρίσκονται στοὺς Πόλους, λέγονται **Βόρεια κατεψυγμένη** καὶ **Νότια κατεψυγμένη**.

Οἱ χῶρες ποὺ εἶναι ἀνάμεσα διακεκαυμένης ζώνης καὶ Βόρειας καὶ Νότιας κατεψυγμένης ζώνης, δέχονται λίγο λοξὰ τὶς ἀχτίνες τοῦ ἡλίου. Γι' αὐτὸ δὲν ζεσταίνονται οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, ἀλλὰ μέτρια, καὶ εἶναι **εὐκρατες χῶρες**. Οἱ ζῶνες τῆς γῆς ποὺ βρίσκονται ἐκεῖ, λέγονται **Βόρεια εὐκρατη** καὶ **Νότια εὐκρατη**.

Οἱ 5 ζῶνες τῆς γῆς χωρίζονται μὲ 4 φανταστικούς κύκλους.

(Δύο πολιικούς=Βόρειος καὶ Νότιος. Δύο τροπικούς=τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Αἰγίουκερω).

Ἀσκήσεις. Σὲ ποιές ζῶνες τῆς γῆς πέφτουν ἡ Ἀσία, ἡ Ἀμερική, ἡ Ἀφρική, ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Αὐστραλία; (Κοίταξε στὸ χάρτη καὶ πές).

ΚΛΙΜΑΤΑ

Θερμὲς χώρες

Θεορμὰ κλίματα. Ὅλες οἱ χώρες τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἔχουν μεγάλη θερμοκρασία ὅλο τὸ χρόνο συνέχεια. Ἄφθονες βροχὲς πέφτουν στὶς χώρες τοῦ Ἰσημερινοῦ (κλίμα ἰσημερινό). Στὶς χώρες ποὺ εἶναι κοντὰ στοὺς τροπικούς, πέφτουν λίγες βροχὲς (κλίμα ἐρήμων). Ἀνάμεσα Ἰσημερινοῦ καὶ τροπικῶν βρέχει τὸν μισὸ μόνον χρόνο (τροπικὸ κλίμα).

Στὰ χαμηλὰ (πεδινὰ) μέρη τῶν θεορμῶν χωρῶν τὸ κλίμα εἶναι θεορμότερο, ὑγρότερο, νοσηρότερο. Στὰ ὄρεινὰ ὅμως μέρη τους ἐρχεται ψυχρότερο, ξηρότερο καὶ ὑγιεινότερο.

Ψυχρὲς (Πολικὲς) χώρες

Πολικὸ (ψυχρὸ) κλίμα. Διαρκὴς χειμῶνας μὲ συχνὲς χιονοθύελλες. Τὸ κροῦ εἶναι πολὺ δριμύ. Ἡ θερμοκρασία κατεβαίνει καὶ 60 βαθμοὺς κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Ὅλα πάντοτε ἐκεῖ εἶναι παγωμένα. Καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμη σπάνια ἢ θερμοκρασία φτάνει πολλοὺς βαθμοὺς ἐπάνω ἀπὸ τὸ μηδέν. Τὸ κλίμα τῶν πολικῶν ἢ ψυχρῶν χωρῶν δὲν εἶναι ὑγιεινό.

Εὐκρατες χώρες

Εὐκράτα κλίματα. Ἐχουν καὶ τὶς 4 ἐποχὲς τοῦ ἔτους μὲ θερμοκρασία μέτρια καὶ πολλὲς βροχὲς τὸ χειμῶνα. Τὴν ἐποχὴ ποὺ ἢ Βόρεια εὐκρατὴ ζώνη ἔχει ἀνοιξή, καλοκαίρι κτλ., ἢ Νότια εὐκρατὴ ζώνη ἔχει φθινόπωρο, χειμῶνα κτλ. καὶ περισσότερες βροχὲς. Τὰ χαμηλότερα μέρη εἶναι ζεστότερα ἀπὸ τὰ ψηλότερα.

Στὰ παράλια τῶν ἠπειρῶν ὁ χειμῶνας εἶναι γλυκὸς καὶ τὸ καλοκαίρι δροσερὸ (θαλασσινὸ ἢ ὠκεάνειο κλίμα). Στὴν μεσόγεια θάλασσα ὅμως τὸ καλοκαίρι εἶναι πολὺ θεορμὸ (μεσογειακὸ κλίμα). Στὰ μεσόγεια μέρη τῶν ἠπειρῶν τὸ καλοκαίρι εἶναι πολὺ θεορμὸ καὶ ὁ χειμῶνας πολὺ ψυχρὸς (ἠπειρωτικὸ κλίμα). Τέτοιο κλίμα ἔχουν καὶ οἱ ἐρημοὶ τῶν εὐκράτων χωρῶν.

Τὰ κλίματα τῶν εὐκράτων χωρῶν εἶναι πάντοτε ὑγιεινὰ καὶ εὐχάριστα.

Με λίγα λόγια

Κλίμα. Ἡ θερμοκρασία, ἡ ὑγρασία καὶ οἱ ἄνεμοι ἐνὸς τόπου, ἀποτελοῦν τὸ κλίμα του.

Ἀσκήσεις. Δεῖξε στοὺς χάρτες τῶν ἠπείρων χῶρες ψυχρές, εὐκρατες καὶ θερμές καὶ μίλησε γιὰ τὸ κλίμα τους.

ΦΥΤΑ

Θερμές χῶρες

Παρθένα δάση. Εἶναι στὸν Ἰσημερινὸ μὲ τις ἀφθονες βροχές. Ὑπάρχουν 1200 εἰδῶν δέντρα. Ἄλλα εἶναι χαμηλά, ἄλλα ψηλά καὶ ἄλλα πανύψυλα (60-70 μέτρα) μὲ πλατιά καὶ μεγάλα φύλλα. Πνίγονται ὅλα μέσα σὲ λογιῆς λογιῶν πυκνοὺς θάμνους. Σωστά δίχτυα οἱ κληματίδες σκαρφαλώνουν πάνω σὲ αὐτά. Εἶναι δάση ἀπέραντα, πολὺ πυκνά, ἀειθαλῆ καὶ ἀπάτητα (παρθένα).

Τροπικὰ δάση. Ἀπλώνονται ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῶν παρθένων δασῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὰ δέντρα τους εἶναι χαμηλότερα, καὶ ρίχνουν τὰ φύλλα τους στὴν ἐποχὴ τῆς ἀνομβρίας.

Σαβάννες. Εἶναι μεγάλες ἐκτάσεις πέρα ἀπὸ τὰ τροπικὰ δάση. Τὴν ἐποχὴ τῶν βροχῶν σκεπάζονται μὲ πυκνὸ καὶ ψηλὸ δῦο καὶ τρία μέτρα χόρτο. Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνομβρίας ξηραίνονται. Κοντὰ στοὺς ποταμοὺς ἔχουν καὶ δέντρα.

Ἐρημοί. Πέρα ἀπὸ τις σαβάννες (πρὸς τοὺς τροπικοὺς) εἶναι ἀπέραντες ἐκτάσεις σκεπασμένες μὲ ἄμμο. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἔχουν λίγα ἀσθενικὰ φυτά. Εἶναι τόποι, ποὺ δέχονται λίγες βροχές. Ἐχουν μικρὴ διαφορὰ θερμοκρασίας ὅλο τὸ χρόνο καὶ μεταξύ ἡμέρας καὶ νύχτας (ἔρημοι θεριῶν χωρῶν).

Ὅρεινὰ μέρη θερμῶν χωρῶν. Σὲ αὐτὰ ποὺ εἶναι ψυχρότερα, προκόβουν καὶ φυτὰ (δάσους καὶ καλλιιεργείας) τῶν εὐκράτων χωρῶν.

Καλλιιεργούμενα. Ρύζι, ἀραποσίτι, κερσί. Φυτεῖες καφέ, ζαχαροκαλάμου, ἐλαιοφοίνικα, κακάου, τσαγιοῦ, ἀρωματικῶν δέντρων (κανέλα, πιπέρι, γαρύφαλο, μοσχοκάρυδο).

Ὁφέλιμα προϊόντα. Ξυλεία, χρωματιστὰ πολύτιμα ξύλα (ἔβερος, μαόνι κτλ.), καουτσούκ, κίνα, καμφορά, λουλάκι, ρετσίνι, μπαχαρικά, καφέ, μπανάνες, ρύζι, βαμβάκι κτλ.

Εὐκρατες χῶρες.

Δάση. Εἶναι ἀραιὰ καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ πεῦκα, ἔλατα, δοῦς κτλ.

Στέππες. Είναι εκτάσεις, που δέχονται λίγες βροχές. Άραιή χλόη και θάμνοι ἐδῶ και κει τις σκεπάζουν.

Ἡ βλάστηση τῆς Νότιας εὐκρατῆς ζώνης που ἔχει περισσότερες βροχές, εἶναι πλουσιώτερη.

Ἐρημοί. Είναι ἀπέραντες εκτάσεις σκεπασμένες με ἄμμο. Είναι τόποι πρὸς τοὺς τροπικούς, που δέχονται ἐλάχιστες βροχές. Ἔχουν μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας μεταξὺ ἡμέρας και νύχτας και τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους (ἔρημοι εὐκρατῶν χωρῶν). Δὲν ἔχουν βλάστηση. Μόνον ἐδῶ και κει γύρω ἀπὸ πηγὲς νεροῦ εἶναι χλόη, φοίνικες και ἄλλα φυτὰ (θάσεις).

Καλλιεργούμενο. Σιτηρά, ὄσπρια, λινάρι, κάνναβη, κοκκινογούλια, τριφυλλι, ἀμπέλια, ἐλιές, διάφορα ὀπωροφόρα κτλ.

Ψυχρὲς χώρες

Τοῦντρες. Είναι ἀπέραντες πεδιάδες με βάλτους και στάσιμα νερὰ και χωρὶς δέντρα. Οἱ βοῆχοι τους και οἱ λόφοι τους σκεπάζονται ἀπὸ βρύα, λειχήνες και χαμηλοὺς θάμνους.

Ἀσκήσεις. Δεῖξε στους χάρτες τῶν ἠπειρῶν ἐρήμους, γῶρες με τοῦντρες, σαβάννες, παρθένα δάση και στέππες. Πῆς τί φυτὰ καλλιεργοῦνται σὲ διάφορες γῶρες τῆς θερμῆς και εὐκρατῆς ζώνης (Βόρειας και Νότιας).

ΖΩΑ

Ψυχρὲς χώρες. Λευκὴ ἀρκούδα, φώκια, τὸ ἀστεῖο πουλί ὁ πιγκουῖνος κτλ. Ἡμερωμένα εἶναι τὸ σκυλί και ὁ τάρανδος.

Εὐκρατες χώρες. Στὰ δάση ζοῦν ἀλεπούδες, λύκοι, ἐλάφια κτλ. Τρέφονται πρόβατα, γίδια, βόδια, ἄλογα κτλ.

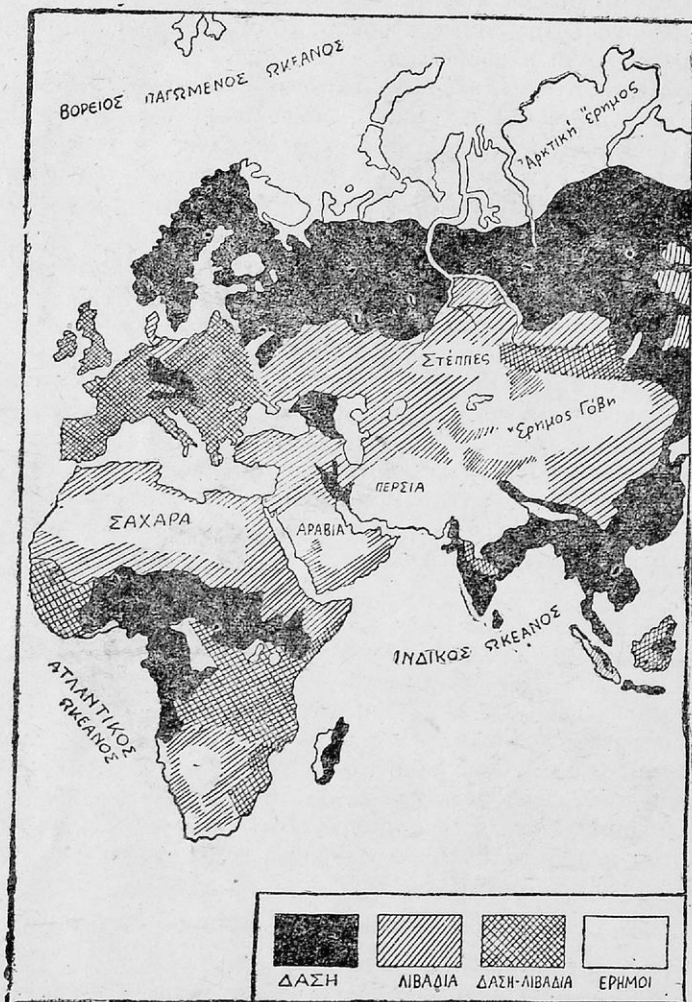
Θερμὲς χώρες. Στὰ δάση ζοῦν φοβερὰ ἔντομα και ἐρπετά, τὰ μεγαλύτερα ζῶα (ἐλέφαντες κτλ.), πίθηκοι, τρομερὰ θηρία, πολύχρωμα πουλιὰ κτλ. Στὶς σαβάννες εἶναι ἀντὶ ὄπες, ζέβροι, λιοντάρια. Στὶς ἐρήμους ζῆ ἡ στρουθοκάμηλος, ἡ καγκουρὸ και ἡ ὠφέλιμη στὸν ἄνθρωπο καμήλα.

Κλίμα, φυτὰ, ζῶα ὕψους

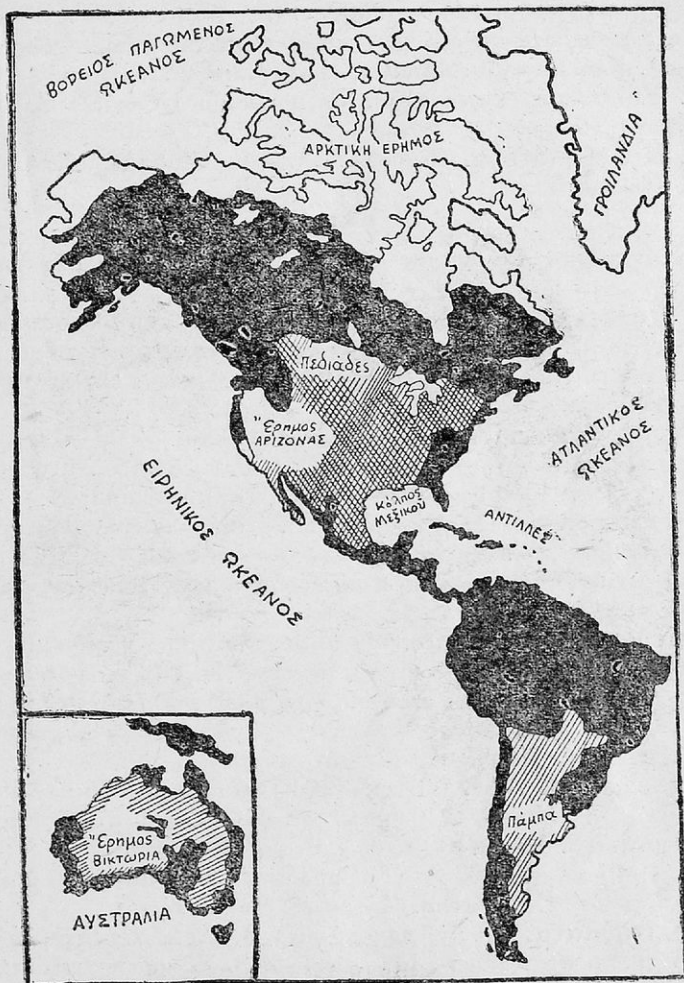
Ὁ ἴδιος τόπος ἔχει ἄλλο κλίμα χαμηλὰ και ἄλλο ψηλά. Γι' αὐτὸ εἶναι διαφορετικὰ φυτὰ και ζῶα στὰ χαμηλότερα μέρη ἀπὸ τὰ ψηλότερα.

Ἔτσι ἡ Αἰθιοπία, που πέφτει στὴ διακεκαυμένη ζώνη, ἔχει:

1. **Χαμηλά.** Θερμὸ κλίμα (θερμοκρασία 20⁰—40⁰). Ζῶα και φυτὰ θερμῶν χωρῶν. Δέντρα : φοίνικες, μπαμποῦ κτλ. Καλλιεργείας :

Έρημοι, άρκτικοί έρημοι (τούντρες), πεδιάδες και περιοχές (ζώνες) φυτών Ευρώπης, Άσίας και Άφρικής.

*Ερημοί, άρктиκοί έρημοι (τουίντρες) και περιοχές (ζώνες) φυτών
 Ἄμερικής και Αυστραλίας.

ζαχαροκάλαμο, μπανανιά, κηφέ, σόργο, άραποσίτι, βαυπάκι.

2. Ψηλά. Εϋκρατο κλίμα (2500 μ.) (θερμοκρασία 10^ο-20^ο). Ζώα και φυτά εϋκράτων χωρών. Δέντρα: έσπεριδοειδή, όπωροφόρα κτλ. Καλλιιεργείας: άμπέλια, δημητριακά κτλ.

3. Ψηλότερα. Ψυχρό κλίμα (θερμοκρασία 10^ο-15^ο). Λιβάδια (πρόβιατα κτλ.).

4. Πιο ψηλότερα. Κορυφή Άλπεων Αίθιοπίας (αιώνια χιόνια), ύψος 4600.

Οι κάτοικοι

Έπάνω από 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν έπάνω στη γή.

Ψυχρές χώρες. Κατοικούν ελάχιστοι άνθρωποι. Φορούν ζεστά γουναρικά. Το χειμώνα μένουν σε μικρές καλύβες από χιόνι (Ίγ-γλου) και το καλοκαίρι σε σκηές από δέρματα. Ζούν κυνηγώντας λευκές άρκουδες και ψαρεύοντας φώκιες.

Θερμές χώρες. Κατοικούν λίγοι άνθρωποι. Ζούν σε χορτάρινες καλύβες. Τρώγουν μπανάνες και άλλα όπωρικά. Κυνηγούν διάφορα ζώα. Πολλοί καλλιιεργούν ρύζι, ζαχαροκάλαμο κτλ.

Στέππες - Οάσεις. Οι κάτοικοι της στέππας ζούν βόσκοντας πρόβιατα, γίδια κτλ. Πηγαίνουν από τόπο σε τόπο για βοσκή και λέγονται νομάδες. Στις όάσεις των ερήμων κατοικούν μόνιμα σε χωριά και πόλεις.

Εϋκρατες χώρες. Κατοικούν οι περισσότεροι άνθρωποι. Καλλιιεργούν πολύ τη γή (γεωργία), τρέφουν πολλά ζώα (κτηνοτροφία) και άσχολούνται στο εμπόριο, στη βιομηχανία και στα γράμματα. Έχουν περισσότερο απ' όλους τους ανθρώπους προκόψει στις τέχνες, στις επιστήμες και στον πολιτισμό.

Φυλές ανθρώπων. 1. Λευκή (1040 εκατομμ.), 2. Κιτρίνη (870 εκατομμ.), 3. Μαύρη (210 εκατ.) και 4. Έρυθρή (5 - 6 εκατ.).

Θρησκείες. Στους 100 ανθρώπους οι 8 πιστεύουν στα είδωλα, οι 45 σε πολλούς θεούς (Βουδδιστές, Βραχμανιστές) και οι 47 σε ένα Θεό (Χριστιανοί, Ιουδαίοι, Μωαμεθανοί).

Πολιτεύματα. Οι άνθρωποι ζούν: 1. Σε φυλές (άγριοι), 2. Σε κράτη προστατευόμενα (αποικίες) και 3. Σε κράτη ανεξάρτητα με μοναρχία ή δημοκρατία.

Με λίγα λόγια

Ζώνες της γής. (Κατεψυγμένες, εϋκρατες, διακεκαυμένη).
Κλίματα. (Θερμών, ψυχρών και εϋκράτων χωρών). **Φυτά,** ζώα και κάτοικοι των ζωνών της γής.

Ἐκ τῶν Πόλων πρὸς τὸν Ἰσημερινὸ τὸ κλίμα γίνεται ζεστότερον, ἢ βλάστηση πλουσιώτερη καὶ τὰ ζῶα περισσότερα.

Ἐκ τὰ χαμηλότερα πρὸς τὰ ψηλότερα μέρη τὸ κλίμα γίνεται ψυχρότερον, ἢ βλάστηση διαφορετικώτερη καὶ τὰ ζῶα ἀλλάζουσι.

Οἱ εὐκρατεῖς ζῶνες ἔρχονται πρῶτες εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον, βιομηχανίαν, τὸν πολιτισμὸν καὶ πληθυσμὸν.

Ἀσκήσεις. Δείξε χώρες τῶν ἠπειρῶν: 1. μὲ πολλὰ φυτὰ, ζῶα, ἀνθρώπους. 2. μὲ μεγάλη γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ βιομηχανίαν. 3. μὲ καθυστερημένους ἀνθρώπους σὲ πρόοδον καὶ πολιτισμὸν.

Γιατί; Γιατί ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ἀπαραίτητη εἰς τὴν γῆν;

Διότι χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ ἐπῆρχε νερὸν, φυτὰ (ἄζωτον) καὶ ζῶα (ἄζωγον).

Γιατί ὁ ἥλιος εἶναι πολὺ σπουδαῖος γιὰ τὴν γῆν;

Διότι μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν ζεστασίαν του δίνει ζωὴν εἰς τὰ ζῶα καὶ φυτὰ.

Γιατί οἱ ψυχρὲς χώρες ἔχουσι ἐλάχιστα φυτὰ;

Διότι ἔχουσι πολλὰ σύννεφα καὶ λίγο ἥλιον, τὸ κρῖνον σὲ αὐτὰς εἶναι πολὺ δριμύν καὶ τὸ χῶμα τους πάντα παγωμένον.

Γιατί εἰς τὰ ψυχρὰ χώρην κατοικοῦν ἐλάχιστοι ἄνθρωποι;

Διότι δὲν ὑπάρχουσι ἀρκετὰ φυτὰ καὶ ζῶα.

Γιατί οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν χωρῶν δὲν προώδευσαν τὸν πολιτισμὸν;

Διότι: 1. Τοὺς ἀπασχολεῖ διαρκῶς ἡ καθημερινὴ τους τροφή. 2. Κινηθόντας καὶ ψαρεύοντας μετακινουῦνται ἀπὸ τόπου σὲ τόπον (νομάδες) καὶ 3. Ζοῦν μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμον.

Γιατί εἰς τὰ θερμὰ χώρην εἶναι τὰ περισσώτερα καὶ μεγαλύτερα φυτὰ;

Διότι ἔχουσι τὴν μεγάλην καὶ διαρκήν ζέσθην καὶ τὴν ἀφθονώτερον βροχὴν.

Γιατί εἰς τὰ θερμὰ χώρην εἶναι τὰ μεγαλύτερα φυτοφάγα καὶ σαρκοφάγα ζῶα;

Διότι βρίσκουσι ἀφθονὴν τροφήν (φυτὰ καὶ ζῶα).

Γιατί οἱ κάτοικοι τῶν θερμῶν χωρῶν δὲν προώδευσαν τὸν πολιτισμὸν;

Διότι μὲ εὐκολίαν: 1. Βρίσκουσι τὴν τροφήν τους (ἄγριους καρποὺς κτλ.). 2. Φτιάξουσι τὴν καλύτεράν τους καὶ τὴν ντυμασίαν τους

μὲ χόρτα καὶ ἄλλα πρόχειρα μέσα. Ἔτσι ἔγιναν μαλθακοί, τεμπελήδες καὶ ἔμειναν στάσιμοι. Τέτοιους ἀκόμη τοὺς κάνει τὸ ὑπερβολικὰ ζεστὸ καὶ ὑγρὸ κλίμα τους.

Γιατί κατοικοῦν στὶς εὐκρατες ζῶνες οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι;

Διότι ἔχουν ὑγιεινὸ καὶ εὐχάριστο κλίμα. Δίνουν ἀπέραντες γόνιμες πεδιάδες γιὰ καλλιέργεια, μεγάλα λιβάδια γιὰ κτηνοτροφία καὶ πολλὰ ἐργοστάσια γιὰ ἐργασία. Ἔχουν τεράστιες παραλίες γιὰ ταξίδια καὶ ἐμπόριο.

Γιατί οἱ κάτοικοι τῶν εὐκράτων χωρῶν ἔχουν προκόψει περισσότερο ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους στὶς τέχνες, ἐπιστῆμες καὶ στὸν πολιτισμὸ;

Διότι: 1. Ἔγιναν γεωργοὶ γιὰ τὴν τροφή τους. 2. Ἐχτισαν σπίτια γιὰ νὰ προφυλαχτοῦν ἀπὸ τὴ βροχὴ καὶ τὸ κρύο. 3. Βρῆκαν τρόπους νὰ ἀλλάξουν τὰ προϊόντα τῆς τέχνης τους μὲ τροφή κτλ. 4. Τὸ εὐκρατο κλίμα μὲ τὴν ψυχρὴν τὸν ἐποχὴ ξυπνᾷ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων καὶ μὲ τὴν ἀλλαγὴ τῶν ἐποχῶν τοὺς σπρώχνει πρὸς τὸ νέο καὶ τὴν πρόοδο (πολιτισμὸ).

Γιατί οἱ κάτοικοι τῆς γῆς διαφέρουν σὲ φυλὴ, ντυμασιά, τροφή καὶ πρόοδο;

Διότι εἶναι διαφορετικὰ ἡ θέση, τὸ ἔδαφος, τὸ κλίμα, ἡ βλάστηση, τὰ ζῶα τῶν τόπων, ποὺ κατοικοῦν.

Κύκλοι τῆς γῆς. Γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος.

(Πῶς οὐρίζομε τὴ θέση ἑνὸς τόπου ἑπάνω στὴν Ὑδρόγεια σφαίρα).

Μοῖρες. Κάθε φανταστικὸς (νοητὸς) κύκλος τῆς γῆς -μεγάλος ἢ μικρὸς χωρίζεται σὲ 360 ἴσα μέρη, ποὺ λέγονται μοῖρες.

Γεωγραφικὸ πλάτος. Οἱ 180 νοητοὶ κύκλοι ποὺ εἶναι παράλληλοι στὸν ἰσημερινό, λέγονται **παράλληλοι κύκλοι**. Οἱ 90 ποὺ εἶναι στὸ βόρειο ἡμισφαίριο, λέγονται βόρειοι παράλληλοι. Οἱ ἄλλοι 90 ποὺ εἶναι στὸ νότιο ἡμισφαίριο, λέγονται νότιοι παράλληλοι.

Οἱ παράλληλοι μετριοῦνται σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν ἰσημερινό ποὺ φέρνει μηδὲν (0°) μοῖρες. Ἔτσι οἱ βόρειοι παράλληλοι φτάνουν στὸ βόρειο πόλο τὶς 90° μοῖρες καὶ οἱ νότιοι παράλληλοι στὸ νότιο πόλο τὶς 90° πάλι μοῖρες.

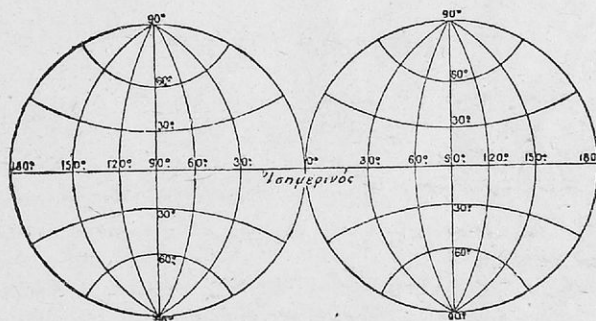
Ἡ ἀπόσταση σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν ἰσημερινό ἑνὸς τόπου ποὺ

βρίσκεται στὸ βόρειο ἡμισφαίριο, λέγεται **βόρειο γεωγραφικὸ πλάτος**.

Ἡ ἀπόστασις σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸ ἑνὸς τόπου ποὺ βρίσκεται στὸ νότιο ἡμισφαίριο, λέγεται **νότιο γεωγραφικὸ πλάτος**.

Γεωγραφικὸ μῆκος. Κάθε νοητὸς κύκλος ἀπὸ τοὺς 360 ποὺ περνοῦν ἀπὸ τοὺς ὅο Πόλους καὶ ζώνουν τὴ γῆ, λέγεται **μεσημβρινός**.

Ἐνας μεσημβρινὸς περνᾷ ἀπὸ τὸ ἀστεροσκοπεῖο Γκρήνουϊτς (Ἄγγλια) καὶ χωρίζει τὴ γῆ σὲ 2 ἴσα ἡμισφαίρια: **ἀνατολικὸ**

Παράλληλοι καὶ Μεσημβρινοὶ κύκλοι.

(Ἄσσια, Εὐρώπη, Ἀφρική) καὶ **δυτικὸ** (Ἀμερική, Αὐστραλία). Αὐτὸς λέγεται **Πρῶτος Μεσημβρινός (ἢ Μεσημβρινός τοῦ Γκρήνουϊτς)** *.

Οἱ 180 μεσημβρινοὶ ποὺ εἶναι ἀνατολικά τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ (ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο), λέγονται ἀνατολικοὶ μεσημβρινοί.

Οἱ ἄλλοι 180 μεσημβρινοὶ ποὺ εἶναι δυτικὰ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ (δυτικὸ ἡμισφαίριο), λέγονται δυτικοὶ μεσημβρινοί.

Οἱ ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ μεσημβρινοὶ μετριοῦνται σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν πρώτο μεσημβρινό, ποὺ φέρνει 0° μοῖρες.

Ἡ ἀπόστασις σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν πρώτο μεσημβρινό (Γκρήνουϊτς) ἑνὸς τόπου ποὺ βρίσκεται στὸ ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο, λέγεται **ἀνατολικὸ γεωγραφικὸ μῆκος**.

* Γαλλικοὶ χάρτες ἔχουν ὡς πρῶτο μεσημβρινό αὐτὸν ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἄλλοι τὸν μεσημβρινό τῆς νήσου Φέγγου τῆς Ἀφρικής καὶ οἱ ἑλληνικοὶ χάρτες τὸν μεσημβρινό τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ ἀπόσταση σὲ μοῖρες ἀπὸ τὸν πρῶτο μεσημβρινὸν (Γκρήνουϊτς) ἑνὸς τόπου ποὺ βρίσκεται στὸ δυτικὸ ἡμισφαίριο, λέγεται **δυτικὸ γεωγραφικὸ μῆκος**.

Στίγμα. Στὴ γλώσσα τῶν ναυτικῶν τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος ἑνὸς τόπου, ἑνὸς πλοίου ποὺ ταξιδεύει, ἑνὸς ἀεροπλάνου ποὺ πετᾷ ἐπάνω στὴν Ὑδρογόεια σφαῖρα, λέγεται **στίγμα**.

Ἀσκήσεις. Νὰ βρῆς τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος τῶν ἡπειρῶν, διαφόρων χωρῶν καὶ νήσων. Νὰ βρῆς τί στίγμα θὰ δώσουν μὲ τὸν ἀσύρματο κινδυνεύοντα πλοῖα στοὺς ὠκεανούς καὶ ἀεροπλάνα στοὺς αἰθέρες.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες γνώριζαν τὴν Μεσόγεια θάλασσα, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνιο πόντο μὲ τίς παραλίες χῶρες τους. Γι' αὐτοὺς τὰ μέρη αὐτὰ ἀποτελοῦσαν τὴ γῆ. Τὴν φαντάζονταν ἐπίπεδη καὶ ἀκίνητη νὰ βρέχεται ὀλόγυρα σὰ νησὶ ἀπὸ ἓνα ἄγνωστο ὠκεανό.

Μὲ τίς κατακτήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀργότερα τῶν Ρωμαίων, οἱ ἄνθρωποι γνώρισαν καὶ ἄλλα μέρη τῆς γῆς.

Μερικοὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σοφοὶ εἶπαν, πὼς ἡ γῆ ἦταν στρογγυλή, σφαιρικὴ. Τὸ 1492 ὁ Χριστόφορος Κολόμβος καὶ ἄλλοι θαλασσοπόροι ἔκαναν τολμηρὰ ταξίδια. Αὐτοὶ γνώρισαν στοὺς ἀνθρώπους ὅλη σχεδὸν τὴ γῆ καὶ ἀπόδειξαν πὼς εἶναι στρογγυλή, σφαιρικὴ.

Ἐκατομμύρια χρόνια πέρασαν γιὰ νὰ πάρῃ ἡ γῆ καὶ ἡ κοινω- νία τῶν ἀνθρώπων τὴ μορφή, ποὺ ἔχουν σήμερα.

Β'. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

ΑΣΙΑ

Όρια. Στο βορρά έχει τὸ *Βόρειο παγωμένο ὠκεανό*. Στὴ δύση τὴ χωρίζουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τὰ βουνὰ *Οὐράλια*. Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὸν *Εἰρηνικὸ* καὶ στὸ νότο ἀπὸ τὸν *Ἰνδικὸ ὠκεανό*.

Παράλια. Εἶναι ἀνώμαλα. Οἱ ὠκεανοὶ μπαίνουν βαθιὰ στὴν Ἀσιατικὴ γῆ, καὶ σχηματίζουν κόλπους, χερσονήσους κτλ.

Ἔδαφος. Ἡ Ἀσία ἔχει μέσο ὕψος 950 μ. Εἶναι ἡ ψηλότερη ἡπειρος. Χωρίζεται σὲ 5 φυσικὲς περιοχές.

1. Κεντρικὴ Ἀσία. Τὸ ὄροπέδιο *Παμίρ* (4.000 μ. ψηλό), τὰ *Ἰμαλάια* (κορυφὴ Ἐβερεστ 8880 μ.) τὰ *Ἀλτάια* (4500 μ.), τὰ *βουνὰ τῆς Σιβηρίας*, ζώνουν τὴν ὄρεινὴ Κεντροικὴ (ἢ ὑψηλὴ) Ἀσία. Οἱ ὄροσειρὲς *Κουέν-λουν* (7200 μ.) καὶ *Τιέν-σαν* (Ὀυράνια, 7000 μ.), χωρίζουν τὸ ὑπίπεδο τῆς Κεντροικῆς Ἀσίας. Ἐτσι σχηματίζονται τὰ ὄροπέδια *Θιβὲτ* (5000 μ.), *Μογγολίας* καὶ Ἀνατολικοῦ *Τουρκεστάν*. Αὐτὴ ἡ φυσικὴ περιοχὴ τῆς Ἀσίας εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἐξόγκωμα τῆς γῆς. Γύρω ἀπὸ τὴν πανύψηλὴ Κεντροικὴ Ἀσία εἶναι οἱ ἄλλες φυσικὲς περιοχές.

2. Βόρεια Ἀσία. Ἐδῶ ἀπλώνεται ἡ ἀπέραντη *πεδιάδα τῆς Σιβηρίας* μὲ τοὺς γίγαντες ποταμοὺς *Ὀβη* (5000 χλμ.), *Ἰενεσέη*, *Λένα* κτλ.

3. Δυτικὴ Ἀσία. Εἶναι τὰ ὄροπέδια *Μικρᾶς Ἀσίας*, *Ἀραβίας*, *Ἀρμενίας*, *Ἰράν* καὶ ἡ *πεδιάδα Τουρκεστάν* ἢ *Τουράν*.

4. Νότια Ἀσία. Οἱ *πεδιάδες τῶν Ἰνδιῶν*, τῆς *Ἰνδοκίνας*, ποτίζονται καὶ λιπαίνονται ἀπὸ τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς *Ἰνδὸ*, *Γάγγη*, *Μεκόνγη* κτλ. Γύρω ἀπὸ τὴ *χερσόνησο τῆς Μαλάκκας* εἶναι τὰ *Ἰνδικὰ ἢ Μαλαϊκὰ νησιά*.

5. Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ἡ *πεδιάδα τῆς Κίνας* καὶ ἡ *πεδιάδα τῆς Μαντζουρίας* ποτίζονται καὶ λιπαίνονται ἀπὸ μεγάλους ποταμοὺς (*Γιάγκ-Τσέ-Κιάγκ*, *Χουάγκ-Χώ*, *Ἀμούρ* κτλ.). Ἄλλες χώρες εἶναι ἡ *χερσόνησος Κορέα* καὶ τὰ *νησιά τῆς Ἰαπωνίας*.

Κλίμα. Ἡ Ἀσία πιάνει ἀπὸ τὸ Βόρειο Πόλο καὶ φτάνει στὸν Ἰσημερινό. Γενικὰ ἔχει ἡπειρωτικὸ κλίμα μὲ λίγες βροχὲς (ξηρό). Μόνον στὴ Νότια καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι θαλασσινό

(ὠκεάνειο). Τὰ νησιά της στὸ νότο ἔχουν θερμὸ καὶ ὑγρὸ κλίμα. Τὰ ψηλά της ὄροσπέδια καὶ τὰ βουνά της σκεπάζονται ἀπὸ αἰώνια χιόνια καὶ πάγους.

Φυτά. Τοῦντρος ἀπλώνονται στὴ βόρεια καὶ στέππες καὶ ἔρημοι στὴν κεντρικὴ καὶ δυτικὴ Ἀσία. Ἐλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές, ἀμπέλια κτλ. καλλιεργοῦνται στὴ δυτικὴ Ἀσία. Ὁ φοίνικας (χοθρομαδιά) στολίζει τὶς δάσεις. Λιβάδια καὶ δάση ἀπὸ πεῦκα, ἔλατα, σημύδες κτλ. κάνουν ὀλοπράσινη τὴν ἀνατολικὴν Ἀσία. Παρθένα δάση εἶναι στὴ νότια Ἀσία καὶ στὰ νησιά. Τὸ Ἰνδοκάλιμο (μπαμπού) φυτρώνει στὴν ἀνατολικὴ καὶ νότια Ἀσία. Τὰ σιτηρά, τὸ ρύζι, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὀπωροφόρα μας δέντρα ἔχουν πατριδα τὴν Ἀσία. Ἐκεῖ φυτρώνουν τὰ ἀρωματικὰ φυτὰ (κανέλα, πιπέρι κτλ.). Οἱ φυτεῖες τοῦ καφέ, τοῦ τσαγιοῦ, τοῦ καπνοῦ καὶ μάλιστα τοῦ βαμβακιοῦ εἶναι πολὺ μεγάλες.

Ζῶα. Πάρα πολλὰ σαμούρια, σίιουροι μὲ πολῦτιμο γουναρικὸ ζοῦν στὰ βόρεια δάση. Κοπάδια τάρανδοι στὴ Σιβηρία δίνουν τὸ μαλλί τους, τὸ δέσμα τους καὶ τὸ κρέας τους. Ἐλέφαντες, ρινόκεροι, αἰμοβόρα θηρία (τίγρεις, λιοντάρια κτλ.) φασιανοί, παγώνια καὶ ἄλλα ὄραϊα πουλιὰ ζοῦν στὰ παρθένα δάση. Στὶς ἐκβολὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν εἶναι ἀφθονοὶ κροκόδειλοι. Γιδοπρόβατα, καμήλες, βουβάλια, βόδια, βόσκουν στὶς στέππες καὶ στὶς δάσεις. Ἄλογα, γαϊδούρια καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ γνωστά μας ζῶα τοῦ σπιτιοῦ ζοῦν στὴν Ἀσία ἡμερωμένα καὶ ἄγρια. Λάφια, ἀρκοῦδες, ἀγριοχοῖροι, ἀλεποῦδες κτλ. εἶναι σὲ ὅλη τὴν Ἀσία. Τρέφονται πάρα πολλὰ πουλερικὰ καὶ κουκούλια.

Ὄρυκτά. Ἐχει πάρα πολὺ γαϊάνθρακα, σίδηρο καὶ κασίτερο. Παραμένουν ὅμως τὰ περισσότερα ἀνεκμετάλλευτα. Ἐχει πετρελαιο, ἀσήμι, πολῦτιμα πετράδια καὶ ἄλλα.

Βιομηχανία. Πολλὰ καὶ μεγάλα ἐργοστάσια εἶναι σὲ παραλιακὰς πόλεις (ιδίως τῆς νότιας καὶ ἀνατολικῆς Ἀσίας) καὶ στὰ νησιά (Ἰαπωνία).

Προϊόντα

Δασικά. Πολλὰ καυσόξυλα, ξυλεία, ρετσίνι, καουτσούκ καὶ ἄλλα.

Κτηνοτροφικά. Πολλὰ σφάγια, δέρματα, μαλλιά κτλ.

Γεωργικά. Πάρα πολὺ ρύζι. Πολλὰ σιτηρά, ὄσπρια, καπνός, βαμπάκι καὶ τσάι. Παράγει καφέ, κίνα, βανίλια, μπαχαρικά, ὄπιο καὶ αρωῦτα.

Ἀλιευτικά. Ἀφθονα ψάρια θαλασσινὰ, λιμνῶν καὶ ποταμῶν.

Ὄρυκτά. Πολλὰ.

Ζώα 'Ασίας

Βιομηχανικά. Ἐλευθα, ζάχαρη, κονσέρβες, καὶ ἄλλα φαγώσιμα, εἶδη ρουχισμοῦ, φάρμακα καὶ ἄλλα.

Ἐμπόριο

Ἀπὸ τὰ πολλά τῆς προϊόντα ἐλάχιστα πούλα σὲ ξένες χώρες.

Τί πούλα :

Μαλλιά, δέρματα, μεταξωτά, βαμπάκι, ρύζι, καφέ, τσαϊ, γιούτα, μπαχαρικά, πετρέλαιο.

Τί ἀγοράζει :

Μηχανήματα, ἐργαλεῖα, ὑφάσματα, φάρμακα καὶ ἄλλα.

800 δισεκατομμύρ.

Ἀξία σὲ προπολεμικὲς δραχμὲς

500 δισεκατομμύρ.

Συγκοινωνία. Στὰ μεσόγεια τῆς Ἀσίας ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ διάφορα ζῶα (καμήλες, ἄλογα, μουλάρια, γαϊδούρια, ἐλέφαντες καὶ μὲ ἓνα εἶδος πυκνόμαλλου βοδιοῦ, τὸ γιάκ). Σιδηροδρόμους ἔχουν ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία καὶ οἱ Ἰνδίες. Ἄλλοι σιδηροδρομοὶ εἶναι ὁ ὑπερσιβηρικὸς (Μόσχα-Βλαδιβοστόκ) καὶ ὁ ὑπερκάσπιος (Μόσχα Τασκένδη). Μὲ ἀτιμόπλοια καὶ ἱστιοφόρα ἔχουν πυκνὴ συγκοινωνία οἱ πόλεις ποῦ εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα καὶ στοὺς πλωτοὺς ποταμούς. Στὰ βόρεια μέρη χρησιμοποιοῦν ἐλκθηρα, ποῦ τὰ σέρνουν τάρανδοι καὶ σκυλιά.

Οἱ Ἀσιάτες

Πόσοι εἶναι. Ἐπάνω ἀπὸ 1 δισεκατομμύριο.

Ποῦ κατοικοῦν. Οἱ περισσότεροὶ κατοικοῦν στὶς εὐφορὲς πεδιάδες καὶ στὶς κοιλάδες τῶν ποταμῶν (νότια καὶ ἀνατολικὴ Ἀσία). Πολὺ λίγοι κατοικοῦν στὶς στέπες, στὰ ὄρη καὶ στὶς ἐρήμους καὶ ἐλάχιστοι στὶς τοῦντρες.

Σὲ τί ἀσχολοῦνται. Οἱ περισσότεροὶ καλλιεργοῦν τὴ γῆ, τρέφουν διάφορα ζῶα, φτιάχνουν χωρὶς μηχανὲς ἐργοστασίων χαλιά, μεταξωτὰ τέχνης, τὴ ντυμισιὰ τους, τὰ ἐργαλεῖα τους. Πολλοὶ ἐργάζονται στὰ ἐργοστάσια καὶ ἀσχολοῦνται στὸ ἐμπόριο καὶ σὲ διάφορα ἐπαγγέλματα.

Τί θρησκεία ἔχουν. Οἱ περισσότεροὶ, (80%) πιστεύουν στὸ Βούδδα (Βουδδιστές), στὸ Βράχμαν (Βραχμανιστές). Ἀρκετοὶ στὸ Χριστὸ (Χριστιανοὶ) καὶ στὸ Μωάμεθ (Μωαμεθανοὶ). Ἄλλοι πιστεύουν στὸ Θεὸ τῶν Ἰουδαίων (Ἰουδαῖοι) καὶ στὰ εἶδωλα (Εἰωλολάτρες).

Ποιάς φυλής είναι. Οἱ περισσότεροι εἶναι τῆς κινεζικῆς ἢ μογγολικῆς φυλῆς (Τουρκοί, Τουρανοί, Θιβητιανοί, Μογγόλοι, Βιρμανοί, Ἀνναμίτες, Κινέζοι, Ἰάπωνες). Οἱ ἄλλοι εἶναι τῆς λευκῆς ἢ καυκασίας φυλῆς (Ἰνδοί, Ρῶσοι, Ἑβραῖοι, Ἀραβες, Καυκάσιοι, Ἰρανοί). Λίγοι ἀνήκουν στὴ μαύρη φυλὴ (Ἰθαγενεῖς τῶν Φιλιππίνων νήσων κτλ.).

Οἱ Εὐρωπαῖοι. Πρῶτος πὸν πάτησε τὸ 1275 τὴν ἄγνωστη γιὰ τὴν Εὐρώπη ἕως τότε Ἀνατολικὴ Ἀσία, ἦταν ὁ Βενετὸς ἔμπορος Μάρκο Πόλο. Ἀργότερα διάφοροι θαλασσοπόροι (Μαγγελάνος κτλ.) καὶ ἐπιστήμονες (Σουηδὸς Χέντιγκς κτλ.) ἀνακάλυψαν ἄγνωστα μέρη τῆς Ἀσίας (Φιλιππίνες κτλ.). Ἔτσι σιγὰ σιγὰ ἔγιναν οἱ Ἀσιατικὲς ἀποικίαι τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Περιοχὲς Ἀσίας

Ἔκταση 44.200.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 1.000 000 000 **Πυκνότητά** κατοίκων : 23 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο.

1. Βόρεια Ἀσία (Σιβηρία).
2. Κεντρικὴ Ἀσία (Θιβέτ, Ἀνατολικὸ Τουρκεστάν, Μογγολία).
3. Δυτικὴ Ἀσία (Μικρὰ Ἀσία, Κύπρος, Συρία, Παλαιστίνη, Ὑπεριορδανία, Ἀραβία, Μεσοποταμία, Ἀρμενία, Καυκασία, Περσία, Ρωσικὸ Τουρκεστάν ἢ Τουράν, Ἀφγανιστάν, Βελουχιστάν).
4. Ἀνατολικὴ Ἀσία (Κορέα, Ἰαπωνία, Μαντζουρία, Κίνα).
5. Νότια Ἀσία (Ἰνδίες, Ἰνδοκίνα, Ἰνδικὰ ἢ Μαλαϊκὰ νησιά).

Ἀσκήσεις. Μίλησε ἢ γράψε γενικὰ γιὰ τὴ ζωὴ τῶν κατοίκων (ντυμασιά, κατοικία, ἀσχολίες κτλ.) διαφόρων φυσικῶν περιοχῶν (νότιας, ἀνατολικῆς κτλ.) τῆς Ἀσίας. Στόλισε τὰ λεγόμενά σου ἢ τὰ γραφόμενά σου μὲ διάφορα ἰχνογραφήματα ἢ χειροτεχνήματα.

I. ΒΟΡΕΙΑ ΑΣΙΑ

Σιβηρία

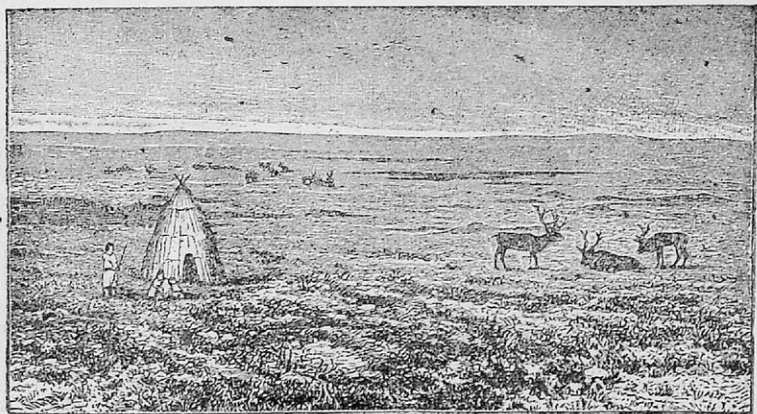
Θέση. Στὸ νότο τὰ **Οὐράλια** ὄρη τὴ χωρίζουν ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Στὸ νότο συνορεύει μὲ τὸ **Τουράν, Μογγολία, Μαντζουρία**. Στὸ βορρὰ βρέχεται ἀπὸ τὸ **Βόρειο Παγωμένον ὠκεανὸν** καὶ στὴν ἀνατολὴ ἀπὸ τὸν **Εἰθηνικόν**.

Παράλια. Οἱ θάλασσαι πὸν βρέχουν τὴ Σιβηρίαν, σχηματίζουν τὴ χερσόνησο τῆς **Καμτσάτσκα** μὲ τὸ ἀκρωτήριο **Δοπάτσκια**, τὴ χερσόνησο **Ταϊμόρη** μὲ τὸ ἀκρωτήριο **Τσελουσκίνο** καὶ στὸ

βορρά τὸ ἀκρωτήριο **Ἀνατολικό**. Στὴ Σιβηρία ἀνήκουν τὰ νησιά: **Βράγγελ, Νέα Σιβηρία** καὶ ἡ **μισὴ Σακαλίνη**.

Ἔδαφος. Εἶναι μιὰ μεγάλη **πεδιάδα τῆς Σιβηρίας**, ποὺ τελειώνει σιὰ βορειοανατολικά στὴ χερσόνησο **Καμτσάκα**. Χωρίζεται σὲ βόρεια, κεντρικὴ καὶ νότια ζώνη.

Κλίμα. Ἔχει ἡπειρωτικὸ μὲ λίγες βροχές. Στὰ βορειοανατολικά εἶναι δοιμύτερο. Ἡ θερμοκρασία τὸ χειμῶνα, ποὺ κρατεῖ 10 μῆνες, κατεβαίνει 70 βαθμοὺς κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Τὸ σίδερο κρυώνει τόσο, ποὺ σπάζει σὰ γυαλί. Τὰ δέντρα παγώνουν καὶ

Τούντρα τῆς Σιβηρίας.

σπάζουν (ἀνωμαλία νεροῦ — διαστολή) μὲ βρόντο. Τὸ καλοκαίρι εἶναι καὶ αὐτὸ ψυχρό.

Νερά. Ὁ **Ὄβης**, ὁ **Ἰενσεές** καὶ ὁ **Λένας** εἶναι μεγάλοι ποταμοὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους καὶ πολλὰ ψάγια. Ποτίζουν τὴν πεδιάδα τῆς Σιβηρίας καὶ χύνονται στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό. Ἡ λίμνη **Βαϊκάλη** εἶναι καὶ αὐτὴ ψαροθρέφτρα.

Βλάστηση καὶ ζῶα. Ζώνες: 1. **Βόρεια.** Στὶς τούντρες ζοῦν ἡ πολικὴ ἀκούδα, ἡ ἀλεπού καὶ ἡμερωμένα ὁ τάρανδος καὶ τὸ σκυλί. 2. **Κεντρικὴ.** Στὰ πανόχθαια δάση (Τάιγκα) ἀπὸ πεῦκα, σημύδες, σιβηριανὰ κέδρα, ἔλατα κτλ. ζοῦν τὸ σαμούρι, τὸ κουνάβι, ὁ σκίουρος κτλ. 3. **Νότια.** Ἀπλώνονται οἱ στέπες τῶν Κιργισίων. Ἔχουν μαῦρο εὔφορο χῶμα καὶ στέρονται. Σὲ αὐτὲς ζοῦν ἀντιλόπες κτλ.

Όρυκτά. Έχει πολλά (γαιάνθρακες, σίδηρο, μολύβι, γραφίτη, πετρέλαιο και άλλα) και πάρα πολύ χρυσάφι.

Κάτοικοι. Οί περισσότεροι είναι μογγολικῆς φυλῆς. Στὰ δάση —μέσα σὲ καλύβες ἀπὸ δέρματα— κατοικοῦν οί λιγώτεροι. Εἶναι οί Ἰακοῦτες καὶ οί Τουγγούζοι, ποὺ τρέφουν ταράνδους καὶ ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγι καὶ τὸ ψάρεμα. Κοντὰ στοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ στὰ ἐδάφη τῆς νότιας ζώνης κατοικοῦν οί περισσότεροι. Εἶναι Ρῶσοι γεωργοὶ καὶ βόσκουν ταράνδους.

Πόλεις. Ἡ **Νόβο-Σιβίρσκη** (270 χιλ.). Εἶναι πρωτεύουσα τῆς Σιβηρίας καὶ σιταγορά. Ἡ **Τόμσκη**, ποὺ ἔχει πανελιστήμιο, καὶ ἄλλες πόλεις συγκοινωνοῦν μὲ τὸν σιβηρικὸ σιδηρόδρομο. Οί ποταμοὶ ἐξυπηρετοῦν καλύτερα τὴ συγκοινωνία. Παγωμένοι, εἶναι στρωτοὶ δρόμοι γιὰ τὰ ἔλκηθρα. Τὸ **Βλαδιβοστόν** εἶναι ἐμπορικὸ καὶ πολεμικὸ λιμάνι τῆς Ρωσίας στὴν Ἄπω Ἀνατολή.

Σιβηρία

(Σοβιετικὴ Δημοκρατία τῆς Ρωσίας)

Ἐκταση 10 ἑκατομμ. τετραγ. χιλίωμ. **Πλυθισμὸς** 9 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 1 ἄτομο σὲ κάθε τετραγωνικὸ χιλίωμ.)

Προϊόντα. Ξυλεία, γουναρικά, ψάρια, βούτυρο, δέρματα, σιτάρι, ὄρυκτά, χαβιάρι.

2. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Θιβέτ

Ἔδαφος. Εἶναι τὸ ψηλότερο ὄροπέδιο τῆς γῆς (4000 - 5000 μ.). Λέγεται γι' αὐτὸ καὶ «**στέγη τοῦ κόσμου**».

Κλίμα. Ἐχει ἠπειρωτικὸ μὲ ἐλάχιστες βροχές.

Βλάστηση. Εἶναι μιὰ ἀλυμρὴ στέππα.

Ζῶα. Στὰ ἄγωνα μέρη τοῦ Θιβέτ τρέχουν ἀγέλες ἀπὸ ἀντιλόπες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῶα (ἄλογα, γαϊδούρια, γιρία).

Κάτοικοι. Εἶναι Μογγόλοι, ποιμένες, βουδδιστές. Τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν κατοίκων εἶναι καλόγεροι καὶ καλογριεὶς στὰ ἀμέτρητα μοναστήρια τῆς χώρας. Τὸ Θιβέτ εἶναι τὸ «Ἅγιον Ὄρος» τῶν βουδδιστῶν.

Ἡ **Λάσσα** (=τόπος Θεοῦ) μὲ 20 χιλ. κατοίκους εἶναι ἡ πρωτεύουσα. Ἐδῶ ἔχει τὸ παλάτι τοῦ ὀ **Δαλαϊ Λάμα**. Εἶναι θεοσκευτικὸς ἀρχηγὸς (ζωντανὸς Βούδδας), ποὺ κυβερνᾷ τὸ Θιβέτ.

Ἄνατολικὸ Τουρκεστάν

Ἔδαφος. Ὁροπέδιο 1000 μ. ψηλό. Τὸ περισσότερο εἶναι πετρώδης ἔρημος.

Κλίμα. Ἐχει ἠπειρωτικὸ μὲ ἐλάχιστες βροχές.

Βλάστηση. Στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ταρὶμ εἶναι δάσεις. Πολλοὶ ποταμοὶ κάνουν εὐφοροὺς τοὺς πρόποδες τῶν βουνῶν.

Κάτοικοι. Κατάγονται ἀπὸ Τούρκους. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι ποιμένες. Καλλιεργοῦν ρύζι, σιτάρι, καλαμπόκι, καὶ ὀπωροφόρα στοὺς πρόποδες τῶν βουνῶν.

Μογγολία

Ἔδαφος. Εἶναι ὀροπέδιο 1000 μέτρα ψηλό. Τὸ περισσότερο εἶναι πέτρες καὶ ἄμμος (**ἔρημος Γόβη**).

Κλίμα. Ἐχει ἠπειρωτικὸ μὲ ἐλάχιστες βροχές.

Κάτοικοι. Οἱ Μογγόλοι εἶναι ποιμένες (νομάδες) καὶ ἀπόγονοι τῶν φοβερῶν Οὔννων.

Πολίτευμα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Μογγολίας μὲ τὸ ὄνομα **Ἐξωτερικὴ Μογγολία** καὶ πρωτεύουσα τὴν Οὔργα (40 χιλ.) ἀνήκει στὴ Ρωσία. Ἡ **Ἐσωτερικὴ Μογγολία** ἀνήκει στὴν Κίνα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Χώρα	Πρωτεύουσα	Ἔκταση	Πληθυσμός	Πυκνότητα	Προϊόντα
Θιβέτ	Λάσσα	2.000 000	6.000 000	3	Μαλλιά
Ἄνατολ. Τουρκεστάν	Οὔργα	2.500.000	5.000.000	2	Μαλλιά
Μογγολία	Κασγάρη	1.500 000	3.000.000	2	Δέρματα

3. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ (ἢ Ἑγγὺς Ἄνατολή)**Μικρὰ Ἀσία (Τουρκία)**

Ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Ἄνατολικὴ Θράκη, τὸ Κουρδιστάν, καὶ μέρος τῆς Ἀρμενίας, ἀποτελοῦν τὴν Τουρκία.

Θέση. Βρίσκεται ἀνάμεσα Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ὅρια. Στὸ βορρᾶ βρέχεται ἀπὸ τὸν **Εὐξείνιον πόντο**, στὸ νότο ἀπὸ τὴν **Μεσόγεια θάλασσα** καὶ στὴ δύση ἀπὸ τὸ **Αἰγαῖο**

πέλαγος. Στὴν ἀνατολὴ τὰ βουνά της ἀπλώνονται στὴν Ἄρμενία καὶ Μεσοποταμία.

Παράλια. Ἄλλοῦ εἶναι κανονικὰ καὶ ἄλλοῦ ἀκανόνιστα.

Κόλποι. Τῆς Ἀτταλείας, τῆς Ἀλεξανδρέττας, τῆς Σμύρνης, ὁ Ἀδραμυτικὸς καὶ ἄλλοι.

Πορθμοί. Ὁ Βόσπορος, ὁ Ἑλλήσποντος.

Νησιά. Οἱ Προκόνησοι ἢ νησιά τοῦ Μαρμαρᾶ, οἱ Πριγκιπόνησοι, ἡ Ἰμβρος, ἡ Τένεδος κ. ἄ.

Ἔδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο ψηλὸ 1000 μέτρα. Ὀλόγυρα τὸ ζώνουν βουνά. Χωρίζεται σὲ ἄλλα μικρότερα ὄροπέδια. Στὸ κέντρο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπλώνεται ἔρημος μὲ ἄλμυρὴ ἄμμο (Ἄλμυρὰ ἔρημος) καὶ πολλῆς ἄλμυρῆς λίμνες. Οἱ εὐφορῶτερες πεδιάδες εἶναι στὰ δυτικὰ παράλια.

Ἔκταση. 530.000 τετραγχιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 10.500 000 (Πυκνότηθα κατ. 19).

Βουνά. Λυκαϊκὸς Ταῦρος, -Ταῦρος (3.600 μ.), Ἀντίταυρος, Ἀργαῖος (σβησιμένον ἠφαίστειο), Ὄρη τοῦ Πόντου, Ὄρη Κασταμονῆς καὶ ἄλλα.

Ὀροπέδια. Τῶν Ἀδάνων, τῆς Ἀγκύρας, τῆς Καισαρείας κ. ἄ.

Πεδιάδες. Τῆς Μελετηνῆς, τοῦ Διαρβεκίῳ, τῆς Νικομηδείας, τῆς Προύσας, τῆς Πάφρας, τῆς Περγάμου καὶ τῶν ποταμῶν Ἐρμου, Μαιάνδρου καὶ ἄλλες.

Κλίμα. Στὰ παράλια μεσογειακὸ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἠπειρωτικὸ.

Λίμνες. Ἡ Τάττα (Τούζ-γκιόλ), ἡ Ἀπολλωνία, ἡ Σαπάνιτσα (Βοάνα) καὶ ἄλλες πολλῆς.

Ποταμοί. Ὁ Ἄλυς, ὁ Σαγγάριος, ὁ Ἐρμος, ὁ Μαιάνδρος κ. ἄ.

Φυτά. Ἐχει δάση ἀπὸ πεῦκα, δρυῆς, ὄξειές, ἔλατα, (ὄρη Καστανομῆς). Λεβάντα μελισσόφυλλο, γλυκόριζα καὶ ἄλλα βότανα, ἡ κερασιά, ἡ φουντουκιά, ἡ ροδιά, ἡ μυγδαλιά, ἡ καρυδιά, ἡ βερικοκιά, εἶναι αὐτοφυῆ. Σιτηρὰ, μουριές, ἀμπέλια, πρρασινίζουν παντοῦ. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας εἶναι βοσκότοποι. Ἐλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές, σταφιδάμπελοι, βαμπάκι, καλλιεργοῦνται στὰ παράλια.

Ζῶα. Στὰ δάση ζοῦν διάφορα ἀγρίμια. Τρέφονται 5 ἑκατομμ. γίδες Ἀγκύρας μὲ τὸ πανάκριβο μεταξωτὸ μαλλί, ἐνάμισον ἑκατομμ. ἄλογα, μουλάρια, γαϊδούρια, ἀμέτρητα γιδοπόρβια καὶ ἀλογάριστα πουλερικά. Τρέφονται ἀκόμη πολλὰ κουκούλια καὶ ψαρεύονται ἄφθονα ψάρια στὰ παράλια, στὶς λίμνες καὶ στοὺς ποταμούς.

Ύρυκτά. Γαιάνθρακες (δρυχεΐα Ποντοηρακλείας), σμύριδα, χαλκός, σίδηρο, μολύβι, υδράργυρος, βόρακας.

Βιομηχανία. Στή Σμύρνη, στήν Προύσα, στήν Τραπεζούντα καὶ σὲ ἄλλες πόλεις εἶναι ἐργοστάσια. Βγάζουν χαρτικά, χαλιά, νήματα, υφάσματα κτλ.

Προϊόντα. Πολλὰ δασικά, κτηνοτροφικά, γεωργικά καὶ ἀλιευτικά. Λίγα δρυκτά καὶ ἀρκετὰ βιομηχανικά.

Ἐμπόριο

Ἡ Ἑλλάδα ἀγοράζει ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία γαιάνθρακες, γιδοπρόβατα, ψάρια νωπὰ καὶ παστωμένα, αὐγά, σιτάρι, ὕσπρια κτλ.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀγοράζει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα σιδηρικά, βαμπακερὰ νήματα, λιπάσματα, τερεβενθίνη, κολοφώνιο κτλ.

Συγκοινωνία. Ἡ σιδηροδρομικὴ εἶναι 7.000 χιλιόμετρα: Χρυσούπολη (Χαϊδάρ Πασᾶ)—Βαγδάτη καὶ Χρυσούπολη—Συρία μὲ διακλαδώσεις (Ἐσκῆ Σεχίρ, Ἄγκυρα—Καيسάρεια, Σεβάστεια, Σαμψούντα, Ἐρζερούμ). Σμύρνη—Ἀφιὸν Καρὰ Χισάρ μὲ διακλαδώσεις (Πάνορμος, Ἀϊδίσι).

Οἱ αὐτοκινητόδρομοι εἶναι 20.000 χιλιόμετρα. Μὲ τὰ λιμάνια τῆς Σμύρνης, τῆς Τραπεζούντας, Σινώπης, Μυρσίνης κτλ. ἔχει συγκοινωνία μὲ τὴ θάλασσα.

Οἱ κάτοικοι

Πανάρχαια χρόνια. Ἑλληνικὲς ἀποικίαι στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (**Ἐφεσος**, **Μίλητος** κτλ.). Ὅλες μαζί ἀποτελοῦσαν τὴν **Ἰωνία**, τὴν πατρίδα τοῦ Ὀμήρου. Ἡ **Τροία** ἦταν κοντὰ στὰ Λαοδανέλλια.

Βυζαντινὰ χρόνια. **Καيسάρεια**, πατρίδα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. **Ναξιανζός**, πατρίδα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. **Νίκαια** (Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι). **Τραπεζούντα**, πρωτεύουσα δύο αἰῶνες Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Οἱ Τούρκοι. Ξεκίνησαν ἀπὸ τὸ Τουρκεστάν. Ἰδρυσαν στή Μικρὰ Ἀσία τὸ πρῶτο τους κράτος μὲ πρωτεύουσα τὴν Προύσα. Εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους.

Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση 1821. Σφαγὲς Ἑλλήνων στή Σμύρνη, στὶς Κυδωνίες καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία (1919—1922). **Δορύλαιο** (Ἐσκῆ Σεχίρ), **Κοιυάειον** (Κιουτάχεια), **Ἀφιὸν Καρὰ Χισάρ**, ποτα-

μὸς **Σαγγάριος**, ἀγῶνες Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὸ 1922 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἔφυγε ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία. Ἡ **Σμύρνη**, οἱ **Κυδωνίες**, ἡ **Ἐφεσος**, ἡ **Φώκαια**, ἡ **Σεβάστεια** καὶ ἄλλες πόλεις καὶ περιφέρειες ἑλληνικὲς ἐρημώθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες κατοίκους τους. Οἱ Μικρασιάτες Ἕλληνες (2 ἑκατομμύρια) ἤλθαν τὸ 1922 ὡς πρόσφυγες στὴν μητέρα Ἑλλάδα (Μικρασιατικὴ καταστροφή).

Κύπρος

Ἐδαφος. Στὸ βορρὰ ὑψώνεται τὸ βουνὸ **Πενταδάκτυλος** καὶ στὸ νότο ὁ **Ὀλύμπος** (2.140 μ.) μὲ τὴν πάντα χιονισμένη κορυφή του (Χιανίστρα). Ἡ πεδιάδα τῆς **Μεσσαριάς** ἀπλώνεται ἀνάμεσα στὶς δύο ὄροσειρές. **Ἐκταση** 9.600 τετραγων. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 350.000. (Πυκνότητα κατ. 37).

Κλίμα. Στὰ παράλια ὁ χειμῶνας εἶναι γλυκὸς καὶ τὸ καλοκαίρι ὀρεσερό. Στὰ μεσόγεια τὸ καλοκαίρι κάνει μεγάλη ζέση. Συχνὰ τὸ νησί ὑποφέρει ἀπὸ ἀνομβρία.

Ποταμοί. Δὲν ἔχει. Σπουδαιότερος χείμαρρος εἶναι ὁ **Πηδιάς**, ποὺ ποτίζει τὴν πεδιάδα τῆς Μεσσαριάς.

Φυτά. Δάση ἀπὸ πεῦκα σκεπάζουν τὶς πλαγιὲς τοῦ Ὀλύμπου. Σιτηρά, ὄσπρια, ἀμπέλια, σταφιδάμπελα, βαμβάκι, συκιές, ξυλοκερατιές, ἐλιές, μυγδαλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές, μπανανιές καὶ ἄλλα, πρασινίζουν στὸ εὐφορο νησί.

Ζῶα. Στὰ λιβάδια καὶ στὰ σπῖτια τρέφονται πάρα πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ζῶα καὶ κουκούλια.

Ὄρυκτά. Μαγγάνιο, χρῶμιο, χαλκὸ, γύψο, ἀμίαντο.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ 100 χιλιομ. ἐνώνει τὴν Ἀμμόχωστο, τὴ Λευκωσία, τὸν Μόρφο καὶ τὸ Καρβαστάσι.

Οἱ Κύπριοι. Εἶναι Ἕλληνες. Διατηροῦν 625 ἀνώτερα (παραθαναγωγεῖα, ἐμπορικὸ λύκειο, ἱεροδιδασκαλεῖο, γυμνάσια κτλ.) καὶ κατώτερα ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ζητοῦν πάντα ἀπὸ τὴν Ἀγγλία ποὺ κατέχει τὸ νησί, νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Στὸ ἑλληνικὸ αὐτὸ νησί κατοικοῦν καὶ λίγοι Τούρκοι, Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι.

Πόλεις. **Λευκωσία** (20 χιλ.), πρωτεύουσα. Ἐδῶ μένει ὁ Ἄγγλος Διοικητὴς καὶ ὁ Ἕλληνας Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης τῶν Κυπρίων. **Λεμεσὸς** (16 χιλ.), **Λάρνακα** (14 χιλ.), **Κυρῆνεια**.

Συρία

Ὄρη. Στὸ βορρὰ τὸ βουνὸ **Ἀμανὸς** τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴν **Τουρκία**, στὴν ἀνατολὴ συνορεύει μὲ **ἔρημο**, στὸ νότο μὲ τὴν

Παλαιστίνη και στη δύση βρέχεται από την **Μεσόγεια Θάλασσα**.

Έδαφος. Στο έσωτερικό της χώρας είναι έρημοι και στέπες. Στα παράλια ανάμεσα στα βουνά **Λίβανο** (3360 μ.) και **Άντι-Λίβανο** απλώνεται η εύφορη κοιλάδα **Μπέκα** (ή κοίλη Συρία των Αρχαίων).

Έκταση 150.000 τετρ. χιλιομ. **Πληθυσμός** 3.000.000. (Πυκνότητα κατ. 17).

Κλίμα. Στα παράλια έχει μαλακό χειμώνα και υγρό καλοκαίρι (μεσογειακό). Στο έσωτερικό έχει κλίμα ήπειρωτικό με μεγάλες αλλαγές της θερμοκρασίας.

Ποταμοί. **Ορόντος**, **Ιορδάνης** και **Ευφράτης**.

Φυτά-Ζώα. Η δυτική πλευρά του Λιβάνου σκεπάζεται από διάσημα ωραία κέδρων και άλλων δέντρων. Στους βοσκοτόπους του έσωτερικού της χώρας τρέφονται βόδια, άλογα, καμήλες, πρόβατα. Στην κοιλάδα Μπέκα προσινίζουν άμπέλια, σιτηρά, βαμπάκι, σύζι, όπωροφόρα, έλιές κτλ.

Βιομηχανία. Στα σπίτια τους οί Σύριοι ύφαινον μάλλινα, βαμπ κερά και μεταξωτά ύφάσματα. Στο Χαλέπι είναι ύφαντουργεία και στη Δαμασκό φτιάνον τὰ περίφημα χαλιά, τὰ ξυλόγλυπτα όπλα και τὰ δαμασκηνά σπαθιά.

Πολίτευμα. Είναι όμόσπονδη δημοκρατία. Αποτελείται από τή **Συριακή πολιτεία**, τή **Δημοκρατία του Λιβάνου** και τις **αυτόνομες πολιτείες της Λαοδικείας** και των **Δρούσων**.

Θρησκεία. Οί περισσότεροι (1/10) είναι Μωαμεθανοί. Οί άλλοι είναι Χριστιανοί.

Γλώσσα. Μιλούν την άραβική.

Πόλεις. Η πρωτεύουσα **Δαμασκός** (250 χιλ.) είναι πανάρχαια πόλη. Φοινικίες, πορτοκαλιές, συκιές, μουριές και ώραϊοι κήποι την κρύβουν. Αφθονα νερά την κάνουν δροσόλουστη. Οί Άραβες τήν λένε «μάτι της Άνατολής» και «έπίγειο παράδεισο». Είναι έδρα του Πατριάρχη της Άντιοχείας και έχει έμπόριο μεγάλο (μεταξωτά, δέματα). Συγκοινωνεί με σιδηρόδρομο με τή **Βηρυτιό** (160 χιλ.) και τὸ **Χαλέπι** (200 χιλ.), που είναι έμπορικές πόλεις.

Στη **Βαγδάτη** και στο **Χαλέπι** κατοικούν Έλληνες. Έχουν δικά τους σχολεία και εκκλησίες.

Ίστορία. Η Συρία είναι πανάρχαια χώρα. Κατοίκους είχε τοίς θαλασσινοίς Φοίνικες με τὸ μεγάλο έμπόριο και τὸν πολιτισμό.

Παλαιστίνη και Ὑπεριορδανία

Θέση. Στὴ δύση βρέχεται ἀπὸ τὴν *Μεσόγεια θάλασσα*. Στὴν ἀνατολὴ συνορεύει μὲ τὸ *Ἰράκ* καὶ στὸ βορρᾶ μὲ τὴν *Συρία*. Στὸ νότο βρέχεται ἀπὸ τὴν *Ἐρυθρὰ θάλασσα* (κόλπος Ἀκκάμπα).

Ἔδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο μὲ χαμηλὰ βουνά. Ἡ Παλαιστίνη ἔρχεται πεδινὴ καὶ ἡ Ὑπεριορδανία ὄρεινῃ.

Βουνά. Τὸ *Θαβώρ*, ὁ *Κάμηλος*, τὸ *Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν* κτλ.

Κοιλιάδες. Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ εἶναι πολλὲς καὶ εὐφορες.

Κλίμα. Ἡ Παλαιστίνη ἔχει μεσογειακὸ καὶ ἡ Ὑπεριορδανία ἠπειρωτικὸ μὲ λίγες βροχές.

Ποταμοὶ-λίμνες. Ὁ *Ἰορδάνης* μὲ τοὺς παραποτάμους του. Πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανο. Ποτίζει τὴν μεγαλύτερη κοιλιάδα τῆς Παλαιστίνης. Σχηματίζει τὴ λίμνη *Γενησαρέτ* μὲ τὰ πολλὰ ψάρια καὶ χύνεται στὴ *Νεκρὰ θάλασσα*. Λέγεται Νεκρὰ, γιὰτι κανένα ψάρι δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει στὰ νερά της καὶ στὶς ὄχθες της τίποτε δὲν φυτρώνει. Στὰ νερά της ἔχει 25% ἄλατι καὶ θειάφι.

Βιομηχανία. Ἔχει ἐργοστάσια ποῦ βγάζουν γυαλικά (ἀνθοδοχεῖα, χάντρες κτλ.) ὑφάσματα, κονσέρβες, χημικὰ καὶ κατεργάζονται διαμάντια καὶ μέταλλα.

Προϊόντα. Πολλὰ λεμένια, πορτοκάλια (Γιάφας), σταφύλια, κρασί, λάδι, χουρμάδες, κριθάρι, ψάρια κτλ. Ἀπὸ τὴ Νεκρὰ θάλασσα βγάζουν πολὺ ἄλατι, πίσσα καὶ σόδα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι: Ἰόππη—Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ—Γάζα—Αἴγυπτος. Μὲ αὐτοκίνητα ἔχει πυκνὴ συγκοινωνία. Ἐμπορικὸ καὶ πολεμικὸ λιμάνι εἶναι ἡ Χαΐφα.

Κάτοικοι

Ἐθνότητες. Οἱ περισσότεροι εἶναι Ἀραβες. Χωρίζονται σὲ Χαϊδάρι (μόνιμα ἐγκατεστημένοι) καὶ σὲ Βεδουῖνους (κηνοτρόφους—νομάδες). Ἀρκετοὶ εἶναι Ἑβραῖοι.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι εἶναι Μωαμεθανοί, ἀρκετοὶ Ἰσραηλίτες καὶ λίγοι Χριστιανοί.

Πόλεις. *Ἱερουσαλήμ* (95 χιλ.) εἶναι «Ἁγία πόλις» γιὰ τοὺς Ἑβραίους καὶ Χριστιανούς. Ἐδῶ εἶναι ὁ Πανάγιος Τάφος τοῦ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μένει ὀρθόδοξος Πατριάρχης. Τὴν *Ἱερουσαλήμ*, τὴν *Βηθλεέμ*, τὴν *Ναζαρέτ*, τὴν *Ἱεριχώ*, τὴν *Γεθσημανή* κάθε χρόνο τίς ἐπισκέπτονται χιλιάδες Χριστιανοὶ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Πηγαινόντων γιὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ προσευχηθοῦν στοὺς *Ἁγίους Τόπους*.

Ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου Ἑβραῖοι ἔχτισαν τὴ νέα πόλις

I. Χριστοδουλοπούλου: Οἱ ἠπειροὶ

3

Τέλ-Αβιβ (100 χιλ.) Ἐκαναν στήν παλιά τους πατρίδα τὸ Ἰουδαϊκὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ καὶ σκοτώνονται γι' αὐτὸ μὲ τοὺς Ἀραβες.

Ἀμμάν (12 χιλ.) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ὑπεριορδανίας.

Χώρα	Πολίτευμα	Ἐκταση	Πληθυσμός	Πυκνότητα	Προϊόντα
Παλαιστίνη	Αὐτοδιοίκ.	24.000	1.500.000	44	Σιτηρὰ Ὀπωρικὰ
Ὑπεριορδανία	Βασίλειο	42.000	500.000	7	Χουρμάδες Μαλλιά

Ἀραβία

Θέση. Στὸ βορρὰ συνορεύει μὲ τὴ **Συρία**. Βρέχεται στὸ νότο ἀπὸ τὸν **Ἰνδικὸ ὠκεανό**, στήν Ἀνατολή ἀπὸ τὸν **Περσικὸ κόλπο** καὶ στὴ δύση ἀπὸ τὴν **Ἐρυθρὰ θάλασσα**.

Ἔδαφος. Εἶναι μεγάλη χερσόνησος καὶ ψηλὴ 500 μέτρα. Ὀλόγυρα τὴ ζώνουν βουνὰ 3000 μέτρα ψηλά.

Ἐκταση 1.600.000. **Πληθυσμὸς** 7.000.000. (Πυκνότητα 4 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Εἶναι ἡπειρωτικὸ καὶ θερμὸ στὸ νότο μὲ πολὺ ἐλάχιστες βροχές. Τὸ χειμῶνα τὴν ἡμέρα ἡ ζέστη εἶναι ἀβάσταχτη, ἐνῶ τὴ νύχτα τὸ νερὸ παγώνει ἀπὸ τὸ δριμύ κρύο.

Ποταμοί. Μόνον μερικὸν χερσίνους χερσίνους (οὐάδι) ἔχει.

Φυτὰ. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὄροσίου τῆς Ἀραβίας εἶναι μίᾳ ἀπέραντη ἔρημος καὶ στέππα. Ἡ βόρεια Ἀραβία λέγεται **Πετραία**, δηλαδὴ χώρα τῶν πετρῶν καὶ τῆς ἐοήμου. Ἔχει ὄμιον ἐδῶ καὶ κεῖ βοσκές. Ἡ κεντρικὴ Ἀραβία καὶ ἰδίως ἡ νότια (Εὐδαίμων Ἀραβία=Ἰεμένη) ἔχουν καὶ εὐφροες κοιλάδες γιὰ καλλιέργεια. Ἡ Ἀραβία ἔχει δέντρα πὺν δίνουν τὸ θυμίαμα καὶ τὸ μύρο καὶ φυτὰ τὸ βάλαμο. Γι' αὐτὸ λέγεται «χώρα τῶν ἀρωμάτων».

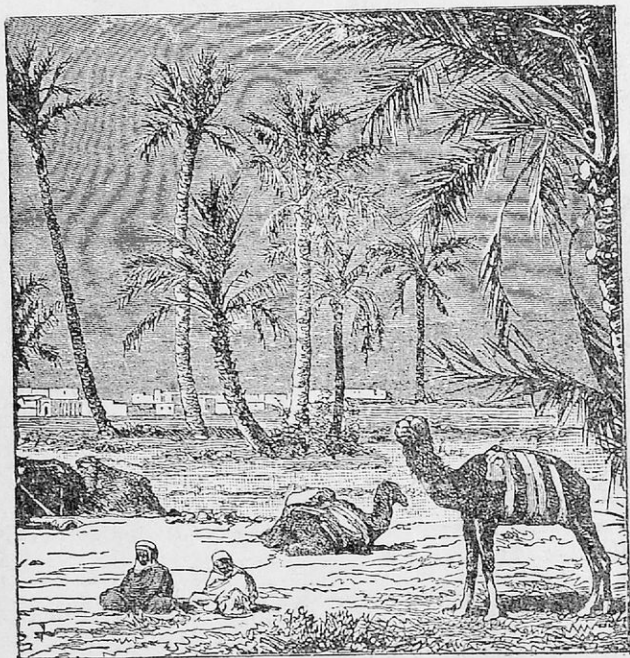
Προϊόντα. Ἀραπσίτι, πορτοκάλια, χουρμάδες, σταφύλια, βαμπάκι, ρύζι, ζαχαροκάλαμο, καφέ, λιβάνι, ἀρώματα, δέρματα, μαργαριτάρια, πετρέλαιο καὶ ἄλλα. Φημισμένα εἶναι τὰ ἄλογά της.

Πολίτευμα. Ἡ βόρεια καὶ κεντρικὴ Ἀραβία χωρισμένες σὲ πολλὰ κράτη ἀποτελοῦν τὴ **Σαουδικὴ Ἀραβία**. Πολλὲς φορὲς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀράβων πολεμοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἡ νότια Ἀραβία, τὸ **Ἄντεν**, εἶναι ἀποικία τῶν Ἀγγλων.

Θρησκεία. Εἶναι Μωαμεθανοί.

Κράτη—πόλεις

Στὸ βασίλειο τῆς *Χειζάιζης* (Πετραία Ἀραβία) εἶναι ἡ «μητέρα τῶν πόλεων» *Μέκκα* (70 χιλ.). Εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ προφήτη τοῦ Θεοῦ Μωάμεθ. Κάθε χρόνο χιλιάδες πιστῶν τὴν ἐπισκέπτονται, γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἱερὸ λίθο. Εἶναι μετεωρολίθος καὶ λέγεται *Κααβάς*. Πηγαίνουν ἀκόμη καὶ στὴν *Μεδίνα* (30 χιλ.), ὅπου προσκυνοῦν τὸν τάφο τοῦ Μωάμεθ. Οἱ ἱερῆς αὐτῆς

᾽Οαση.

πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν συγκοινωνοῦν μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴν Δαμασκὸ καὶ μὲ τὸ λιμάνι *Τζέδδα*.

Ἡ *Μασκάτη* (25 χιλ.) εἶναι τὸ ἐμπορικὸ λιμάνι γιὰ τὰ προϊόντα (βαυπάκι, ζαχαροκάλαμο, διάφορα ὀπωρικά κτλ.) τῆς ἡγεμονίας ᾽Ομάν.

Ἡ *Σανὰ* (20 χιλ.) εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Σουλτάνου τῆς Ὑε-

μένης (=Ευδαίμονος Ἀραβίας). Τὰ χωριά ἐδῶ εἶναι τριγυρισμένα ἀπὸ ἀμπέλια, πορτοκαλιές, φοινικιές. Στὶς πλαγιές τῶν βουνῶν εἶναι φυτεῖες τοῦ καλύτερου καφέ τοῦ κόσμου. Πουλιέται ἀπὸ τὰ λιμάνια τῆς **Μόκκας** (εὐωδιαστὸς καφὲς Μόκκας) καὶ **Χοδέϊδας**.

Τὸ **Ἄντεν** (50 χιλ.) μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ εἶναι ἀποικία τῶν Ἀγγλῶν. Ἔχει φρούριο γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν στενῶν.

Οἱ Ἀραβες

Ἱστορία. Εἶναι τῆς λευκῆς φυλῆς, ἀλλὰ κάπως μελαψοί. Εἶναι ἀρχαῖος λαός. Ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μωάμεθ κυρίευσαν καὶ κράτησαν στὴν ὑποταγὴ τους 800 χρόνια πολλὰς χώρας (Συρία, Μεσοποταμία, Περσία, Αἴγυπτο, βόρειο Ἀφρική, Ἰσπανία. Εἶχαν σοφοὺς (ἀστρονόμους, γιατροὺς κτλ.).

Πῶς ζοῦν. Ὅπου πέφτουν βροχές, ὅπου εἶναι νερό, στὶς δάσεις, ἔχουν τοὺς κήπους καὶ τὰ χτήματά τους. Χτίζουν τὰ μικρὰ τους σπίτια μὲ πλίθες. Ψωμί, χοντροκομμένο σιτάρι μὲ βούτυρο, χοιρμάδες, λαχανικά καὶ ὄσπρια, εἶναι ἡ τροφὴ τῶν περισσοτέρων. Εἶναι ὀλιγαρχεῖς. Ἡ καμήλα δίνει στὸν Ἀραβὰ τὸ γάλα της, τὸ κρέας της, τὸ δέρμα της. Μὲ τὸ μαλλί της φτιάχνουν κουβέρτες καὶ σκηνές.

Ὁ Βεδουῖνος (κτηνοτρόφος) Ἀραβας ἔχει γιὰ μεταφορικὸ μέσο τὴν καμήλα. Μὲ αὐτὴ ταξιδεύει διαρκῶς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας τοῦ ἀπὸ βοσνῆ σὲ βοσκὴ. Γι' αὐτὸ λέγεται ἡ καμήλα «πλοῖο τῆς ἐρήμου».

Βεδουῖνοι εἶναι οἱ περισσότεροι Ἀραβες. Εἶναι ἀντρεῖοι πολεμιστὲς καὶ κατοικοῦν σὲ σκηνές. Οἱ ἀρχηγοὶ τους λέγονται **Σεΐχηδες**.

Μεσοποταμία ἢ Ἰράκ (Ἐμιράτο=βασίλειο)

Θέση. Στὸ βορρᾶ συνορεύει μὲ τὴν **Τουρκία**, στὴν ἀνατολὴ μὲ τὴν **Περσία** καὶ στὴ δύση μὲ τὴ **Συρία** καὶ **Ἑπεριορδανία**. Στὸ νότιο βρέχεται ἀπὸ τὸν **Περσικὸ κόλπο**.

Ἔδαφος. Εἶναι μιὰ ἀπέραντη πεδιάδα ἀνάμεσα σὲ δύο ποταμούς (Μεσοποταμία). Ἔχει εὐφορο γῶμα καὶ τὴ ζώνουν βουνά.

Ἔκταση 300.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 3.300.000. (Πυκνότητα 18 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. ἔχει ἡπειρωτικὸ μὲ ἀφόρητη ζέστη καὶ ὑπερβολικὸ κρύο. Βρέχει 15 μέρες τὸ χρόνο.

Ποταμοί. **Τίγρης** καὶ **Εὐφράτης**. Εἶναι μεγάλοι. Πηγάζουν

ἀπὸ τὸ Ἄραράτ τῆς Ἀρμενίας. Λιπαίνουν καὶ ποτίζουν μὲ διώρυγες καὶ φράγματα τὴν πεδινὴ χώρα. Τὴν κάνουν ἐξαιρετικὰ εὐφορῆ. Χύνονται στὸν Περσικὸ κόλπο.

Προϊόντα. Πολλὰ σιτάρια, χουρμάδες, μαλλιά, σφάγια, δέρματα, πετρέλαιο, ρύζι, βαμβάκι, μπανάνες, λεμόνια, πορτοκάλια.

Κάτοικοι. Μωαμεθανοὶ Ἄραβες γεωργοὶ καὶ νομάδες καὶ 50 περίπου χιλιάδες Ἑβραῖοι.

Πόλεις. Ἡ **Βαγδάτη** (200.000). Εἶναι ἔμπορικὴ καὶ βιοηυνικὴ πόλη καὶ πρωτεύουσα τῆς Μεσοποταμίας. Συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴ Συρία, Κωνσταντινούπολη καὶ Ἰνδίες. Στὴ Βαγδάτη κατοικοῦν Ἕλληνες, ποὺ ἔχουν σχολεῖο καὶ ἐκκλησία. Ἡ **Μοσούλη** (100 χιλ.). Ἄλλοτε φημιζόταν γιὰ τὰ λεπτά τῆς ἐφάσματα (μουσελίνας) καὶ σήμερα γιὰ τὶς πλούσιες πετρελαιοπηγές τῆς. Ἡ **Μπάστρα** (50 χιλ.) εἶναι λιμάνι στὸν Τίγρη ποταμῷ.

Ἀρμενία

Θέση. Βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ ὄροπέδια τῆς **Μικρᾶς Ἀσίας** καὶ τῆς **Περσίας** (Ἰράν). Στὸ βορρὰ φτάνει ὡς τοὺς πόλους τοῦ **Κανκάσου** καὶ στὸ νότο ὡς τὴν πεδιάδα τῆς **Μεσοποταμίας**.

Ἔδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο 1500 μέτρων μέσου ὕψους. Σκεπάζεται ἀπὸ γόνιμα τριμμένα παλιὰ πετρώματα ἠφαιστειῶν. Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ εἶναι εὐφορὰ λεκανοπέδια.

Βουνά. Πολλὰ εἶναι σβησμένα ἠφαιστεία. Τὸ ψηλότερο εἶναι τὸ **Ἄραράτ** (5200 μ.) Αἰώνια χιόνια σκεπάζουν τὴν κορυφή του. Σ' αὐτὸ στάθηκε ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε.

Κλίμα. Εἶναι ἠπειρωτικὸ μὲ ἄφθονες βροχές.

Λίμνες. Ἔχει πολλὰς ἄλμυρες. Μεγαλύτερη εἶναι ἡ **Βάν**.

Ποταμοί. Ὁ **Εὐφράτης**, ὁ **Τίγρης**, ὁ **Αράξης**, εἶναι μεγάλοι καὶ πηγάζουν ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀρμενίας.

Φυτά. Προκόβουν τὰ ὄπωροφόρα δέντρα. Ἡ βερικοκκιά εἶναι αὐτοφυής. Σιτηρὰ πολλὰ πρασινίζουν.

Ζῶα. Πολλὰ γιδοπρόβατα κτλ.

Ὄρυκτά. Χαλκὸ καὶ ἄλλα.

Προϊόντα. Ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ. Ὄρυκτά.

Πολίτευμα. Δὲν εἶναι αὐτόνομη χώρα. Κατέχεται ἀπὸ τὴ Ρωσία, Τουρκία καὶ Περσία.

Κάτοικοι (2.500.000)

Οἱ Ἀρμένιοι. Εἶναι Χριστιανοὶ (μονοφυσίτες). Κατοικοῦν στὶς κοιλάδες. Εἶναι ἥσυχοι καὶ ἐργατικοί. Καλλιεργοῦν τὴ γῆ καὶ πε-

ριοποιούνται δέντρα. Έχουν άπομείνει λίγοι. Άλλοι σφάγγηκαν από τους Τούρκους και άλλοι αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν στην Εύρώπη. Στα ξένα ευδοκιμοούν ως έμποροι και τραπεζίτες.

Οί Κοϋρδοί. Είναι Μωαμεθανοί και πολεμιστές. Η γλώσσα τους μοιάζει με τη γλώσσα των Περσών. Κατοικούν στα νότια όρεινά μέρη (Κουρδιστάν). Έχθρευούνται πολύ τους Άρμενίους και πολλές φορές τους ληστεύουν.

Πόλεις

Η **Έρζερονόμ** (30 χιλ.) με πολλά τζαμιά. Είναι πρωτεύουσα της Τουρκικής Άρμενίας.

Η **Έριβάν** (65 χιλ.) είναι πρωτεύουσα της Ρωσικής Άρμενίας.

Η **Ταυρίδα** (20 χιλ.) είναι πόλη της Περσικής Άρμενίας.

Καυκασία (Δημοκρατίες Ρωσίας)

Θέση. Βρίσκεται ανάμεσα *Εύξεινου πόντου* και *Κασπίας, Εύρωπαϊκής Ρωσίας* και *Άρμενίας*.

Έδαφος. Ο *Καύκασος* με τα αιώνια χιόνια (κορυφή Έλμπρους 5600 μ.) χωρίζει την Καυκασία σε δύο περιοχές. Η βόρεια Καυκασία λέγεται και *Προκαυκασία*. Η νότια Καυκασία λέγεται και *Ύπερκαυκασία*. Η Προκαυκασία είναι πεδινή με λοφοσειρές. Η Ύπερκαυκασία έχει μία μικρή πεδιάδα στη δύση (Γεωργία) και μία μεγάλη στην Άνατολή (Άζερμπαϊτζάν).

Έκταση. 195 χιλ. τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός** 7 εκατομμύρια. (Πυκνότητα 37 κατά τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Η Καυκασία έχει ήπειρωτικό. Ο Καύκασος προστατεύει από τους ψυχρούς ανέμους του βορρά την Ύπερκαυκασία. Γι' αυτό το κλίμα της έρχεται μαλακό και γλυκό.

Βροχές. Τα δυτικά μέρη του Καύκασου και της Ύπερκαυκασίας δέχονται από τον Εύξεινο πόντο άφθονες βροχές.

Ποταμοί. Οί μεγαλύτεροι της Ύπερκαυκασίας είναι δύο: Ο *Κύρος* ποτίζει την μεγάλη πεδιάδα και χύνεται στην Κασπία θάλασσα. Ο *Φάσης* ποτίζει την μικρή πεδιάδα και χύνεται στον Εύξεινο πόντο.

Φυτά. Ο Καύκασος στα δυτικά του μέρη έχει πολλά και ώραια δάση, ενώ στα ανατολικά του λίγα. Η δυτική χώρα της Ύπερκαυκασίας έχει από όξιες και δοϋς δάση. Οί μουριές καστανιές, καρυδιές και φυτείες καπνού, βαμβακιού, τσαγιού την κά-

νουν ολοπράσινη. Ἐδῶ τὸ ἀμπελόκλημα εἶναι αὐτοφυῆς καὶ φθάνει σκαρφαλώνοντας τὶς κορυφές τῶν δέντρων. Ἡ ἀνατολικὴ Ὑπερκαυκασία στὸ μέρος τῆς Κασπίας, εἶναι μία ἀλυμρὴ στέππα.

Ζῶα. Βίσωνες, ζαρκάδια, ἀγοιόγινδα ζοῦν ἀκόμη στὰ δάση τοῦ Καυκάσου. Ἀντιλόπες καὶ ἄλλα ἀγρίμια ζοῦν στὶς στέππες. Ἐκεῖ βόσκουν πολλὰ γιδοπρόβατα, βόδια καὶ καμηλές. Ἡ δυτικὴ Ὑπερκαυκασία εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ φασιανοῦ.

Κάτοικοι. Ἀνήκουν σὲ διάφορους λαοὺς (Τσερκέζοι, Ρῶσοι, Τάταροι, Πέρσες, Ἀρμένιοι, Ἕλληνες καὶ ἄλλοι).

Στὴ χώρα τοῦ Καυκάσου μιλοῦνται περισσότερες ἀπὸ 35 γλῶσσες. Ἀπὸ τὴν Καυκασία ἦλθαν στὴν Ἑλλάδα πολλοὶ Ἕλληνες ὡς πρόσφυγες.

Πόλεις. Ἡ **Τιφλίδα** (400 χιλ.) εἶναι πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τῆς Γεωργίας. Ἐχει ἐμπορικὸ λιμάνι τὸ **Βατούμ** στὸν Εὐξείνιο πόντο. Τὸ **Βακού** (450 χιλ.) εἶναι πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν. Ἐχει πλούσιες πετρελαιοπηγές. Μὲ σωλῆνες τὰ πετρέλαια διοχετεύονται στὸ Βατούμ. Ἀπὸ κεῖ μεταφέρονται μὲ πλοῖα σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου.

Συγκοινωνία. Ἡ Τιφλίδα, τὸ Βακού καὶ τὸ Βατούμ, συγκοινωνοῦν μὲ σιδηρόδρομο.

Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν

Θέση. Στὸ βορρᾶ συνορεύει μὲ τὸ *Ρωσικὸ Τουρκεστάν*. Στὸ νότο βρέχεται ἀπὸ τὸν *Περσικὸ κόλπο* καὶ τὴ *θάλασσα τοῦ Ὁμάν*. Στὴν ἀνατολὴ συνορεύει μὲ τὸν *Ἰνδὸ ποταμὸ* καὶ στὴ δύση μὲ τὴν *Ἀρμενία* καὶ τὴν *Μεσοποταμία*.

Ἐκταση. 2.500.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Ἐδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο 1300 μ. περίπου ψηλό. Ὀλόγυρα τὸ ζώνουν ὄροσειρές. Στὸ ἐσωτερικὸ του ἄλλες ὄροσειρές σχηματίζουν λεκανοπέδια. Ἄλλα ἀπ' αὐτὰ σκεπάζονται μὲ ἄμμο καὶ ἄλλα μὲ πηλό. Ἐχει μεγάλες ἀλυμρὲς λίμνες μὲ ἔλη.

Βουνά. Ὁ *Ἀλιπυρος* (κορυφὴ Ντεμιαβέντ 5750 μ.). Τὸ *Ἰνδοκοῦχον* (7750 μ.)

Κλίμα. Ἐχει ἡπειρωτικὸ. Τὸ καλοκαίρι εἶναι θερμὸ καὶ ὁ χειμῶνας ψυχρὸς. Οἱ μέρες εἶναι θερμὲς (+70° C) καὶ οἱ νύχτες ψυχρὲς (0°). Οἱ πλαγιές τῶν βουνῶν δέχονται ἀφθονες βροχές. Τὰ λεκανοπέδια ὅμως ποὺ ζώνονται ἀπὸ τὰ βουνά, ἔχουν ἀβίσταχτη ζέστη καὶ ἀνομβρία γιὰ πολλοὺς μῆνες. (Στέππες, ἔρημοι).

Φυτά. Λίγα δάση ἀπὸ δρυς, ἔλατα κιλ. σκεπάζουν τὶς πλαγιές

τῶν βουνῶν (*Αλμπους κτλ.). Πλουσιώτερα δάση εἶναι στὰ βουνὰ πού εἶναι στὰ παραλία. Στὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου καὶ στὶς δάσεις καλλιεργοῦνται μουριές, ἀμπέλια, λουλούδια, σιτηρὰ καὶ καπνά. Στὴ νότια πλευρὰ εἶναι κῆποι μὲ φοινικιές, κεραισιές αὐτοφυεῖς καὶ ὀπωροφόρα δέντρα. Τὰ λεκανοπέδια, πού τὰ ζῶνουν βουνά, εἶναι ἔρημοι καὶ στέπες.

Ζῶα. Γιδοπρόβατα μὲ μακρὸ καὶ λεπτὸ μαλλί, καμήλες, ἄλογα, βόσκουν στὶς στέπες.

Χῶρες. Στὸ δυτικὸ μέρος εἶναι ἡ *Περσία* (Ἰράν), στὸ νοτιοανατολικὸ τὸ *Βελουχιστάν* καὶ στὸ βορειοανατολικὸ τὸ *Ἀφγανιστάν*.

Κάτοικοι. Πέρσες, Ἀφγανοὶ (συγγενεῖς Περσῶν) καὶ Σίτες (Βελουχιστάν), πού εἶναι μωαμεθανοί.

α') Περσία (ἢ Ἰράν)

Ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ. Στὰ μέρη ὅμως τῆς Κασπίας καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἔχει εὐφορες κοιλάδες καὶ πεδιάδες. Ποτίζονται μὲ τὸ νερὸ τῶν ποταμῶν, πού τὸ μεταφέρουν ἀπὸ μακριὰ ὑπόγειες διώρυγες (πανάρχαια ἔργα). Δάση στολίζουν τὶς πλαγιές τῶν βουνῶν τῆς.

Ἔκταση 1.600.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 15.000.000. (Πικνότητα 9 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Ὄρυκτά. Χρυσάφι, ἀσήμι, χαλκός, νίκελ εἶναι ἀνεκμετάλλευτα. Μόνον ἀφθονο πετρέλαιο καὶ ὄρυκτὸ ἀλάτι βγάζει.

Προϊόντα. Πολλὰ ζῶα, δέματα, μαλλιά, χαλιά, σιτηρὰ, καρποί. Πολὺ ρύζι, βαμπάκι, ροδέλαιο, καπνὸ, ὄπιο, μετάξι.

Φημισμένα εἶναι: Τὸ κόκκινο κρασί, ὁ καπνὸς τουμπεκί, τὰ ἄνθη (τουλίπες καὶ νάρκισσοι), τὰ μεταξωτὰ μὲ τὰ ἀνατολίτικα σχέδια, τὰ πολύχρωμα χαλιά καὶ τὰ χρυσαφικά.

Κάτοικοι. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Πέρσες, κατοικοῦν *Κοῦρδοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Οἱ Πέρσες εἶναι Μωαμεθανοί. Μόνον 500.000 εἶναι Χριστιανοί. Οἱ Πέρσες φημίζονται γιὰ τὴ φιλοξενία τους.

Πόλεις. Ἡ *Τεχεράνη* (200 χιλ.) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Πολλὰ θαυμάσια παλάτια μὲ παραμυθένιους κήπους καὶ θησαυροὺς, ἀποτελοῦν τὸ Ἄκρ. Ἐκεῖ μένει ὁ Σάχης (=βασιλιάς) τῆς Περσίας μὲ τοὺς συγγενεῖς του. Στὴν Τεχεράνη συναντιῶνται αὐτοκίνητα, καραβάνια καὶ ἄεροπλάνα, πού κάνουν τὴ δύσκολη συγκοινωνία τῆς χώρας. Τὸ *Ἰσπαχάν* εἶναι ἡ παλιὰ πρωτεύουσα τῆς Περσίας. Γέφυρες, παλάτια, τζαμιὰ καὶ ἄλλα τὴ στολίζουν. Εἶναι λαμπρὰ ἔργα περασμένων χρόνων καὶ δοξασμέ-

νων εποχῶν. Ἡ **Σιράς** (30 χιλ) εἶναι μέσα σὲ κήπους γεμάτους τριανταφυλλιές καὶ ἔχει δλόγυρα ἀμπέλια. Τὸ **Ἀβουσιρ** στὸν Περσικὸ κάλπο, εἶναι τὸ σπουδαιότερο λιμάνι τῆς Περσίας.

Ἱστορία. Οἱ Πέρσες εἶναι ἀπόγονοι τῶν Περσῶν τῆς ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἀπὸ τὴν Περσία ἤρθαν στὴν Παλαιστίνη οἱ τρεῖς Μάγοι μὲ τὰ δῶρα.

6') Ἀφγανιστάν (Ἐμιράτο)

Ἡ χώρα. Εἶναι ὄρεινὴ. Στὶς κοιλάδες καλλιεργοῦν σιτάρι, ρύζι καὶ βαμβάκι. Στὶς στέπες βόσκουν κοπάδια ἀπὸ γιδοπρόβατα, ἄλογα, καμήλες. Ἔχει κοιτάσματα πετρελαίου καὶ χρυσαφιοῦ. Ἀπὸ ἔλλειψη ὁμως συγκοινωνίας μένου ἀνεκμετάλλευτα.

Ἐκταση 650.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 8.000.000. (Πυκνότητα 12 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. Ἡ **Καβούλ** (100.000) εἶναι χτισμένη μέσα σὲ εὐφορὴ κοιλάδα. Σ' αὐτὴ μένει ὁ Ἐμίρης (βασιλεὺς) τοῦ Ἀφγανιστάν. Ἡ **Κελάτ**, ἢ **Κανδαχάρη**, εἶναι πόλεις τοῦ ἐμπορίου. Ἀπ' αὐτὲς περνοῦν τὰ καραβάνια, ποὺ πηγαίνουν ἀπὸ τὴν Περσία στὴν Κεντρικὴ Ἀσία.

γ') Βελουχιστάν (Ἐμιράτο)

Ἡ χώρα. Πάρα πολὺ ὄρεινὴ καὶ ἐρημικὴ. Ἐδῶ εἶναι ἡ **Γερωσία**. Εἶναι ἡ ἐρημος ποὺ πέρασε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Ἰνδία.

Ἐκταση 350.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 800.000. (Πυκνότητα 2 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Οἱ κάτοικοι. Ζοῦν ὡς νομάδες βόσκοντας γιδοπρόβατα, καμήλες, ἄλογα. Ἔχουν διαφόρους ἀρχηγούς, ποὺ ὑπακούουν στὸν Ἐμῆρα τῆς **Κελάτ** (πρωτεύουσας).

Ρωσικὸ Τουρκεστάν ἢ Τουράν

Θέση. Εἶναι ἀνάμεσα **Σιβηρίας**, **Κασπίας θάλασσας** καὶ **Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν**.

Ἐδαφος. Εἶναι μία μεγάλη πεδιάδα ἀπὸ στέπες, ἐρήμους καὶ καλλιεργήσιμο τόπο. Τὴ ζώνουν πανύψηλα βουνά.

Κλίμα. Ἐχει ἠπειρωτικὸ μὲ λίγες βοοχές.

Νερά. Ποταμοὺς ἔχει τὸν **Ἀμού-Ντάρια** (ᾠξος) καὶ τὸν **Συρ-Ντάρια** (Ἰαξάρτη) καὶ λίμνες τὴν **Κασπία** καὶ τὴν **Αράλη**.

Οἱ κάτοικοι (15 ἑκατομύρια) εἶναι **Κιργίσιοι** καὶ **Τουρκομάνοι**, ποὺ κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους. Εἶναι νομάδες καὶ

ζούν από την κτηνοτροφία. Καλλιεργούν σιτηρά, όπωροφόρα δέντρα και πολύ βαμπάκι.

Πόλεις. Η *Τασκένδη* (300 χιλ.) είναι τὸ κέντρο τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας καὶ συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν Ρωσσίαν. Η *Σαμαρκάνδη* (100 χιλ.) ἦταν ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Μογγόλων Ταμερλάνου.

4. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Φυσικὴ περιοχὴ. Η *Κίνα* μὲ τὴ χερσόνησο τῆς *Κορέας* καὶ τὴ *Μαντζουρία* χωρίζεται στὰ μεσόγεια ἀπὸ τὰ πανύψηλα βουνὰ καὶ ἐρήμους τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Μεξὶ μὲ τὰ *νησιά τῆς Ἰαπωνίας* ποὺ ἀπλώνονται στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό, ἀποτελοῦν τὴν φυσικὴ περιοχὴ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας.

Κλίμα. Καὶ ἐδῶ φυσοῦν μουσσῶνες. Οἱ ἄνεμοι αὐτοὶ τὸ καλοκαίρι φέρουν βροχὲς ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανὸ καὶ τὸ χειμῶνα κρύο ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἀσία.

Κίνα (Δημοκρατία)

Θέση. Η κυρίως Κίνα στὸ βορρῶ συνορεύει μὲ τὴν *Μαντζουρία*, στὴ δύση μὲ τὸ *Θιβέτ*, *Τουρκεστάν* καὶ *Μογγολία*.

Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὴν *Κιτρίνη* καὶ *Σινικὴ* θάλασσα.

Ἔδαφος. Η ἀπέραντη καὶ εὐφορη *Σινικὴ πεδιάδα* ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μεσογειακὰ βουνὰ τῆς Κίνας καὶ φτάνει ὡς τὴ θάλασσα. Τὸ ἔδαφος τῆς βόρειας Κίνας εἶναι πεδινώτερο καὶ εὐφορώτερο (παχὺ κίτρινο ἀφράτο χῶμα). Τῆς νότιας ἔρχεται ὄρεινότερο.

Ἔκταση 3 500.000 τετ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 420.000.000. (Πυκνότητι 125 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Η βόρεια Κίνα, ὅπου δὲν φυσοῦν σχεδὸν μουσσῶνες, ἔχει ἠπειρωτικὸ μὲ λίγες βροχὲς. Η νότια Κίνα, ὅπου φυσοῦν θερινοὶ θαλασσινοὶ μουσσῶνες, ἔχει θερμὸ μὲ πολλὰ βροχὲς (θερμὸ—τροπικὸ).

Ποταμοί. Ὁ *Γιάγκ-Τσέ-Κιάγκ* (=κίτρινο), ὁ *Χουάγκ-Χό* (=κίτρινο) εἶναι μεγάλοι καὶ πλωτοί. Ἔχει καὶ ἄλλους.

Φυτὰ. Δάση σκεπάζουν τὰ βουνὰ. Σαβάννες, μὲ πολλὰ ἰνδοκάλαμα ἐδῶ καὶ κεὶ καὶ παρθένα δάση εἶναι στὴ νότια Κίνα. Στὴ βόρεια Κίνα καλλιεργοῦνται πολλὰ δημητριακὰ καὶ ἰδίως σιτᾶρι καὶ κεχρί. Στὴ νότια καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμο, τσαΐ, ρύζι καὶ βαμπάκι. Σὲ ὅλη τὴν Κίνα ἀπλώνονται ἀπέραντοι μορεῶνες.

Ζῶα. Ἐχουν λίγα γιὰ τὶς δουλειές τους (βουβάλια, ἄλογα) καὶ γιὰ τροφή πολλὰ πουλκρικὰ καὶ λίγους χοίρους. Τρέφουν ἄφθονα μετοξοσκούληκα καὶ ψαρεύουν πάρα πολλὰ ψάρια στὶς ἀκτές, στὶς λίμνες καὶ στοὺς ποταμούς. Ἄγρια ζῶα ἔχει τίγρεις ἀντιλόπες, κροκοδείλους, φασιανούς κτλ.

Ὅρυκτά. Πολλοὺς γαιάνθρακες, ἀσήμι, χρυσάφι, σίδηρο, μόλυβι καὶ καολίνο (πορσελάνη).

Βιομηχανία. Ἀλευρόμυλοι, βαμβακουργεῖα, μεταξουργεῖα, κλωστοῦφαντήρια, ἔργαστήρια μαλλίνων εἰδῶν καὶ ἄλλα. Δὲν ἔχει μεγάλη βιομηχανία.

Ἐμπόριο. Ἀγοράζει πολλὰ καὶ πουλᾷ λίγα (μετάξι καὶ ἄλλα).

Συγκοινωνία. Δὲν ἔχει ἀρκετὴ ὁδική καὶ σιδηροδρομική. Μεγάλη συγκοινωνία ἔχει μὲ τοὺς ποταμούς, τὶς διώρυγες καὶ τὴ θάλασσα. Οἱ μεγάλες πόλεις συγκοινωνοῦν καὶ μὲ ἀεροπλάνο.

Πόλεις. Τὸ **Πεκίνο** (1.500.000) ἦταν παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κίνας. Τὸ **Ναννίγγ** (1 ἑκατ.) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς σημερινῆς Σινικῆς Δημοκρατίας. Ἡ **Σαγκάη** (3 ἑκατ.) ἔχει μεγάλο ἐμπόριο μὲ τοὺς ξένους. Ἡ **Καντὼν** (850 χιλ.) εἶναι ἡ ἐμπορικώτερη πόλη τῆς νότιας Κίνας. Τὸ **Χόγκ-Κόγκ** εἶναι νησάκι, πὺ ἀνήκει στοὺς Ἀγγλους.

Στὶς πόλεις αὐτὲς βρίσκονται πολλοὶ Ἕλληνες. Ἑλληνικὴ κοινότητα καὶ σχολεῖο μόνον στὴ Σαγκάη εἶναι.

Οἱ Κινέζοι

Φυλὴ. Εἶναι πανάρχαιος λαός. Ἀνήκουν στὴν κιτρινὴ φυλὴ. Ἐχουν μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπο πλατὺ καὶ κίτρινο μὲ λοξὰ μάτια. Τὰ κατάμαυρα μαλλιά τους τὰ πλέκουν κοτσίδα. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι πιὸ μελαψοὶ καὶ ζωηροὶ ἀπὸ τοὺς βορείους.

Θρησκεία. Λατρεύουν τὸν Οὐρανὸ καὶ τὶς ψυχές τῶν προγόνων τους. Ἐχουν στὴ θρησκεία τους πολλὰ ἀπὸ τὸ βουδδισμό καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Κομφουκίου.

Κατοικία. Στὴ βόρεια Κίνα ἑκατομμύρια οἰκογένειες ἔχουν λαξεύσει τὰ σπίτια τους στὶς ἀπότομες πλαγιές τῶν κοιλάδων. Στὴ νότια Κίνα χιλιάδες βάρκες στοὺς ποταμούς καὶ στὰ παράλια χρησιμεύουν γιὰ κατοικίες οἰκογενειῶν.

Ντυμασιά. Φοροῦν γαλάζια μεταξωτὰ φορέματα μὲ φαρδιά μανίκια.

Ἔργασια. Εἶναι περίφημοι ὑφαντὲς καὶ ἀνθοκόμοι καὶ οἱ πιὸ ἀκούραστοι γεωργοὶ τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι.

Τροφή. Είναι ὀλιγαρκεῖς. Τρώγουν ρύζι, κερσί, θαλασσινά. Πίνουν τσάι, πού εἶναι τὸ ἔθνικόν τους ποτό.

Ἐθνικὴ ζωή. Δὲν ἠσυχάζουν ποτὲ ἀπὸ τὶς ἐπαναστάσεις καὶ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους.

Τὸ Μεγάλο Τεῖχος. Εἶναι τὸ πῶ παλαιότερον καὶ σεβαστότερον μνημεῖο τῶν Κινέζων. Χτίστηκε τὸ 240 π.Χ. Ἔχει μῆκος 3000 χιλιόμετρα.

Ἐφευρέσεις Κινέζων. Εἶναι οἱ ἀριθμοὶ 1, 2, 3 κτλ., ἡ ναυτικὴ πυξίδα, τὸ μαπαρούτι, ἡ σινικὴ μελάνη κ.ἄ.

Κινεζικὸς πολιτισμὸς. Εἶναι πολὺ πανάρχαιος καὶ εἶναι γι' αὐτὸν πολὺ περήφανοι οἱ Κινέζοι.

Μαντζουρία

Θέση. Βρίσκεται ἀνάμεσα *Κίνας* καὶ *Σιβηρίας*.

Ἔδαφος. Ἡ μεγάλη καὶ εὐφορὴ *πεδιάδα τῆς Μαντζουρίας* ἀπλώνεται μεταξὺ δύο ὄροσειρῶν.

Ἐκτασὴ 1.500.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 34.000.000. (Πυκνότητᾱ 21 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Θερμὸ καὶ βροχερὸ (μουςσῶνες) τὸ καλοκαίρι καὶ πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα.

Ποταμοί. Ὁ *Ἀμούρ* καὶ ἄλλοι.

Φυτὰ. Πολλὰ καὶ πυκνὰ δάση ἀπὸ δοῦς, σφένταμνους, ἔλατα κτλ. Καρποφόρα δέντρα, σιτηρά, ὕσπρια (σόγια), λαχανικά, πρασινίζουσι στὶς κοιλάδες καὶ στὶς πεδιάδες.

Ζῶα. Στὰ δάση ζοῦν τίγρεις, πάνθηρες ἀρκουῶδες, παπαγάλοι, φασιανοὶ κτλ. Στὸς ποταμοὺς ψαρεύονται ἀφθονα ψάρια. Τρέφονται πάρα πολλὰ ζῶα (βόδια, γαίδουρια, μουλάρια, πρόβατα).

Ὄρυκτά. Ἔχει μεταλλεῖα χρυσαφιοῦ, ἀσημιοῦ, μολυβιοῦ, χαλκοῦ καὶ κοιτάσματα γαιανθράκων. Ἀπὸ τὶς λίμνες βγάζει σόδα.

Βιομηχανία. Ἔχει ὑφαντουργίας, τροφίμων καὶ μεταλλουργίας.

Συγκοινωνία. Μαντζουριανοὶ σιδηρόδρομοι.

Κάτοικοι. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι Κινέζοι καὶ πιστεύουν στὸ Βούδδα.

Πολίτευμα. Εἶναι γῶρα τῆς Κινεζικῆς Δημοκρατίας μὲ πρωτεύουσα τὸ *Σινκίγκ* (125 χιλ.) καὶ λιμάνι τὸ *Πόρτ-Ἀρθούρ*. Προπολεμικὰ τὴν εἶχε πάρει ἀπὸ τὴν Κίνα μὲ πόλεμον ἡ Ἰαπωνία. Τὴν εἶχε ὀνομάσει Μαντζούκου. Ἡ βόρεια ἄκρη τῆς Μαντζουρίας μαζί μὲ τὸ λιμάνι *Βλαδιβοστόκ* (100 χιλ.) κατέχεται ἀπὸ τὴ Ρωσία.

Ἰαπωνία

Θέση. Τὰ Ἰαπωνικὰ νησιά ἀπλώνονται σὲ μεγάλη ἔκταση. Χωρίζονται ἀπὸ τὴν ἡπειρο τῆς Ἀσίας μὲ τὴν *Ὀχοτσικική*, τὴν *Ἰαπωνική* καὶ τὴ *Σινική* θάλασσα.

Ποιά εἶναι. Χιλιάδες νησιά ἀποτελοῦν τὸ Ἰαπωνικὸ ἀρχιπέλαγος. Τὰ κυριώτερα εἶναι 400 περίπου. Ἡ *Ἴσσω*, ἡ *Νιπόν*, ἡ *Σινόκ*, ἡ *Κίου-Σιου*, ἡ *Φορμόζα* καὶ ἄλλα. Ἡ μισὴ *Σαχαλίνη* ἀνήκει στὴν Ἰαπωνία καὶ ἡ ἄλλη μισὴ στὴ Ρωσία.

Ἔδαφος. Εἶναι πολὺ ὄρεινὰ νησιά μὲ πολλὰ φυσικὰ ὀμορφίαι καὶ γεμάτα ἡφαίστεια (150 σβηστὰ καὶ 50 ἐνεργά). Τὸ ψηλότερο βουνὸ μὲ ἡφαίστειο εἶναι τὸ *Φουτζιγιάμα* (3750 μ.). Τρομεροὶ σεισμοὶ μὲ ἑκατοντιάδες χιλιάδες θύματα ταραξοῦν συχνὰ τὰ νησιά τῆς Ἰαπωνίας.

Ἔκταση. 450.000 τετ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς. 70.000.000. (Πυκνότητᾳ 155 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Οἱ θερινοὶ θαλασσινοὶ μουσσῶνες κάνουν δροσερὸ τὸ καλοκαίρι. Τὸ κρῖνον τῶν χειμερινῶν μουσσῶνων τὸ μαλακώνει τὸ Ἰαπωνικὸ θαλασσινὸ ρεῖμα, ποὺ κάνει τὸ κλίμα εὐκρατο ὑγρὸ. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἡ βροχερώτερη χώρα τῆς γῆς. Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας στὸ βορρὰ ἔρχεται ψυχρότερο καὶ στὸ νότο θερμότερο.

Νερά. Ἔχει πολλοὺς ποταμοὺς καὶ λίμνες.

Φυτά. Ἡ μισὴ ἔκταση τῆς Ἰαπωνίας σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὰ δάση μὲ πολλὰ δέντρα τῆς καμφορᾶς. Στὰ βόρεια νησιά εἶναι δάση ἀπὸ κωνοφόρα καὶ φυλλοβόλα δέντρα καὶ στὰ νότια ἀπὸ τροπικά. Φυτεῖες τσαγιοῦ ἀπλώνονται στὶς πλαγιὰς τῶν βουνῶν. Κροιθάρι, κερσί, ρύζι, λαχανικὰ καλλιεργοῦνται στὶς λίγες καὶ εὐφορες πεδιάδες τῶν νησιῶν. Κερασιές, βερικοκκιές, μυγδαλιές, μουριές, λουλούδια (χρυσάνθεμα) κτλ. στολίζουν παντοῦ τὴν Ἰαπωνία.

Ζῶα. Πίθηκοι καὶ ἄλλα ἀγρίμια (ἀρκουῶδες κτλ.) ζοῦν στὰ δάση τῆς. Τρέφουν βόδια, πρόβατα καὶ ἀφθονα κοκκουλία. Στὶς λίμνες, στοὺς ποταμοὺς, στὴ θάλασσα ψαρεύουν ἀφθονα ψάρια καὶ πιάνουν λογιῆς λογιῶν καβούρια.

Ὄρυκτά. Γαιάνθρακες, χαλκὸ, πορσελάνη καὶ λίγο σίδηρο.

Βιομηχανία. Ἔχει πολλὰ ἐργοστάσια μεταξουργίας καὶ βαμβακουργίας. Ἔχει ἀκόμη μηχανουργεῖα, χυτήρια καὶ ἐργοστάσια γιὰ σπέρτα καὶ κυτταρίνη κτλ. Πολλὰ κινοῦνται μὲ τὴ δύναμη τοῦ νεροῦ (ἄσπρο κάρβουνο).

Συγκοινωνία. 35.000 χιλιομ. σιδηροδρομικὰς γραμμὰς ἔξυπη-

ροεῦν τὴν ἑσωτερικὴν συγκοινωνίαν τῶν νησιῶν. Ἔχουν ἀτμοκίνητα καὶ ἠλεκτροκίνητα τραίνα. Τὰ νησιά μεταξύ τους καὶ μετὶς ξένες χώρες συγκοινωνοῦν μὲ τὴ θάλασσα.

Φυλὴ. Ἀνήκουν στὴν κίτρινη φυλὴ. Εἶναι κοντοὶ μὲ λοξὰ μάτια, γεμάτοι ζωὴ καὶ ἐξυπνάδα.

Θρησκεία. Εἶναι βουδδιστές. Τὸ Φουτζιγιάμα εἶναι τὸ ἱερό τους βουνό. Στὴ χιονοσκέπαστη κορυφὴ του κατοικοῦν οἱ θεοί

Μιά οἰκογένεια τῆς Ἰαπωνίας παίρνει τὸ τσάϊ της.

τους. Χιλιάδες Ἰάπωνες κάθε καλοκαίρι πού λιώνουν τὰ χιόνια, ἀνεβαίνουν σιτὸ Φουτζιγιάμα. Πηγαίνουν νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ θαυμάσουν ἀπὸ κεῖ ψηλά τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. «Χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου» λένε τὴν Ἰαπωνία.

▣ **Ἔργασία.** Εἶναι πολὺ ἐργατικοί, φιλομαθεῖς καὶ προκομμένοι. Φτιάνουν βεντάλιες, φανάρια καὶ ἄλλα ἀπὸ χαρτὶ καὶ τὰ

στολίζουν με θαυμάσια σχέδια. Είναι εξαιρετικοί χειροτέχνες-καλλιτέχνες.

Ζωή. Κατοικοῦν σὲ πεντακάθαρα μονόροφα μικρὰ σπίτια ἀπὸ πέτρα ἢ ξύλο ἢ καλάμι φτιαγμένα (ἀντισεισμικά). Σπίτι χωρὶς λουτρό δὲν ὑπάρχει. Τρώγουν ἰδίως ρύζι, λαχανικὰ καὶ ψάρια. Είναι ὀλιγαρκεῖς. Ἀγαποῦν καὶ καλλιεργοῦν πολὺ τὰ λουλούδια. «Χώρα τῶν χρυσαυθῆμων» λένε ἐπίσης τὴν Ἰαπωνία.

Μικάδος. Θὰ πῆ στὴν Ἰαπωνικὴ γλῶσσα αὐτοκράτορας. Ἡ Ἰαπωνία προπολεμικὰ ἦταν τὸ δυνατώτερο κράτος τῆς Ἀσίας καὶ μεγάλη δύναμη στὸν κόσμον. Εἶχε πολὺ στρατὸ γυμνασμένο μὲ εὐρωπαϊκὸ σύστημα. Ὁ ἐμπορικὸς καὶ πολεμικὸς στόλος τῆς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους τῆς γῆς. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας ἀπλωνόταν στὴν Κορέα, στὴν Μαντζουρία καὶ σὲ ἄλλα μέρη. Νικήθηκε στὸν τελευταῖο παγκόσμιον πόλεμον καὶ κατέχεται ἀπὸ συμμαχικὰ στρατεύματα.

Πόλεις. **Τόκιο** (πρωτεύουσα, 2.500.000). Τὸ **Ναγασάκι** καὶ ἡ **Χιροσίμα** καταστράφηκαν ἐντελῶς στὸν τελευταῖο πόλεμον ἀπὸ ἀτομικὴ βόμβα.

Κορέα

Ἔδαφος. Ἡ χερσόνησος μὲ τὰ λίγα τῆς νησιᾶ εἶναι ὄρεινῃ. Οἱ λίγες πεδιάδες τῶν ποταμῶν τῆς ἔχουν παχὺ χῶμα καὶ ποτίζονται καλά.

Ἔκταση. 220 χιλ. τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 20 ἑκατομ. (Πυκνότητά 90 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Είναι ὄρειμὴ ἠπειρωτικὴ στὰ μεσόγεια καὶ μαλακὸ στὰ παράλια. Ἔχει λιγώτερες βροχὲς ἀπὸ τὴν Ἰαπωνία.

Νερά. Ἔχει ἀρκετοὺς ποταμοὺς καὶ λίμνες.

Φυτά. Ἔχει πυκνὰ δάση ἀπὸ πεῦκα καὶ μπαμπού. Ρύζι, βαμπάκι, σόγια, κάνναβη, λαχανικὰ καλλιεργοῦνται.

Ζῶα. Λεοπαρδάλεις, ἀντιλόπες, ἀρκοῦδες καὶ ἄλλα ἀγρίμια ζοῦν στὰ δάση. Τρέφουν πάρα πολλὰ ἄλογα, βόδια, γιδοπρόβατα καὶ κοικούλια. Φάλαινες, ρέγγες, γαρίδες, σολομούς, ψαρεῦσιν πάρα πολλοὺς στὰ παράλια.

Ὄρυκτά. Ἔχει ἄφθονα: Γραφίτη, γαιάνθρακες, χαλκὸ, μόλυβι, σίδηρον κτλ.

Βιομηχανία. Πολλὰ ἐργοστάσια βγάζουν χαρτί, καπέλα, μεταξωτά, χάλκινα κτλ.

Συγκοινωνία. Ἡ σιδηροδρομικὴ, ἡ ὁδικὴ καὶ ἡ θαλασσινὴ εἶναι πυκνῆ.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὴ *Σεούλ* (400 χιλ.). *Φουσάν*, μεγάλο λιμάνι.

Οἱ Κορεάτες. Ἀνήκουν στὴ μογγολικὴ φυλὴ. Ἔχουν χαλκοκίτρινο χρῶμα καὶ μοιάζουν στὸ σῶμα μὲ τοὺς Κινέζους καὶ τοὺς Ἰάπωνες.

Πολίτευμα. Παλαιότερα ἦταν κτῆσι τῆς Κίνας καὶ τελευταῖα τῆς Ἰαπωνίας. Τώρα τὴν κατέχουν συμμαχικὰ στρατεύματα.

5. ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ (ἡ χώρα τῶν μουσσώνων)

Ἡ Νότια Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς χερσονήσους *Ἰνδική* (ἢ Ἰνδιῶν) καὶ *Ἰνδοκίνα* καὶ ἀπὸ τὰ *Ἰνδικὰ ἢ Μαλαϊκὰ νησιά*.

Ἰνδίες

Θέσις. Στὸ βορρὰ ἔχουν τὰ βουνὰ *Ἰμαλαΐα*. Στὸ νότο βρέχονται ἀπὸ τὸν *Ἰνδικὸ Ὠκεανό*. Στὴν ἀνατολὴ συνορεύει μὲ τὴ *Βιρμανία* καὶ στὴ δύση μὲ τὸ *Ἀφγανιστάν* καὶ *Βελουχιστάν*.

Ἔδαφος. Εἶναι μία μεγάλη καὶ εὐφορὴ *πεδιάδα τῶν Ἰνδιῶν*. Ἀπλώνεται στους πρόποδες τῶν Ἰμαλαΐων καὶ ἔχει στὴ δύση τὸ μεγάλο ὄροπέδιο τοῦ *Δεκάν* καὶ τὸ ἀκρωτήριο *Κομορίνο*.

Ἔκτασις. 5.000.000 τετ. χιλιόμετρα. Πληθυσμός. 370 ἑκατ. (Πυκνότητις 74 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Βουνὰ. *Ἰμαλαΐα*, *Καρακορούμ*, βουνὰ *Δεκάν* (*Ἀνατολικὰ καὶ Δυτικὰ Γαταῖα*).

Κλίμα. Στὸ νότο εἶναι θερμὸ, ὑγρὸ καὶ βροχερό. Στὸ βορρὰ ἔρχεται ἡπειρωτικὸ.

Ποταμοί. Μεγαλύτεροι εἶναι ὁ *Ἰνδός*, ὁ *Γάγγης* μὲ τὸν παραπόταμό του *Βραχμαπούτρα*. Πηγάζουν μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους τοὺς ἀπὸ τὰ Ἰμαλαΐα. Ποτίζουν καὶ λιπαίνουν μὲ τὶς πλημμύρας τοὺς τὴν μεγάλη πεδιάδα τῶν Ἰνδιῶν. Σηματοῦν στὶς ἐκβολὰς τοὺς τεράστια δέλτα.

Φυτὰ. Τὰ Ἰμαλαΐα χαμηλὰ ἔχουν δάση θερμῶν χωρῶν (φοίνικες, μπαμπού, φτέρες). Πιο πάνω ἔχουν δάση εὐκράτων χωρῶν (δρυς, καστανιές, δάφνες, πλατύφυλλα κωνοφόρα). Πιο ψηλότερα ὡς 5.000 μ. ἔχουν λειμῶνες. Ἡ μεγάλη καταποσίμη πεδιάδα τοῦ Γάγγη μὲ τὸ δέλτα του εἶναι ὁ σιτοβολῶνας τῶν Ἰνδιῶν. Σὲ αὐτὴ τὸ ρύζι θερίζεται 4 φορές τὸ χρόνο! Στὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνδοῦ καλλιεργεῖται σιτάρι, βαμπάκι καὶ ζαχαροκάλαμο. Τὰ ὑψώματα τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν σκεπάζονται ἀπὸ δάση πολύτιμης ξυλείας (σαντάλ, τέκ). Τὸ περισσότερο μέρος στὸ ἐσωτερικὸ τῶν

Ἰνδιῶν εἶναι στέππες καὶ σαβάννες μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δέντρα. Τὸ ὑπόλοιπο καλλιεργεῖται καὶ βγάζει πολὺ βαμπάκι.

Τὸ νησὶ Κεϋλάνη σκεπάζεται ἀπὸ φυτεῖες ἐλαστικόδεντρων, ἀρωματικῶν δέντρων (κινάμωμο κτλ.) καφέ, τσαγιοῦ. Εἶναι πολὺ εὐφορο μέρος. Σωστὸς παράδεισος! Κοντὰ στὴν Κεϋλάνη ψαρεύονται στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας τὰ περισσότερα μαργαριτοφόρα κοχύλια τοῦ κόσμου.

Ζῶα. Στὰ παρθένα δάση ζοῦν πίθηκοι, ἐλέφαντες, παγώνια

Ἐνας δρόμος τῆς Καλκούτας.

καὶ λογιῆς λογιῶν πολύχρωμα πουλιά. Στους πυκνοὺς καλαμῶνες τῶν ποταμῶν Γάγγη καὶ Βραχμαπούτρα εἶναι φαρμακερὰ φίδια, τρομερὰ ἔντομα καὶ φοβερὰ θηρία (τίγρεις, πάνθηρες κτλ.) Στὶς κοιλάδες καὶ πεδιάδες τρέφονται πάρα πολλὰ βουβάλια, πού εἶναι γιὰ ὄργωμα. Τρέφονται ἀκόμη γιδοπρόβατα καὶ ἄλογα. Φημισμένες εἶναι οἱ γίδες τοῦ Κασμίρ γιὰ τὸ λεπτότατο καὶ μακρὸν μαλλί τους.

Ὄρυκτά. Γαιάνθρακες, ἀλάτι, πολύτιμα πετράδια, ἀσήμι, χρυσάφι, χαλκὸ, γραφίτη, μαγγάνιο, μολύβι, σίδηρο.

Βιομηχανία. Ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ἐργοστάσια γιὰ βαμ-

Ἰ. Χριστοδουλοπούλου: Οἱ ἥπειροι

πάκι και λινάρι στη Βομβάη (1.175 000 κάτ.), για βαμπάκι στην Μαντρὰς (650.000 κάτ.) και για γιούτα (νεῦρα φυτοῦ, πού φτιάχνουν σακκιά) στην Καλκούτα (1.200 00. κάτ.). Ἄλλα κλώθουν, ἄλλα υφαίνουν, ἄλλα βγάζουν ζάχαρη, χαρτικά, ἐργαλεῖα κτλ. σὲ διάφορες πόλεις.

Συγκοινωνία. Στὰ ὄρεινὰ γίνεται μὲ καραβάνια. Σιδηρόδρομοι (67 χιλιόμετρα) μεταφέρουν ἐμπορεύματα και ἐπιβάτες. Ἰστιοφόρα στοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς μὲ τοὺς μουσσῶνες ταξιδεύουν τὸ καλοκαίρι στὶς βόρειες ἐπαρχίες και τὸ χειμῶνα στὶς νότιες.

Ἐμπορικὰ λιμάνια. **Καλκούτα** (ἐξαγωγή γεωργικῶν προϊόντων και εἰσαγωγή βιομηχανικῶν). **Βομβάη** (ἐξαγωγή βαμβακιῶν και ἄλλων) **Καρατσι** (ἐξαγωγή σιτηρῶν). **Μαδράση** (ἐξαγωγή τσαγιοῦ). Τὸ **Κολόμπο** στὴν Κεϋλάνη εἶναι ἀγορὰ καουτσούκ, μπαχαρικῶν κτλ. Ἡ Ἑλλάδα ἀγοράζει ἀπὸ τὶς Ἰνδίες τσάι, κανέλα, κánaβη, μπαχαρικά κτλ.

Οἱ Ἰνδοὶ

Φυλὴ. Συγγενεῦσιν μὲ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς και τοὺς Πέρσες και χωρίζονται σὲ πολλὲς φυλές.

Γλῶσσα. Μιλοῦν πολλὲς.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροὶ πιστεύουν στὸ Βράχμα και στὸ Βουδδα. Λούζονται, γιὰ νὰ καθαριστοῦν ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες, στὸν Γάγγη. Στὰ δικαστήρια δοκίμονται στὰ θεῖκά του νερά. Ἡ **Μπενγαρὲς** (210 χιλ.) μὲ τὸ χρυσὸ ναδ εἶναι ἡ «ἱερὴ πόλη» τῶν βουδδιστῶν και βραχμανιστῶν. Δὲν τρώγουν κρέας. Ἡ ἀγελάδα γι' αὐτοὺς εἶναι ζωὸ ἱερό. Ἀρκετοὶ Ἰνδοὶ εἶναι Μωαμεθανοὶ και γιὰ θρησκευτικὸ τους κέντρο ἔχουν τὴν **Ἀλλαχαμπὰδ** (=πόλη τοῦ Θεοῦ). Λίγοι εἶναι Χριστιανοί.

Πολίτευμα. 450 περίπου μικρὰ και μεγάλα κράτη μὲ ἰθαγενεῖς βασιλεῖς, πρίγκιπες και κυβερνήτες (Μαχαραγιαδες, Νιζάμηδες κτλ.) ἀποτελοῦν τὶς Ἰνδίες. Ἀπὸ τὸ 1858 ἦσαν ἀποικία τῆς Ἀγγλίας. Τὸ 1947 οἱ Ἰνδίες χωρίστηκαν σὲ δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ **Ἰνδοσιάν** και τὸ **Πακιστάν**. Τὸ καθένα ἔχει δικὴ του κυβέρνηση. Στὴν πρωτεύουσα **Δελχι** ὅμως θὰ μείνῃ γιὰ λίγα ἀκόμη χρόνια ὁ Ἀγγλος Διοικητὴς ὡς ἀντιβασιλιάς τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ **Μαχάτμα** (=διδάσκαλος, μεγάλη ψυχὴ), **Γκάντι** θεωρεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἰνδοὺς ἅγιος. Αὐτὸς στάθηκε ἀρχηγὸς και πατέρας τῆς ἀνεξαρτησίας και ἐλευθερίας τῶν Ἰνδιῶν. Δολοφονήθηκε τὸ 1948.

Πολιτισμὸς. Στὰ ἀρχαῖα χρόνια οἱ Ἰνδίες ἦσαν γιὰ ὅλο τὸν

κόσμο χώρα θαυμαστή. Εἶχε μεγαλόπρεπους ναούς, λαμπρὰ ἀγάλματα, ἔξοχα ποιήματα καὶ θαυμάσια κομψοτεχνήματα, κενιήματα, ὑφάσματα καὶ σκευή.

Ἰνδοκίνα

Θέση. Ἡ χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας στὸ βορρῶ συνορεύει μὲ τὴν *Κίνα*. Στὸ νότο ἔχει τὸ μεγάλο νησὶ *Σουμάτρα*. Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὴ *Σινικὴ θάλασσα* καὶ στὴ δύση ἀπὸ τὴ *Βεγγαλικὴ θάλασσα*.

Παράλια. Ἡ θάλασσα ποὺ βρέχει τὴν Ἰνδοκίνα σχηματίζει τὴ χερσόνησο τῆς *Μαλάκκας* μὲ τὸ ἀκρωτήριον *Ρωμάνια* καὶ τὴ χερσόνησο τῆς *Κοχινκίνας* μὲ τὸ ἀκρωτήριον *Καμπόδν*.

Ἔδαφος. Εἶναι ὄρεινὴ μὲ μικρὰς κοιλάδες ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ μακρουλὲς εὐφορὲς πεδιάδες. Ἡ Ἰνδοκίνα εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ εὐφορώτερα ἑδάφη τοῦ κόσμου.

Βουνά. Ἔχει ψηλὰ 3000 μέτρα. Εἶναι συνέχεια τῆς ὄρεισιν τοῦ Θιβέτ.

Κλίμα. Τὰ βόρεια ψηλὰ μέρη τῆς χερσονήσου ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸ μὲ χιόνια. Στὰ νότια—στὴ χερσόνησο τῆς *Μαλάκκας*—τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον. Ἐδῶ δὲ φυσοῦν μουσσῶνες καὶ πέφτουν βροχὲς ὅλο τὸ γόνον.

Ποταμοί. *Μεκόγγκ*, *Ἰραβάδης*, *Μέναμ*, *Σαλουέν*. Εἶναι πλοιοὶ καὶ τελειώνουν σὲ δέλτα. Ἔχουν πολλὰ ψάρια.

Βλάστηση. Στὰ νότια μέρη που δέχονται πολλὰς βροχὰς, εἶναι πλούσια θερμοῦν χωρῶν (πυκνὰ δάση μὲ ξυλεία). Στὰ μέρη τοῦ βορρῶ ποὺ λιγοστεύουν οἱ βροχὰς, εἶναι σαβάννες καὶ στέπες.

Ζῶα. Στὰ δάση τῆς Ἰνδοκίνας ζοῦν πίθηκοι, τίγρεις, λιοντάρια κτλ. Ὁ ἐλέφαντας εἶναι ἡμερωμένος καὶ τὸν χρησιμοποιοῦν οἱ δουλείας τοὺς σὰν ἄλογο. Τρέφονται βόδια, βομβάλια καὶ πλῆθος ἀπὸ γίδια καὶ πρόβατα. Στους ποταμοὺς καὶ στὰ παράλια ψαρεύονται ἄφθονα ψάρια. Τρέφουν ἀκόμη πολλὰ κουκούλια.

Ὄρυκτά. Γαϊάνθρακες, σίδηρο, χαλκὸ μολύβι, πολύτιμα πετράδια.

Βιομηχανία. Ἐργοστάσια ρυζιοῦ, ζάχαρης, οἶνοπνεύματος, εἰδῶν πορσελάνης, ποταμοπλοίων (ναυπηγεῖα) καὶ ἄλλα.

Συγκοινωνία. Ἔχει λίγους σιδηροδρόμους καὶ ἄφθονα ποταμόπλοια.

Οἱ κάτοικοι

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι εἶναι βουδδιστές. Λίγοι εἶναι Χρι-

στιανοί. Πολλοὶ ἀκόμη στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας εἶναι ἄγριοι.

Φυλὴ. Οἱ Ἰνδοκινέζοι εἶναι ἀπὸ Ἰνδοῦς καὶ Κινέζους (μιγάδες). Οἱ Μαλαῖοι ποὺ κατοικοῦν στὴ χερσόνησο τῆς Μαλάκκας, εἶναι ἀπὸ κινεζικοὺς καὶ μαύρους (μιγάδες).

Ἰνδοκίνα

Ἐκταση. 1.857.000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 48 ἑκατ. (Πυκνότητα 25 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Χῶρες. 1. Βιορμανία, 2. Σιάμ, 3. Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.

Βιορμανία

Ἐκταση. 600.000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 13 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 20 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Πετρέλαιο, κασσίτερος, τικόξυλο (ξύλεια ναυπηγίας) καουτσούκ, ρύζι.

Πόλεις. **Σιγγαπούρη** (450 χιλ.). Ἐμπορικὸ κέντρο καὶ ναυτικὴ βάση. **Ρανγκούν** (ἀγορὰ ρυζιοῦ).

Σιάμ (Βασίλειο)

Ἐκταση. 520.000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 13 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 25 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Ξυλεία, κασσίτερος.

Πόλεις. **Βανγκόκ** (πρωτεύουσα 600 χιλ. κάτοικοι).

Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (ἀποικία τῆς Γαλλίας)

Ἐκταση. 737.000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 22 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 29 κατὰ τετ. χιλιόμετρο). **Προϊόντα.** Πολὺ ρύζι, ἀραποσίτι, τσάι, ζαχαροκάλαμο, μετάξι καὶ ἄλλα. Ἄφθονα ψάρια.

Πόλεις. **Σαίγκον** (120 χιλ. κατ., μεγάλο λιμάνι).

Ἰνδικὰ ἢ Μαλαϊκὰ νησιά

Θέση. Εἶναι στὰ νότια τῆς Ἀσίας, κοντὰ στὸν Ἰσημερινό. Εἶναι 100 περίπου νησιά. Τὰ μεγαλύτερα εἶναι ἡ **Σουμάτρα**, ἡ **Βόρνεο**, ἡ **Ιάβα**, ἡ **Τιμόρ**, ἡ **Κελέβη** καὶ τὰ νησιά **Φιλιππίνες** καὶ **Μολούκκες**.

Ἔδαφος. Παθαίνουν συχνὰ ἀπὸ σεισμοὺς καὶ ἔχουν ἠφαιστεια. Ἡ Ἰάβα ἔχει 100 σβηστὰ καὶ 25 ἐνεργά. Ἡ τριμμένη λάβα τῶν ἠφαιστειῶν κάνει τὸ ἔδαφος εὐφορο.

Ἐκταση. 3.240 000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 120.000 000. (Πυκνότητα 37 κατὰ τετ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Θερμὸ μὲ πολλὰς βροχὰς ὅλο τὸ χρόνον (ισημερινό).

Φυτά. Παρθένα δάση σκεπάζουν ὡς τὶς κορυφὰς τὰ βουνά. Καλλιέργειες θερμῶν χωρῶν πρασινίζουν παντοῦ. Τὴν μεγαλύτερη καλλιέργεια ζαχαροκαλάμου, καφέ, τσαγιοῦ, ρυζιοῦ, καπνοῦ κτλ. μὲ ἐκχερωσάσεις δασῶν ἔχει ἡ Ἰάβα. Γι' αὐτὸ λέγεται καὶ «*νησιὰ τῶν ἀρωμάτων*» ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀρωματικὰ φυτὰ (γαρούφαλο, μοσχόκαρδο, πιπέρι καὶ λοιπὰ μπαχαρικά), ποὺ ἔχουν.

Ζῶα. Ἐλέφαντες, ἀγριοβούβαλοι, λάφια, τίγρεις καὶ προϊστορικοὶ δράκοντες ἀκόμη μῆκους 7 μέτρων, ζοῦν στὰ πυκνὰ δάση.

Προϊόντα. Ζάχαρη, καφέ, φοινικόλιδο, ρύζι, καπνὸς μπαχαρικών, ἀρώματα, καουτσούκ, ψάρια, ψευδάργυρο, πετρέλαιο.

Κάτοικοι

Φυλὴ. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι *Μαλαῖοι*, ποὺ συγγενεύουν μὲ τοὺς Μογγόλους. Εἶναι μαῦροι μὲ μακριὰς μαῦρες τρίχες. Εἶναι σβέλτοι καὶ ἐξαιρετικοὶ θαλασσινοὶ καὶ ψαράδες. Σὲ ψηλοὺς τόπους τῶν νησιῶν μὲ ὑγιεινὸ κλίμα κατοικοῦν καὶ λίγοι Εὐρωπαῖοι.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροὶ Μαλαῖοι εἶναι Μωσαμεθανοὶ καὶ ἀρκετοὶ Χριστιανοὶ στὶς Φιλιππίνες.

Πυκνότητά. Ἀπ' ὅλα τὰ νησιὰ ἡ Ἰάβα εἶναι ἡ πιὸ πυκνὰ κατοικημένη. Σὲ κάθε τετραγωνικὸ χιλιόμετρο κατοικοῦν 315 ἄτομα, ἐνῶ στὰ ἄλλα νησιὰ 40.

Ποιοὶ κατέχουν τὰ νησιὰ

Οἱ Φιλιππίνες (10 ἑκατομμ. κάτοικοι) μὲ πρωτεύουσα τὴν *Μανίλα* (370 χιλ.) ἀνήκουν στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀγγλία κατέχει ἓνα μέρος τῆς Βόρνεο καὶ ἡ Πορτογαλία ἓνα μέρος τῆς Τιμόρ.

Τὰ ἄλλα 3/4 τῶν Μαλαϊκῶν νησιῶν μὲ 65 ἑκατομμύρια κατοίκους ἀνήκουν στὴν Ὀλλανδία. Ὀνομάζονται *Ὀλλανδικῆς Ἰνδίας* καὶ ἔχουν πρωτεύουσα τὴ *Βαταβία* (440 χιλ. κάτ.). Οἱ Ὀλλανδικῆς Ἰνδίας εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ πλουσιώτερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἀποικίες τῶν θερμῶν χωρῶν τῆς γῆς.

ΑΦΡΙΚΗ

Θέση. Στο βορρά βρέχεται από την *Μεσόγεια θάλασσα*, στο νότο από τον *Ινδικό ωκεανό*, στην ανατολή από την *Ερυθρά θάλασσα* και στη δύση από τον *Ατλαντικό ωκεανό*.

Ἡ Ἀφρική πέφτει στή διακεκαυμένη ζώνη καὶ οἱ δύο ἅκρες τῆς στὶς εὐκρατες ζῶνες.

Παράλια. Εἶναι κανονικά καὶ γι' αὐτὸ ἔχει λίγους κόλπους καὶ ἀκρωτήρια.

Πορθμοί. Τοῦ *Γιβραλιᾶρ*, τοῦ *Μπᾶντ-ἔλ-Ἀντεν* καὶ τῆ διώρυγα τοῦ *Σουέξ*.

Ἔδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο μὲ μέσο ὕψος 650 μ. Οἱ ὄροσειρές τοῦ *Ἄτλαντα* (4200 μ.), τῆς *Κέννα* (5250), τὸ *Κιλιμάντζαρον* (6000), τῶν Ἄλπεων τῆς Αἰθιοπίας (*Ρᾶς Νιασχᾶν* (4600 μ.)), τῶν βουνῶν τοῦ *Ἀκρωτηρίου*, τοῦ *Καμερόν* (3960) καὶ ἄλλα ὄρεινὰ ὑψώματα στὴ δύση ζώνουν τὸ ὄροπέδιο τῆς Ἀφρικής. Οἱ ψηλὲς κορυφὲς τῶν βουνῶν καὶ τῆς διακεκαυμένης ἀκόμη ζώνης κρατοῦν χιόνια.

Ὀροπέδια. Τοῦ *Ἄτλαντα*, τῆς *Αἰθιοπίας* καὶ τῆς *Νότιας Ἀφρικής*.

Πεδιάδες. Οἱ σπουδαιότερες εἶναι τῆς *Αἰγύπτου*, τοῦ *Κόγγου*, τοῦ *Σουδάν*.

Ἔρημοι. Τῆς *Σαχάρας*, τῆς *Διβύης* καὶ ἡ *Καλαχάρη*.

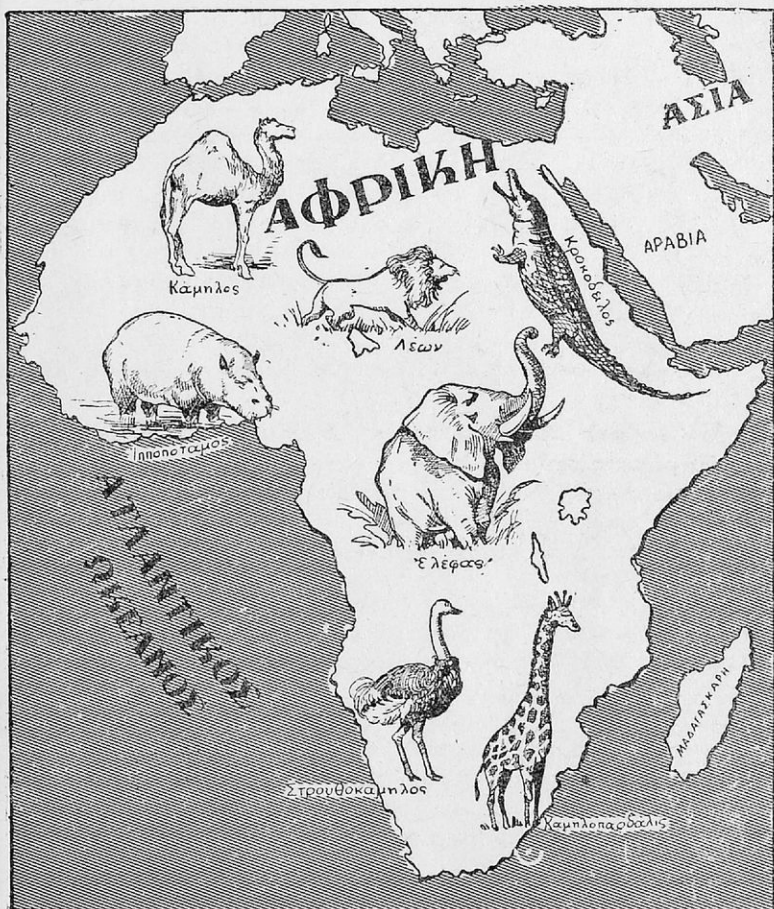
Κλίμα. Τὰ βόρεια καὶ νότια παράλια ἔχουν εὐκρατο μεσογειακὸ κλίμα μὲ βροχὲς, ποὺ φέρουν περιοδικοὶ ἄνεμοι (μουσσῶνες). Στὴ μέση τῆς Ἀφρικής (διακεκαυμένη ζώνη) τὸ κλίμα εἶναι θερμὸ καὶ νοσηρὸ. Πολλὲς βροχὲς πέφτουν γύρω ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸ καὶ λιγώτερες πρὸς τοὺς τροπικοὺς. Ἡ θερμοκρασία παύει ἀνάμεσα στοὺς 35° καὶ 29° βαθμοὺς. Ἀληγεῖς καὶ ἀνταληγεῖς (διαοκεῖς) φουσοῦν στὶς θερμὲς χῶρες τῆς Ἀφρικής.

Νερά. Ἔχει λίμνες πολλὲς καὶ μεγάλες. Ποταμοὺς ἔχει λίγους μὲ πολλὰ νερά καὶ καταρράχτες, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὸν Ἰσημερινό. Γύρω ἀπὸ τὶς λίμνες καὶ τὶς ὄχθες τῶν ποταμῶν σχηματίζονται πολλὰ ἔλη.

Λίμνες. Ἡ *Βικτωρία* (80.000 τετρ. χιλιόμετρα), ἡ *Ταγκανίκα* (32.000), ἡ *Νυάσα* (30.000), ἡ *Τσαάδα* (18.000) καὶ ἄλλες.

Ποταμοί. Ἀπὸ τὶς λίμνες Βικτωρία καὶ Ἀλβέρτου βγαίνει ὁ

Δευκός Νεῖλος. Ὁ **Κυανός Νεῖλος** ἔχει τὶς πηγές του στὴν Αἰθιοπία. Καὶ οἱ δύο ἐνάγονται καὶ σχηματίζουν τὸν ὀνομαστὸ ποταμὸ **Νεῖλο** (6.000 χιλιόμετρα) μὲ τὸ Δέλτα του. Ἄλλοι πο-

Ζῶα Ἀφρικῆς.

ταμοὶ εἶναι ὁ **Κόγγος** (4.800 χλμ.), ὁ **Νίγηρ** (4.000 χλμ.) κτλ.
Φυτά. Ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῶν παρθένων δασῶν

τοῦ Ἴσημερινοῦ ἀπλώνονται πικνὲς καὶ ἀραιὲς σαβάννες. Πέρα ἀπ' αὐτὲς εἶναι στέπλες, ἔρημοι καὶ μεσογειακὰ ἀειθαλῆ φυτὰ (ἐλιὲς κτλ.). Τὸ βαμπάκι, τὸ ρύζι, τὸ ἀραποσίτι κτλ. καλλιεργοῦνται πολλὰς φορὲς τὸ χρόνο.

Ζῶα. Ἡ καμήλα ζεῖ στὴν ἔρημο Σαχάρα καὶ κοπάδια στρουθοκαμήλοι στὴν ἔρημο Καλαχάρη. Καμηλοπαρδάλεις, ζέβροι, ἀντιλόπες καὶ λιοντάρια ζοῦν στὶς στέπλες καὶ σαβάννες. Χιμπατζήδες, γορίλλες, ἐλέφαντες, ρινόκεροι κτλ., παπαγάλοι καὶ ἄλλα πουλιά μὲ λαμπρὰ χρώματα ζοῦν στὰ παρθένα δάση. Ἡ μύγα τσετσὲ φέρνει τὸ θάνατο στὰ ζῶα καὶ ἓνα εἶδος ψύλλου τοὺς ἀνοίγει φοβερὲς πληγές. Ἴπποπόταμοι, κροκόδειλοι, ψάρια κτλ. εἶναι στοὺς ποταμούς. Σύννεφα ἀκρίδες, κουνούπια, πολύχρωμες πεταλοῦδες καὶ ἄλλα λογῆς λογῶν πετούμενα γεμίζουν τὸν ἀέρα. Ἡ ἀφρικανικὴ γῆ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χίλιων εἰδῶν μυρμηγκία. Ἀπὸ τὴν Ἀφρική μᾶς ἔρχονται τὰ χελιδόνια, οἱ πελαργοὶ καὶ ἄλλα πουλιά τὴν ἀνοιξη.

Προϊόντα. *Δασικὰ* πολλὰ. Καουτσούκ, ἔβενο, μαόνι, φλοῦδες βυροδεψίας.

Κτηνοτροφικὰ-Κυνηγετικὰ. Μαλλιά, δέρματα, φτερὰ στρουθοκαμήλου, ἐλεφαντόδοντο.

Γεωργικὰ. Πολλὰ: Φυστίκια, καφές, μπανάνες, χουρμάδες, κακάο, καρούδες, βαμπάκι, ρύζι, φοινικόλαδο.

Ὄρυκτά. Πολλὰ: Ἀλάτι, σόδα, χαλκό, χουσάφι, διαμάντια.

Βιομηχανικὰ. Πολὺ λίγα.

Συγκοινωνία. Στὰ θρεινὰ (Αἰθιοπία, γῶρες Ἀτλαντος) συγκοινωνοῦν μὲ ἄλογα καὶ μοιλάρια, στὰ νότια μὲ ἄλογα καὶ βόδια καὶ στὴ Σαχάρα μὲ καμήλες (δρομάδες) ταξιδεύουν καὶ μεταφέρουν ἐμπορεύματα (καρβάνια).

Στὸν Ἴσημερινὸ δὲν ὑπάρχουν ζῶα. Ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι σὲ καραβάνια ἀπὸ 300 - 500 ἄτομα κάνουν κάθε μεταφορὰ.

Σιδηροδρόμους ἔχει τοπικοὺς καὶ τὸν Ὑπεραφρικανικὸ, ποὺ ἐνώνει τὴν Πόλη τοῦ Ἀκρωτηρίου (Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση) μὲ τὸ Κάιρο τῆς Αἰγύπτου. Ἐχει ἀκόμη συγκοινωνία μὲ αὐτοκίνητα καὶ αεροπλάνα. Μὲ μονόξυλα καὶ πλοιάρια ταξιδεύουν στὰ πλωτὰ μέρη τῶν ποταμῶν καὶ στὶς λίμνες.

Στὸν Ἴσημο ποὺ ἐνώνει τὴν Ἀσία μὲ τὴν Ἀφρική, εἶναι ἡ **Διώρυγα τοῦ Σουέξ.** Ἐχει μῆκος 170 χιλιόμετρα καὶ πλάτος 50 μ. Κάθε χρόνο χιλιάδες πλοῖα, ποὺ κάνουν τὴ συγκοινωνία Ἀσίας (Ἰνδιῶν-Ἀνατολῆς) καὶ Εὐρώπης, περνοῦν ἀπ' αὐτὴ σὲ 18 ὥρες. Δὲν κάνουν πιά τὸ γύρο τῆς Ἀφρικῆς, ὅπως ἄλλοτε, ποὺ δὲν

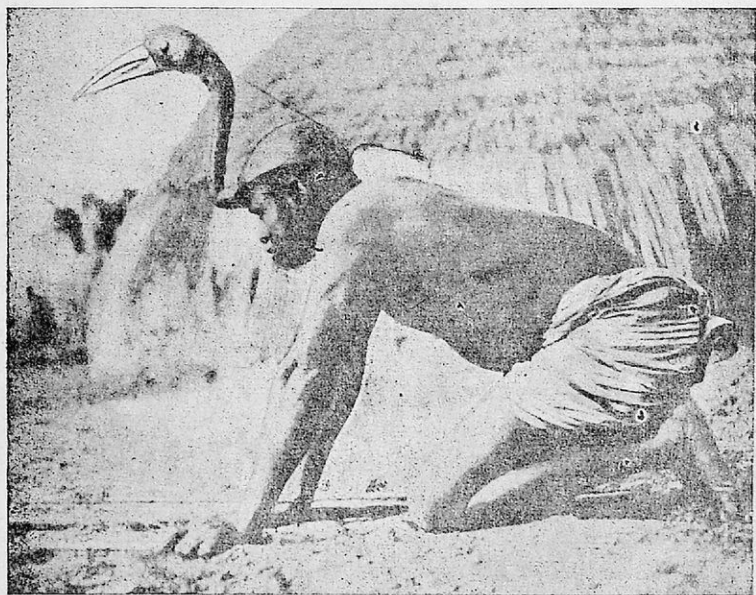
ήταν η διώρυγα. Έτσι τὰ ταξίδια τους συντομεύτηκαν πάρα πολύ. Γι' αὐτὸ ἡ διώρυγα τοῦ Σουέξ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιοτέ-
ρους ἐμπορικοὺς δρόμους τοῦ κόσμου. Ἀνήκει στὴν Αἴγυπτο.

ΟΙ ΑΦΡΙΚΑΝΟΙ

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν στὴν μαύρη καὶ λευκὴ φυλὴ.

Οἱ μαῦροι

Εἶναι οἱ ντόπιοι (ἰθαγενεῖς) κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ περισ-
σότεροι ζοῦν στὴν ὑγρὴ καὶ θερμὴ διακεκαυμένη ζώνη. Ἀποτε-
λοῦνται ἀπὸ διαφόρους λαοὺς (φυλές). Εἶναι ἐπάνω ἀπὸ 75 ἑκα-

Γιὰ νὰ ξεγελάσῃ τὰ ζῶα, ὁ μαῦρος κυνηγὸς φορεῖ σὰν καπέλο
τὸ κεφάλι ἑνὸς πουλιοῦ.

τομμύρια. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἀφρικὴ λέγεται καὶ «Μαύρη ἤπειρος».
Φυλές. Οἱ **Μπαντοῦ** τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, οἱ **Σουδανοὶ**
τοῦ Σουδάν καὶ οἱ **Κάφροι** τῆς Νότιας Ἀφρικῆς, ἀποτελοῦν

τούς Νέγρους τῆς μαύρης φυλῆς. Εἶναι ψηλοὶ μὲ ὠραῖο παράστημα καὶ κανονικὸ πρόσωπο καὶ ἔξυπνοι. Στούς Νέγρους ἀνήκουν οἱ περισσότερες φυλές (λαοὶ) τῶν μαύρων.

Οἱ **Βουσμάνοι** καὶ οἱ **Όιτεντότοι** τῆς Νότιας Ἀφρικῆς εἶναι ἄσχημοι μὲ κακοφτιαγμένο σῶμα. Οἱ **Πυγμαῖοι** τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς μὲ ζαρωμένο δέρμα, δὲν ψηλώνουν περισσότερο ἀπὸ ἓνα μέτρο καὶ οἱ **Ἄκκα** τοῦ Κόγγου ἀπὸ 1,20 μ. (νάνοι). Εἶναι οἱ γνωστότεροι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς λαοὺς νάνων τῆς μαύρης φυλῆς.

Οἱ Βουσμάνοι, οἱ Όιτεντότοι, οἱ Πυγμαῖοι, οἱ Ἄκκα καὶ ἄλλες πολλὲς παρόμοιες φυλές, διαφέρουν πολὺ ἀπὸ τοὺς Νέγρους.

Γλῶσσα. Μιλοῦν πολλὲς γλῶσσες καὶ διαλέκτους.

Τροφή. Ἄλλοι μαῦροι ζοῦν ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία γυρίζοντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο ὡς νομάδες καὶ ἄλλοι τρέφοντας πουλερικά, χοίρους κτλ. καὶ καλλιεργώντας τὴ γῆ. Τὸ ἀλέτρι εἶναι σ' αὐτοὺς ἀόμη ἄγνωστο. Ἀπὸ τὰ δάση μαζεύουν καρύδες, ἔλαστικὸ κόμμι καὶ τὰ πουλοῦν. Ἄλλοι ζοῦν ἀπὸ τὸ ψάρεμα (λίμνες, ποταμοὶ κτλ.).

Οἱ Βουσμάνοι τρώγουν ρίζες, κάμπιες, σκουλήκια καὶ αὐτὰ μεγάλων μυρμηγκιῶν.

Οἱ Ἄκκα, ἂν καὶ εἶναι τόσο μικρόσωμοι (νάνοι), εἶναι πολὺ τολιηροὶ κυνηγοί. Δὲ διστάζουν νὰ χτυπήσουν στὸ μάτι μὲ βέλος καὶ αὐτὸν τὸν ἐλέφαντα. Ἔρποντας ἀκόμη σὰ φίδια τοῦ σχίζουν μὲ τὴ λόγχη τὴν κοιλιά.

Κατοικία. Ἄλλοῦ φτιάνουν καλύβες μὲ χόρτα ἢ καλάμια καὶ ἄλλοῦ μὲ πλῆθες ἢ λάσπη καὶ σανίδια.

Ἐμπόριο. Μεταχειρίζονται οἱ μαῦροι καὶ νομίσματα γιὰ τὸ ἔμποριό τους καὶ ἰδίως μὲ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς (λευκοὺς). Τίς περισσότερες ὅμως φορὲς δίνουν ὅ,τι παράγουν (τροφίμα, κτλ.) καὶ παίρνουν ὅ,τι δὲν ἔχουν (ἀνταλλαγὴ προϊόντων).

Ἀσθένειες. Τὰ κεννούπια μεταδίνουν στοὺς μαύρους τὴν ἐλονοσία καὶ ἡ μύγα τσετσὲ τὴ θανατηφόρα ἀσθένεια τοῦ ὕπνου. Ἐνα εἶδος ψύλλου τοὺς ἀνοίγει φοβερὲς πληγές.

Σημίτες καὶ Χαμίτες

Οἱ σημιτικοὶ καὶ χαμιτικοὶ λαοὶ (Ἀραβες, Βέοβερροι, Φελλάχοι, Αἰθίοπες), ποὺ κατοικοῦν στὴ Βόρεια καὶ Ἀνατολικὴ Ἀφρικῆ, ἀνήκουν στὴ λευκὴ φυλὴ.

Εὐρωπαῖοι (λευκοί)

Τὸ 1900 μ.Χ. ὁ Ἄγγλος Λίβινγκστον, ὁ Ἀμερικανὸς Στάνλεϋ καὶ ἄλλοι ἐρευνητὲς, μῆχαν στὸ ἔσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς.

Σήμερα στὴν Ἀφρικῆ (στὴ Βόρεια καὶ στὴ Νότια ἰδίως) εἶναι

ὡς ἄποικοι τρία περίπου ἑκατομμύρια Εὐρωπαῖοι (λευκοί). Μέσα σ' αὐτοὺς εἶναι περισσότεροι ἀπὸ 100 χιλιάδες Ἑλληνας.

Ἀπὸ τὴν Ἀφρική οἱ λευκοὶ παίρνουν γιὰ τὰ ἐργοστάσια τους βαμβάκι, καουτσούκ, φοινικόλαδο δέρματα κτλ. καὶ πουλοῦν στοὺς Ἀφρικανοὺς διάφορα βιομηχανικά τους προϊόντα.

Οἱ λευκοὶ ἔκαναν τοὺς μαύρους νὰ μὴ πολεμοῦν ἀναμεταξύ τους. Τοὺς ἀπαγόρευσαν νὰ πουλοῦν τὰ σώματά τους καὶ κατάρτησαν τὴ δουλεία. Φρόντισαν ἀκόμη γιὰ τὴν ὑγεία τους καὶ λιγότεψαν τοὺς θανάτους καὶ ἰδίως τῶν παιδιῶν. Ὅσοι μαῦροι κατοικοῦν σὲ πόλεις μαθαίνουν ἀπὸ τοὺς λευκοὺς γράμματα. Εὐρωπαῖοι ἱεραπόστολοι καὶ Εὐρωπαῖες Ἀδελφές τοῦ Ἐλέους διδάσκουν στοὺς μαύρους τὸ Χριστιανισμὸ καὶ φροντίζουν νὰ τοὺς μορφώσουν καὶ νὰ τοὺς πολιτίσουν.

Μιγάδες

Τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν τὸν ἓνα γονέα μαῦρο (Σουδανό, Μπαν τοῦ κτλ.) καὶ τὸν ἄλλο λευκὸ (Εὐρωπαῖο, Βέρβερο, Ἀραβὰ κτλ.), λέγονται μιγάδες. Πολλοὶ λαοὶ τῆς Ἀφρικῆς εἶναι μιγάδες (οἱ **Πούλς** τοῦ βορείου Σουδάν καὶ ἄλλοι).

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι Σημίτες καὶ Χαμίτες εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ λιγώτεροι Χριστιανοὶ (Κόπτες). Οἱ μαῦροι λατρεύουν τοὺς προγόνους τους καὶ πιστεύουν στὴν μαγεία καὶ στὰ εἶδωλα. Ἀρκετοὶ μαῦροι εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ λίγοι Χριστιανοὶ.

Περιοχὲς τῆς Ἀφρικῆς

Ἡ Ἀφρική ἔχει ἔκταση 30.000 000 τεταγ. χιλιόμετρα, πληθυσμὸ 150.000.000 καὶ πυκνότητα κατοίκων 5 ἄτομα στὸ τεταγ. χιλ. Χωρίζεται σὲ **Βόρεια**, **Μέση** καὶ **Νότια Ἀφρική** καὶ **Νησιά**.

1. ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ (Εὐκρατες χῶρες)

Χῶρες. 1. **Αἴγυπτος**, 2. **Λιβύη**, 3. **Χῶρες τοῦ Ἀτλαντι** (Τύνιδα, Ἀλγέρι, Μαρόκο), 4. **Σαχάρα** καὶ 5. **Ρίο νιέ Ὄρο**.

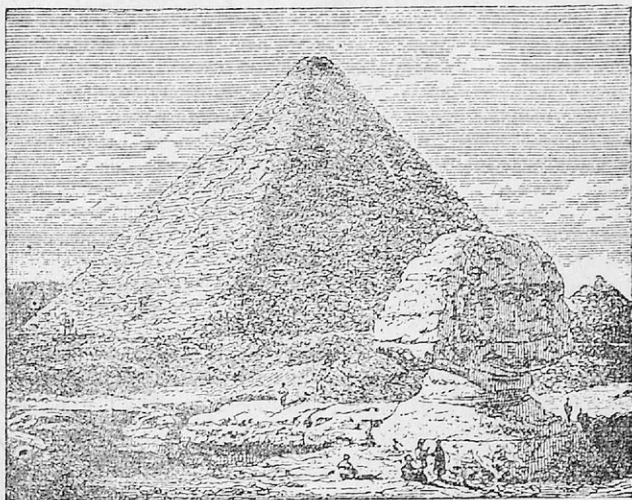
Κλίμα. Στὰ παράλια εὐκρατο μὲ ἄφθονες βροχὲς τὸ καλοκαίρι, ποὺ τὶς φέρνουν μουσσῶνες ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ καὶ Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Στὰ μεσόγεια εἶναι θερμὸ μὲ λίγες βροχὲς.

Αἴγυπτος (Βασίλειο)

Θέση. Στὸ βορρὰ βρέχεται ἀπὸ τὴ **Μεσόγεια θάλασσα**. Στὸ

νότο συνορεύει με τὸ *Σουδάν*, στὴν ἀνατολὴ με τὴν *Παλαιστίνη* καὶ στὴ δύση με τὴ *Λιβύη*.

Ἔδαφος. Εἶναι χώρα πεδινή. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς στενόμεκρης καὶ εὐφορης κοιλάδας τοῦ Νεῖλου ὑψώνονται κίτρινωπὰ βράχια. Εἶναι τῶν ἐρήμων Νουβίας καὶ Λιβύης. Στὴν Αἴγυπτο ἀνήκει καὶ ἡ *χερσόνησος τοῦ Σινᾶ*. Στους πρόποδες τοῦ

Σφίγγα καὶ Πυραμίδες Αἰγύπτου.

θεοβαδίστου βουνοῦ Σινᾶ εἶναι χτισμένο ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ χρόνια τὸ περίφημο ἑλληνικὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Ἔκταση. 1.000.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 16.000.000. (Πυκνότητα 16 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Εὐκρατο θερμὸ με σπάνιες βροχές.

Ὁ *Νεῖλος* ποταμὸς ποτίζει καὶ λιπαίνει με τὶς πλημμύρες του ἄφθονα τὴν κοιλάδα του καὶ τὴν κάνει πλούσια. Στὶς ἐκβολές του σχηματίζει τὸ εὐφορώτατο Δέλτα του, ποὺ εἶναι ἴσο με τὴν Πελοπόννησο. Με τὰ νεροφράγματα (τοῦ Ἀσουάν) καὶ διώρυγες ποτίζεται ἀδιάκοπα ἡ κοιλάδα τοῦ Νεῖλου.

Φυτά. Ἡ κοιλάδα τοῦ Νεῖλου με τὸ εὐφορώτατο Δέλτα τοῦ ποταμοῦ εἶναι μία μεγάλη ὄαση με φοινικιές, μουριές, ἀκακίες

κτλ. Είναι ἴση μὲ τὴ Μακεδονία μας. Μεγάλες ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται μὲ βαμπάκι. Πάρα πολλές εἶναι οἱ φυτεῖες τοῦ ζαχαροκαλάμου. Παντοῦ πρασινίζουν σιτηρά, ρύζι, λαχανικά καὶ μπουστανικά. Δύο καὶ τρεῖς συγκομιδὲς τὸ χρόνο δίνει ἡ κοιλάδα τοῦ Νείλου. Οἱ Ἄραβες λένε γιὰ τὴν Αἴγυπτο, πὼς εἶναι «πρῶτα ἀγρός, ἔπειτα γλυκεῖα θάλασσα καὶ κῆπος μὲ λουλούδια».

Ζῶα. Δὲν ἔχει κτηνοτροφία. Τρέφει ὅμως πολλὰ πουλερικά καὶ βουβάλια, καμήλες καὶ γαϊδούρια γιὰ τὸ ὄργανο τῆς γῆς καὶ τὶς μεταφορές. Ὁ Νεῖλος ἔχει ἄφθονα ψάρια.

Ὅρυκτά. Ἄλατι καὶ νάτριο. Ἡ Αἴγυπτος ἔχει ἀκόμη μολύβι, ψευδάργυρο, φωσφορικό ἄλατι, μάρμαρα καὶ πολύτιμα πετράδια.

Βιομηχανία. Μεγάλα ἐργοστάσια βαμβακιοῦ (ξεκόκκισμα, νήματα, ὑφάσματα), ζάχαρης καὶ τσιγάρων.

Συγκοινωνία. Ἐχει τὴν ποταμοπλοῖα τοῦ Νείλου, αὐτοκινητοδρόμους καὶ τὸ σιδηρόδρομο Ἀλεξανδρείας—Νουβίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου

Ποῖοι εἶναι. *Οἱ Αἰγύπτιοι* πρὸ τοῦ 4.000 π. Χ. εἶχαν μεγάλο πολιτισμό. Ἀπομεινάρια του εἶναι οἱ τάφοι τῶν Φαραῶ, οἱ *Πυραμίδες*. Ἡ μεγαλύτερη πυραμίδα εἶναι τοῦ Χέοπος. Ἐχει ὕψος 137 μ. καὶ κάθε πλευρά της εἶναι 225 μ. Γιὰ νὰ χτιστῇ ἡ καθεμία χρειάστηκαν 30—40 χοῦνια καὶ πολλὲς χιλιάδες ἐργάτες. Τεράστια πάλι εἶναι καὶ ἡ *Σφίγγα*. Εἶναι ἓνα λιοντάρι μὲ κεφάλι ἄντρα, σκαλισμένο σὲ ἓνα βράχο.

Οἱ Φελλάχοι (γεωργοί). Ἀποτελοῦν τὰ 4/5 τῶν κατοίκων. Εἶναι οἱ ντόπιοι κάτοικοι τῆς χώρας τοῦ Νείλου. Κρατοῦν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους (Χαμίτες). Εἶναι ψηλοὶ καὶ μπρατσωμένοι. Φοροῦν ἓναν ἄσπρο μακρὸν χιτῶνα (κελεμπία). Εἶναι Μωαθανοὶ καὶ κατοικοῦν στὰ χωριά. Οἱ καλύβες τους, φτιαγμένες ἀπὸ λάσπη τοῦ Νείλου, εἶναι φτωχὲς καὶ ἀκάθαρτες. Κατοικοῦν καὶ στὶς πόλεις ὡς ἔμποροι καὶ τεχνίτες. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι Χριστιανοὶ (Κόπτες).

Οἱ Ἄραβες. Κατοικοῦν πολλοὶ στὴν Αἴγυπτο. Εἶναι Μωαμεθανοί.

Οἱ *Εὐρωπαῖοι* (Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ἴταλοὶ κ. ἄ.). Κατοικοῦν 300 χιλιάδες.

Οἱ *Ἕλληνες*. Εἶναι 100 χιλιάδες περίπου μὲ ἐκκλησίες, γυμνάσια, δημοτικὰ σχολεῖα, φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, προσκόπους, ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ.

Στὰ μεγαλύτερα ἔμπορικὰ λιμάνια Ἀλεξάνδρεια καὶ Πόρτ-

Σάιθ, στην πρωτεύουσα της Αιγύπτου **Κάιρο**, είναι μεγάλες ελληνικές κοινότητες. Έλληνες κατοικούν στις βαμπακαγορές **Μανσούρα**, **Ζαγαζίκ** και σε άλλες πόλεις της Αιγύπτου. Έργάζονται με την προστασία του Έλληνα Πατριάρχη των Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν της Ἀφρικής, πού μένει στην Ἀλεξάνδρεια. Μὲ τὴν ἐργασία τους κάνουν πολλά γιὰ τὴν πρόοδο τῆς φιλόξενης χώρας. Δὲν ξεχνοῦν ὅμως καὶ τὴν πατρίδα μας. Ὁ Μπενάκης, ὁ Τοσίτσας, οἱ ἀδελφοὶ Σπειτσερόπουλοι καὶ ἄλλοι, ἐκεῖ πλούτισαν καὶ ἔκαναν μεγάλες δωρεές στὴν πατρίδα τους καὶ στὸ Ἔθνος (ἐθνικοὶ εὐεργέτες).

Ποῦ κατοικοῦν. Δὲν κατοικοῦν σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ στὴν κοιλάδα καὶ στὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Ἔτσι ἔκεί φτάνουν νὰ κατοικοῦν ἐπάνω κάτω 400 ἄτομα στὸ τετρ. χιλιόμετρο.

Λιβύη

(Κατοχὴ συμμαχικοῦ στρατοῦ)

Ἔδαφος. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο τῆς **Κυρηναϊκῆς**, πὸ βορρῆται ἀπὸ τὴν Μεσόγεια θάλασσα, καὶ ἀπὸ τὴ χαμηλὴ καὶ γεμάτη ἐρήμους **Τριπολίτιδα**, πὸ εἶναι στὰ μεσόγεια.

Ἐκταση 1.500.000. **Πληθυσμὸς** 1.100.000. (Πυκνότητα 1 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Τῆς Κυρηναϊκῆς εἶναι μεσογειακὸ καὶ τῆς Τριπολίτιδας ἠπειρωτικὸ.

Φυτὰ. Πορτοκαλιές, κιτριές, κριθάρι κτλ. πρασινίζουν στὴν Κυρηναϊκῆ. Ἡ Τριπολίτιδα εἶναι ἄγονη.

Σφουγγάρια. Εἶναι ἄφθονα στὰ παράλια καὶ ψαρεύονται ἀπὸ Ἕλληνες Αἰγυπτῆτες καὶ Δωδεκανησίους.

Κάτοικοι. Εἶναι Βερβερίνοι καὶ Ἀραβες Μωαμεθανοί, πὸ κατοικοῦν στὰ παράλια καὶ στὶς ὄασεις.

Πόλεις. Ἔχει τὴν **Τρίπολη** (35 χιλ.) καὶ τὴν **Βεγγάζη** (45 χιλ.).

Χῶρες τοῦ Ἄτλαντα (Μησρμαριά)

Ἔδαφος. Ὀρεινὸ. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ τοῦ Ἄτλαντα εἶναι 4500 μέτρα.

Κλίμα. Στὰ παράλια πρασινίζουν ἀμπέλια, σιτηρὰ, ὄσπρια, φοίνικες, λαχανικά, ἐλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα. Ἀρτεσιανὰ πηγὰδια καὶ νεροφράχτες τὰ ποτίζουν. Δάση στολίζουν τὶς παράλιες πλευρὲς τοῦ Ἄτλαντα. Στὰ ὄροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ εἶναι στέπες καὶ ἐρημοί. Στὶς στέπες φυτρώνει ὁ

θάμνος χάλφα. Είναι χρήσιμος στην πλεκτική και για την κατασκευή χαρτιού.

Όρυκτά. Πολύ χαλκό και σίδηρο.

Βιομηχανία. Στις μεγάλες πόλεις είναι αρκετά εργοστάσια χαλιών και δερμάτων φημισμένων (μαροκινά).

Συγκοινωνία. Έχει με σιδηρόδρομο, αυτοκίνητο, πλοίο και άλλα μέσα.

Κάτοικοι

Οι **Βερβερίνοι**. Είναι οι ντόπιοι. Κρατούν από τους Χαμίτες (ἀρχαίος λαός). Είναι Μωαμεθανοί. Τρέφουν γιδολαγρόβατα και καλλιεργούν τη γη.

Οι **Άραβες**. Είναι Μωαμεθανοί.

Οι **Ευρωπαίοι**. 800 χιλιάδες Γάλλοι κατοικούν στις χώρες του Άτλαντα, που τις έχουν και αποικίες. Κατοικούν ακόμη Ίταλοί, Ίσπανοί και άλλοι.

Πολίτευμα. Το Μαρόκο έχει Σουλτάνο και η Τύνιδα Βέη. Κύριοι όμως και στις δύο χώρες είναι οι Γάλλοι.

Ἡ Τύνιδα (Γαλλική)

Έκταση. 125.000 τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 2.250.000. (Πυκνότητα 17 κατά τετ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Πολύ χάλφα. Σιτηρά, λάδι, φοίνικες, χρυσοκέντητα υφάσματα.

Πόλεις. **Τύνιδα** (200 χιλ.), **Μπιζέρτα** (πολεμικό λιμάνι).

Τὸ Ἀλγέρι (Γαλλικὸ)

Έκταση. 2 ἑκατομ. τετ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 6 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 3 κατά τετ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Πολλά δέρματα, ζῶα, σιτηρά, κρασί, ὀπωρικά, φελλό, καπνό, μέταλλα.

Πόλεις. **Ἀλγέρι** (250 χιλ.), **Όραν** (165 χιλ.), **Κωνσταντία** (100 χιλ.).

Τὸ Μαρόκο (Γαλλικὸ)

Έκταση. 420.000 τετραγ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 5 ἑκατομμύρια. (Πυκνότητα 11 κατά τετρ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Μαλλιά, σιτηρά.

Πόλεις. **Φέξ** (110 χιλ.), **Μαρόκο** (150 χιλ.), **Καζαμπλάνκα** (λιμάνι).

Τὸ Μαρόκο (Ἰσπανικὸ)

Ἐκταση. 28.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 140.000 (Πυκνότητα 5 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο). **Προϊόντα.** Λιπάσματα. **Πόλεις.** *Ταγγέρη* (Διεθνὲς λιμάνι, 50 χιλ.) *Τετουάν* (45 χιλ.).

Σαχάρα (ἀποικία Γαλλίας)

Ἔδαφος. Εἶναι ἓνα τεράστιο καὶ ἀνώμαλο ὄροπέδιο, ψηλὸ 500—600 μ. Βουνά, ὄροπέδια καὶ πεδιάδες του εἶναι ὄλο βράχια, μυτερὰ χαλίκια καὶ ξανθοκόκκινοι λαμπεροὶ ἄμμοι. Στὴ μέση ἔχει ὀλάκερη ὄροσειρὰ μὲ ψηλότερη κορυφὴ 3400μ. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἔρημος τοῦ κόσμου.

Ἐκταση. 8.000.000. **Πληθυσμός.** 1.500.000 (Πυκνότητα 5 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Ἐνῶ τὴν ἡμέρα κάνει ἀφόρητη ζέστη, τὴ νύχτα κάνει ἀφόρητο κρύο (ἠπειρωτικόν).

Βροχές. Περνοῦν πολλὰς φορὰς χρόνια γιὰ νὰ βρέξη. Ὅταν βρέξη, ἀνοίγουν οἱ καταρράχτες τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ δομητικὰ καὶ ἄφθονα νερὰ σχηματίζουν ποτάμια, πὺν καταπίνονται ἀπὸ τὴ διψασμένη γῆ.

Σιμούν. Ἔτσι λέγεται ὁ τρομερὸς ἄνεμος, πὺν φυσᾷ στὴν ἔρημο Σαχάρα. Τόσος εἶναι ὁ λεπτὸς ἄμμος πὺν ξεσηκώνει, ὥστε τὴν ἡμέρα ὁ οὐρανὸς σκοτεινιάζει. Φαίνεται σὰν νὰ εἶναι νύχτα. Λόφους ὀλοκλήρους ἄμμου παίρνει ἀπὸ ἓνα μέρος καὶ τοὺς πηγαίνει πολὺ μακριὰ σὲ ἄλλο.

Φυτά. Ἀκακίες, τιφάρ γιὰ τὶς καμῆλες, χάλφα καὶ χόρτα φυτρώνουν ἐδῶ καὶ κεῖ στὶς στέπες. Στὶς δάσεις πὺν ἔχουν ἔκταση 2—6 τετρ. χιλιόμετρα, πρασινίζουν σιτηρά, ὀπωροφόρα δέντρα καὶ θεόρατοι φοῖνικες.

Ζῶα. Καμῆλες, ἄλογα καὶ πρόβατα βόσκουν στὶς στέπες καὶ τρέφονται στὶς δάσεις. Τὸ λιοντάρι κυνηγᾷ ἀντιλόπες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῶα.

Συγκοινωνία. Γίνεται μὲ καραβάνια ἀπὸ 500—1000 καμῆλες. Τρεῖς μῆνες κρατεῖ τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν Τρίπολη ὡς τὸ Τιμποκτιού. Ταξιδεύουν ἀπὸ ὄσση σὲ ὄσση. Ἐκεῖ βρίσκουν ἴσκιο, νερό, χουρμάδες καὶ ἀνάπαυση. Οἱ ταξιδιωτὲς ὑποφέρουν τρομερὰ τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ ζέστη. Τὴ νύχτα ὁμως τὸ δορυμὺ κρύο τοὺς ἀναγκάζει ν' ἀνάψουν φωτιὰ καὶ νὰ σκεπαστοῦν μὲ μάλλινα. Πολλὰς φορὰς οἱ ταξιδιωτὲς τῆς Σαχάρας ὑποφέρουν ἀπὸ ἔλλειψη νεροῦ καὶ θάβονται κάτω ἀπὸ τοὺς ἄμμους τοῦ φοβεροῦ σιμούν μαζί μὲ τὰ ζῶα τους. Οἱ ἔμποροι πὺν ταξιδεύουν,

ληστεύονται και από τους ληστές της έρημου. Είναι πολύ επικίνδυνο τὸ ταξίδι στήν έρημο Σαχάρα. Τὸ Τιμποκτοῦ συγκοινωνεῖ μετὸ Ἄλγερι (3.600 χιλιομ.) μετὸ αὐτοκίνητα εἰδικὰ γιὰ τὴν έρημο και μετὸ ἀεροπλάνο.

Οἱ κάτοικοι

Ὄνομάζονται *Τουαρέγγοι*, *Τιμποῦ* και *Βεδουῖνοι*. Ἀνήκουν στοὺς σημιτικούς και χαμιτικούς λαούς. Φοροῦν μακριὰ και πλατιά φορέματα και στὸ κεφάλι σαρίκι. Είναι ἔξοχοι καβαλάρηδες. Ἄλλοι τρέφουν ζῶα και ζοῦν ὡς νομάδες και ἄλλοι κατοικοῦν στὶς ὀάσεις. Ἐκεῖ καλλιεργοῦν τὴ γῆ, φτιάνουν κοσμήματα, ὄπλα και εἶναι ἔμποροι.

ΡΙΟ ΝΤΕ ὈΡΟ (ἀποικία τῆς Ἰσπανίας)

Εἶναι στὰ παράλια, ἀνάμεσα στὸ Μαρόκο και στὴ Σενεγάλη.

ΜΕΣΗ ΑΦΡΙΚΗ (θερμὲς χῶρες)

Ἡ Μέση Ἀφρική ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὲς περιοχές.

1. *Σουδάν* (Σενεγάλη, Γαμβία, Σέρρα Λεόνε, Λιβερία, Παραλία χρυσοῦ, Νιγηρία, ἡ λίμνη Τσάδα μετὴν περιοχὴ τῆς και τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸ Σουδάν).

2. *Δυτικὴ Ἀφρική* (Κόγγο, Ἀγγόλα, Καμερούν).

3. *Ἀνατολικὴ Ἀφρική* (Αἰθιοπία, Σομαλία, Ἐρυθραία, Ταγκανίκα, Κένυα, Οὐγκάντα, Μοζαμβίκη).

Ι. ΣΟΥΔΑΝ

Θέση. Στὸ βορρὰ συνορεύει μετὴν *Σαχάρα* και τὴν *Αἴγυπτο* και στὸ νότο μετὴν *Δυτικὴ (Ἰσημερινὴ) Ἀφρική*. Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὴν *Ἐρυθρὰ θάλασσα* και στὴ δύση ἀπὸ τὸν *Ἀτλαντικὸ ὠκεανό*.

Ἔδαφος. Τὸ Σουδάν εἶναι πεδινὸ μετὴν λίγα βουνὰ και χωρίζεται σὲ τρεῖς περιοχές:

1. *Δυτικὸ Σουδάν.* (Γαλλικὸ Σουδάν ἢ Σενεγάλη, Γαμβία, Σέρρα Λεόνε, Λιβερία, Παραλία χρυσοῦ).

2. *Κεντρικὸ Σουδάν.* (Νιγηρία και περιοχὴ λίμνης Τσάδας).

3. *Ἀνατολικὸ Σουδάν.* (Ἀγγλοαιγυπτιακὸ).

Κλίμα. Είναι γενικὰ θερμὸ και νοσηρό. Τὸ δυτικὸ και κεντρικὸ Σουδάν ἔχει τὸ μισὸ χρόνο βροχὲς και τὸν ἄλλο μισὸ ἀνομβρία (τροπικὸ κλίμα), ἐνῶ τὸ ἀνατολικὸ Σουδάν ἔχει πολλὲς βροχὲς τὸ καλοκαίρι.

I. Χριστοδουλοπούλου: Οἱ ἡπειροὶ

5

Ποταμοί. Ὁ *Σενεγάλης*, ὁ *Γαμβίας* καὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ *Νίγη* καὶ *Λευκὸς Νεῖλος* μὲ τοὺς παραποτάμους τους. Ποτίζουν τὶς πεδιάδες τοῦ Σουδάν μὲ τὸ παχὺ κερραμιδι χῶμα (λατερίτιδα).

Φυτὰ καὶ ζῶα

1. **Δυτικὸ Σουδάν.** Ἀντιλόπες, ζέβροι, ρινόκεροι, βουβάλια, καμηλοπαρδάλεις, ἐλέφαντες βόσκουν στὶς σαβάννες μὲ τὸ ψηλὸ 3 μέτρα χόρτο. Λιοντάρια, λεοπαρδάλεις, τσακάλια κτλ. τὰ παρακολουθοῦν καὶ τὰ κατασπαράζουν. Ἄφθονα δημητριακὰ καλλιεργοῦνται στὴν εὐφορη πεδιάδα, πού εἶναι ἀνάμεσα Σενεγάλη καὶ Γαμβία. Πυκνὰ παρθένα δάση μὲ θεόρατα δέντρα ἀπλώνονται παντοῦ. Οἱ ἰθαγενεῖς τὰ κόβουν καὶ καλλιεργοῦν βαμπάκι, ἀραποσίι καὶ φυτεῖες καφέ, ζαχαροκαλάμου καὶ κακαόδεντρου. Ἐνα εἶδος ἀκακίας δίνει τὸ ἀραβικὸ κόμμι καὶ ἓνα εἶδος φοίνικα λάδι. Μὲ τὸ φοινικόλαδο αὐτὸ φτιάχνουν σαπούνη καὶ κερί.

2. **Κεντρικὸ Σουδάν.** Στοὺς πυκνοὺς καλαμῶνες τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης Τσαάδας ζοῦν κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἐλέφαντες καὶ μπουλούκια ἀγριόπαπιες, πελαργοί, ἐρωδιοὶ καὶ πελεκάνοι. Στὶς στέπες πού εἶναι ἀνατολικά τῆς Τσαάδας, βόσκουν πρόβατα.

3. **Ἀνατολικὸ Σουδάν.** Στὶς εὐφορες πεδιάδες καλλιεργοῦνται πολλὰ σιτηρὰ καὶ βαμπάκια.

Τσετσε. Ἡ μύγα αὐτὴ, πού μοιάζει μὲ τὴ μέλισσα, παρουσιάζεται στὰ χαμηλὰ μέρη. Τὸ δάγκωμά της εἶναι φοβερὸ καὶ θανατηφόρο γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Κάτοικοι

Οἱ Σουδανοί. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ διάφορες φυλὲς νέγρων. Οἱ περισσότεροι εἶναι Μωσαμεθανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι εἰδωλολάτρες. Καθεμία μεγάλη φυλὴ Σουδανῶν ἔχει καὶ τὸ Σουλτάνο της. Καλλιεργοῦν μὲ τσαπὶ τὴ γῆ καὶ τρέφουν ζῶα. Καίουν τὰ ψηλὰ χόρτα τῆς σαβάννας καὶ λιπαίνουν τὰ χωράφια τους. Τὸ καθημερινὸ τους ψωμὶ εἶναι ἀπὸ κεχρί. Τὰ χωριά τους εἶναι μεγάλα καὶ οἱ ἀγορὲς τους πλούσιες (φτερὰ στρουθοκαμήλου, ἐλεφαντόδοντο, φιστίκια, ἔβεννο, γαιοκαρῦδες, καρυδόλαδο κτλ.). Οἱ Σουδανοὶ εἶναι οἱ πρὸ πολιτισμένοι ἀπὸ ὅλους τοὺς μαύρους. Εἶναι πολλοί. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ μέρη πού κατοικοῦν, λέγονται Σουδάν (=χῶρες μαύρων).

Οἱ Λευκοί. Εἶναι 25 χιλιάδες Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Κατοικοῦν στὰ ψηλότερα καὶ ὑγιεινότερα μέρη. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἶναι καὶ λίγοι Ἕλληνες.

Πολίτευμα. Τὸ Σουδάν εἶναι ἀποικίες εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ μία ἀνεξάρτητη δημοκρατία (Λιβερία).

Γαλλικὸ Σουδάν

Ἔκταση 950.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 2.700.000. (Πυκνότηθα 3 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. *Ντανδὸ* (55 χιλ.). *Τιμποκτού.*

Προϊόντα. Πολλὰ δέρυματα, φιστίκια ἀράικα, φοινικόλαδο.

Ἀγγλικὸ Σουδάν

Ἔκταση 1.300.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 25.000.000. (Πυκνότηθα 19 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Ἀποικίες	Πόλεις	Προϊόντα
Γαμβία	Βαθούροτ (10 χιλ.)	
Σέροα Λεόνε	Φρηητάουν (44 χιλ.)	Κακάο
Παραλία Χρυσού	Ἄκκρα (38 χιλ.)	Χρυσάφι
Νιγηρία	Λάγος (100 χιλ.)	Καουτσούκ
	Ἰμπαντάν (150 χιλ.)	Βαμπάκι

Ἀγγλοαιγυπτιακὸ Σουδάν

Ἔκταση 2.500.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 6 000.000. (Πυκνότηθα 2 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. *Ἰσντουμάν* (100.000). *Χαρτουμ* (50.000).

Προϊόντα. Πολὺ βαμπάκι, ἀραποσίτι, χόρτο.

Ἡ Λιβερία (ἀνεξάρτητη δημοκρατία)

Ἔκταση 100 000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 1.000.000. (Πυκνότηθα 10 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. *Μαυροβία* (10.000).

Προϊόντα. Πολὺ καουτσούκ, φοινικόλαδο.

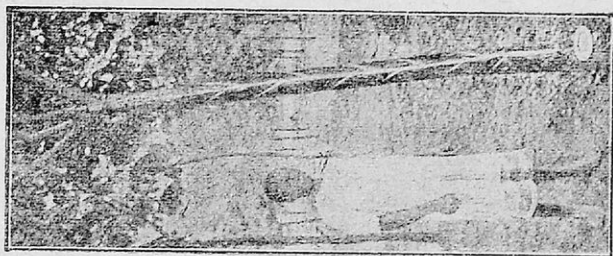
2. ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἔδαφος. Ἡ Ἰσημερινή Ἀφρική (Κόγγο, Ἀγγόλα, Καμερόν) εἶναι μιὰ μεγάλη πεδιάδα, ποὺ ἔχει δλόγυρα ψηλὰ ὄροπέδια.

Κλίμα. Ἐχει θεομὸ μὲ καθημερινές βροχές (ισημερινὸ) καὶ νοσηρὸ (πυρετοὶ κτλ.).

Ποταμοί. Ὁ ποταμὸς *Κόγγος* μὲ τοὺς παραποτάμους του ποτίζει τὴ μεγάλη πεδιάδα (λεκάνη τοῦ Κόγγου).

Φυτὰ καὶ ζῶα. Παρθένα δάση ἀπλώνονται στὴ λεκάνη τοῦ Κόγγου, στὸ Καμερόν καὶ στὴν Ἀγγόλα. Ἀνάμεσα στὰ πανύψηλα δέντρα τους εἶναι πολὺτιμα χρωματιστὰ (ἔβενος), ἔλαστι-

Συλλογὴ καουτσούκ.

Φυτεία καουτσούκ.

κόδεντρα (καουτσούκ) καὶ ἐλαιοφείνικες (φοινικόλαδο). Μέσα σ' αὐτὰ κατοικοῦν ρινόκεροι, ἐλέφαντες καὶ πολλοὶ πύθηκοι, φαρμακερὰ φίδια, πολύχρωμα πουλιὰ κτλ. Ζέβροι, ἀντιλόπες, καμηλοπαρδάλεις βόσκουν στὶς γειτονικὲς σαβάννες. Οἱ ἰθαγενεῖς κόβουν

τὰ δέντρα τῶν δασῶν καὶ κάνουν φυτεῖες καφέ, κακάου καὶ καπνοῦ. Καλλιεργοῦν ἀκόμη κεχρὶ καὶ ρύζι.

Συγκοινωνία. Ποταμόπλοια ταξιδεύουν στὰ πλωτὰ μέρη (μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν) τοῦ Κόγγου. Μὲ λίγες σιδηροδρομικὲς γραμμές, μὲ αὐτοκίνητα καὶ ἀεροπλάνα συγκοινωνοῦν τὰ παράλια μὲ τὰ μεσόγεια μέρη τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς.

Κάτοικοι. Ἀνήκουν σὲ διάφορες μαῦρες φυλές, ποὺ πιστεύουν στὰ εἰδῶλα. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι Νέγροι Μπαντού. Καλλιεργοῦν τὴ γῆ, τρέφουν ζῶα, ψαρεύουν καὶ κνηγοῦν. Τὶς καλύτερους τὶς φτιάχνουν ἐπάνω σὲ πασσάλους. Ἐτσι προφυλάγονται ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι (Νιὰ Νιάμ).

Στὰ πανόρχαια δάση τοῦ Κόγγου κατοικοῦν λαοὶ νάνων τῆς μαύρης φυλῆς. Αὐτοὶ ζοῦν ἀπὸ τὸ κνήγι.

Στὰ ψηλότερα καὶ ὑγιεινότερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς κατοικοῦν καὶ λίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἶναι καὶ μερικὸι Ἕλληνες. Οἱ λευκοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐμπόριο.

Τὸ Κόγγο

Εἶναι ἀποικία τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου.

Γαλλικὸ Κόγγο

Ἐκταση 250 000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 3.000.000. (Πυκνότητα 8 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Πολὺ φοινικόλαδο, κακάο καὶ ὀρυκτὰ (σίδηρο, χαλκὸ, χρυσάφι κτλ.).

Βελγικὸ Κόγγο

Ἐκταση 2.500.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 10.000.000. (Πυκνότητα 4 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. Δεοπόλβιλ (40 χιλ.) Ἐλισάβετβιλ (50 χιλ.).

Προϊόντα. Πολὺ καουτσούκ, κακάο, χαλκὸ, ράδιο.

Ἡ Ἀγγόλα (ἀποικία τῆς Πορτογαλίας)

Ἐκταση 1.250.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 4.000.000. (Πυκνότητα 3 κατὰ τετρ. χιλμ.). **Πόλεις.** Ἅγιος Παῦλος (20 χιλ.).

Προϊόντα. Πολὺ φοινικόλαδο, καπνὸ.

Τὸ Καμερόν (ἀποικία τῆς Γαλλίας)

Ἐκταση 430.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 2.200.000. (Πυκνότητα 5 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Πόλεις. *Ντουάλα* (20 χιλ.)
Προϊόντα. Πολύ κακάο.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ (ἡ Χώρα τῶν Λιμνῶν)

Ἔδαφος. Εἶναι ἓνα ὄροπέδιο, πὸν ἔχει μέσο ὕψος 1000 μ.
 Ἡ Χώρα τῶν λιμνῶν πιάνει ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Αἰθιοπίας καὶ φτάνει στὸ Ζαμβέζη ποταμὸ.

Βουνά. Οἱ *Ἀθησσυνιακὲς Ἀλπεις* (4600 μ.), τὸ *Κιλιμάντζαρο* (6000 μ.) κ.ἄ. Οἱ ψηλότερες κορυφές τους ἔχουν αἰώνια χιόνια.

Κλίμα. Στὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμὸ, ὑγρὸ καὶ νοσηρὸ, ἐνῶ στὰ ψηλότερα εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ. Στὴν παραλία πὸν εἶναι κοντὰ στὸν Ἰσημερινό, βρέχει πολὺ, ἐνῶ στὰ ψηλὰ μέρη πὸν βλέπουν τὴν Ἀρβία (Σομαλία), πολὺ λίγο.

Νερά. Ἀπὸ τὶς λίμνες *Βικτωρία, Τάνα, Ταγκανίκα, Βαγούελα* πηγάζουν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς (*Νεῖλος, Κόγγος, Ζαμβέζης*). Γι' αὐτὸ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ λέγεται καὶ ὄροπέδιο τῶν μεγάλων λιμνῶν.

Φυτά. Στὰ παραλία τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι πυκνὰ δάση ἀπὸ φοίνικες κτλ. Δάση σκεπάζουν τὶς κοιλάδες τῶν ποταμῶν, τὶς περιοχὲς τῶν λιμνῶν, καὶ χαμηλὰ τὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν. Σαβάννες καὶ στέππες ἀπλώνονται ἄλλοῦ.

Ζῶα. Ἀγέλες ἀπὸ γαζέλες, ἀντιλόπες, ζέβρους, ἐλέφαντες, στρουθοκαμήλους, καμηλοπαρδάλεις βόσκουν στὶς στέππες καὶ σαβάννες. Στοὺς ποταμοὺς ζοῦν κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι.

Κάτοικοι. Εἶναι Σημίτες, Χαμίτες (Αἰθίοπες, Σομαλοὶ) καὶ Νέγροι Μπαντού. Στὰ ψηλότερα μέρη κατοικοῦν καὶ λευκοὶ (Εὐρωπαῖοι καὶ Ἕλληνες).

Αἰθιοπία ἢ Ἀθησσυνία (αὐτοκρατορία)

Ἔδαφος. Εἶναι ἓνα ψηλὸ ὄροπέδιο μὲ ἀπόκρημνα βουνὰ καὶ χαράδρες καὶ εὐφοροὺς τόπους γιὰ καλλιέργεια.

Ἐκτασὴ 900.000 τετρ. χιλίομ. **Πληθυσμὸς** 10.000.000. (Πυκνότητα 9 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Στὰ χαμηλότερα θερμὸ καὶ ὑγρὸ καὶ στὰ ψηλότερα εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ. ἔχει ἄφθονες θερινὲς βροχές.

Ποταμοί. ἔχει πολλοὺς καὶ καταρρακτώδεις (Κυανοῦς, Νεῖλος κτλ.).

Φυτά. Χαμηλὰ εἶναι δάση ἀπὸ φοίνικες, μπαμποῦ καὶ φυτεῖς ζαχαροκαλάμου, μπανάνας, ρυζιοῦ, βαμπακιοῦ. Στὰ ψηλό-

τερα (1500 μ.) προκόβουν ἀμπέλια, ἔσπεριδοειδῆ καὶ φυτεῖες καφεῖ (Κάφας) καὶ καπνοῦ. Στὰ πιδὺ ψηλότερα μέρη (2700 μ.) καλλιεργοῦνται σιτηρὰ καὶ πατάτα καὶ εἶναι βοσκότοποι.

Ζῶα. Στὰ λιβάδια βόσκουν πάρα πολλὰ κοπάδια ἀπὸ βόδια, πρόβατα καὶ γίδια. Ὁ ἑλέφαντος ζῆ ἡμερωμένος στὸ σπίτι. Ἔχει ἀφθονα ἀγρία ζῶα καὶ πουλιὰ τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Οἱ πῖθηκοι εἶναι διαφόρων εἰδῶν μὲ ὠραῖο γουναρικό. Δυὸ μέτρα περὶπου μῆκος καὶ 60 ὀκάδες βάρους ἔχουν τὰ ἑλεφαντόδοντα. Οἱ ἑλέφαντες τῆς Αἰθιοπίας εἶναι οἱ μεγαλύτεροι τοῦ κόσμου. Ἔχει λογιῆς λογιῶν ἔρπετὰ καὶ ἄπειρες μέλισσες.

Ὄρυκτά. Γαιάνθρακες, χαλκὸ, σίδηρο, χρυσὸ καὶ ἄλλα, πού εἶναι ἀνεκμετάλλευτα.

Ἐμπόριο. Ἡ Αἰθιοπία πολλὰ προϊόντα της πουλᾷ σὲ ξένες χῶρες καὶ δὲν ἀγοράζει σχεδὸν τίποτε. Εἶναι πλούσια χώρα. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀγοράζει ποτά.

Συγκοινωνία. Δὲν ἔχει μεγάλη. Συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὸ λιμάνι τῆς Σομαλίας Τσιμπουτι καὶ μὲ τὸ λιμάνι τῆς Ἑρυθραίας Μασάβα.

Πόλεις. Ἔχει τὴν *Ἀντλς Ἀμπέμπα* (πρωτεύουσα, 90 χιλ.), τὸ *Χαρράρ* (50 χιλ.), τὴ *Ντιρε-Ντάουα* (25 χιλ.).

Ντυμασιά. Ἄντρες καὶ γυναῖκες περλατοῦν ξυπόλητοι καὶ τὰ ρούχα τους εἶναι ἀρχαιοπρεπεῖα.

Τροφή. Ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ φυτοῦ νοὺκ παράγουν τὸ λάδι τους. Ἀπὸ τὸ φυτό τέφ βγάζουν ἀλεύρι καὶ ζυμώνουν τὸ ψωμί τους, πού ἔχει γεύση ὑπόξινη. Τρώγουν ὠμὸ κρέας, καρποὺς καὶ χόρτα.

Ζωή. Ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ οἱ Αἰθίοπες μαθαίνουν πῶς νὰ μεταχειρίζονται τὰ ὄπλα. Κάθε νέος Αἰθίοπας ἔχει μεγάλη χαρὰ, ὅταν ἀποχτᾷ δικὰ του ὄπλα (τουφέκι, φυσεκλίκια καὶ σπαθί). Οἱ ἄντρες εἶναι πάντα ἀρματομένοι καὶ ἔτοιμοι γιὰ τὸν πόλεμο. Οἱ Αἰθίοπες ἔχουν πολεμήσει πολλὰς φορὰς γιὰ τὴν ἐλευθερία τους. Ἡ μόνη φροντίδα τῶν ἀντρῶν γιὰ τὸ σπίτι τους εἶναι νὰ ὑψάνουν καὶ νὰ κόψουν τὰ ρούχα τῆς οἰκογενείας τους. Οἱ γυναῖκες καλλιεργοῦν τὴ γῆ, φροντίζουν γιὰ τὴ συγκομιδὴ, κόβουν καὶ μεταφέρουν ξύλα καὶ πηγαίνουν στὴν ἀγορὰ, ὅπου πωλοῦν ἢ ἀλλάζουν τὰ προϊόντα τους.

Ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ οἱ Αἰθίοπες ἀγόρια, καὶ κορίτσια, μαθαίνουν τοὺς θρησκευτικοὺς τους ψαλμοὺς.

Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ τους (ἑλέφαντα κτλ.) δὲν τὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴν οἰκογένειά τους. Γι' αὐτὸ ἐρωτοῦν μὲ ἐνδιαφέρο καὶ

ἀγάπη γιὰ τὴν ὑγεία τους. Ἀγαποῦν καὶ σέβονται τὰ λιοντάρια. Τὰ λένε πατέρες καὶ ἀδελφοὺς.

Δικαιωσύνη. Ἀνώτερος δικαστὴς εἶναι ὁ αὐτοκράτορας τῆς Αἰθιοπίας.

Αἰθίοπες καὶ Ἕλληνες. Οἱ Αἰθίοπες ἀγαποῦν πολὺ τοὺς Ἕλληνες, ποὺ τοὺς ἔκαναν Χριστιανοὺς (1400 μ. Χ.). Πολλοὶ Ἕλληνες μένουں στὴν Αἰθιοπία. Ἔχουν κοινότητες, ἐκκλησίες καὶ σχολεῖα. Μὲ τὴν ἐργασία τους προκόβει καὶ προοδεύει ὁ τόπος.

Σομαλία (ἀποικίες)

Εἶναι χερσόνησος μὲ στέπες, θερμὸ καὶ ξηρὸ κλίμα καὶ φτωχὴ σὲ προϊόντα. Ἔχει ἔκταση 700.000 τετρ. χιλίωμ., πληθυσμὸ 1.400.000 καὶ πυκνότητα κατοίκων 2 ἄτομα στὸ τετρ. χιλιόμετρο.

Πρωτεύουσα τῆς γαλλικῆς Σομαλίας εἶναι τὸ **Τξιμπουτί**, τῆς ἀγγλικῆς ἢ **Βερβέρα** καὶ τῆς προπολεμικῆς ἰταλικῆς ἢ **Μουκαντίσου**.

Ἐρυθραία (προπολεμικὰ ἰταλικὴ ἀποικία)

Κλίμα. Θερμὸ μὲ λίγες βροχές.

Προϊόντα. Βαμλάκι, σιτηρὰ, λαχανικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ.

Πόλεις. Ἡ **Ἀσμάρα** (ὕψόμετρο 2300 μ.). Ἐδῶ παραθερίζουν οἱ Εὐρωπαῖοι τοῦ Σουδάν. Ἡ **Μασσάβα** (λιμάνι).

Οἱ **Ἴταλοι** ἀνοίξαν πολλὰ πηγάδια καὶ μεγάλωσαν τὴν καλλιέργεια. Ἐφτιάξαν δρόμους καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ 250 χιλιομέτρων.

Βρετανικὲς ἀποικίες

(Ταγκανίκα, Κέννυα, Οὐγκάντα)

Ἐκταση 1.800.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 13 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 7 κατὰ τετρ. χιλίωμ.).

Κλίμα. Θερμὸ, ὑγρὸ καὶ ἀνθυγιεινὸ γιὰ τοὺς λευκοὺς στὴν περιοχὴ τῶν λιμνῶν.

Προϊόντα. Τροπικὰ (ζάχαρη, καφέ κτλ.) καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ καὶ κνηγετικὰ.

Συγκοινωνία. Τὸ λιμάνι τῆς **Μομπάζας** μὲ τὴν **Οὐγκάντα**, τὸ λιμάνι τῆς **Νταρεσαλάμ** μὲ τὴν **Ταμπόρα**, συγκοινωνοῦν μὲ σιδηρόδρομο.

Μοζαμβίκη (άποικία τῆς Πορτογαλίας)

Ἔκταση 800.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 6.000.000. (Πυκνότητα 7 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο.

Εἶναι εὐφορη, ἀλλὰ ἔχει νοσηρὸ κλίμα.

ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ (εὐκράτες χῶρες)

Ἡ χώρα εἶναι ὄροπέδιο μὲ μία στενόμακρη πεδιάδα κοντὰ πρὸς τὴν παραλία. Ἔχει ἔκταση 5.000.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ 16.000.000 κατοίκους.

Κλίμα. Στὰ παράλια εὐκρατο μὲ βροχὲς τὸ χειμῶνα πού τις φέρνουν μουσσῶνες ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ Ἰνδικὸ ὠκεανό. Στὰ μεσόγεια εἶναι θερμὸ μὲ λίγες βροχὲς.

Φυτά. Ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν ἔρημο Καλαχάση, κοντὰ στοὺς πρόποδες τῶν βουνῶν, εἶναι στέπες. Καλλιεργοῦνται σιτηρά, ἀμπέλια, βαμπάκι, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα καὶ στὰ ζεστότερα μέρη ζαχαροκάλαμο, κακαόδεντρα κτλ.

Ζῶα. Στὴν ἔρημο Καλαχάση περιφέρονται κοπάδια στρουθοκάμηλοι. Στὶς στέπες ζοῦν ἀγέλες ἀντιλόπες καὶ ζαρκάδια. Τρέφονται μεγάλα κοπάδια, στρουθοκάμηλοι, βόδια καὶ γιδοπρόβατα. (Γίδες Ἀγκύρας, καραμάνια, πρόβατα καρακούλ μὲ πολύτιμα γουναρικά).

Ὄρυκτά. Βγάζουν γαιάνθρακες, διαμάντια καὶ πολὺ χρυσάφι.

Βιομηχανία. Ἔχει ἐργοστάσια κονσερβῶν (κρέατος καὶ καρπῶν), ζάχαρης, διαμαντιῶν, σκευῶν τοῦ σπιτιοῦ, ὑποδημάτων, χαλυβουργίας, ἀλευρομύλους κτλ.

Προϊόντα. Πολλὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ, πλούσια ὄρυκτὰ καὶ ἀρκετὰ βιομηχανικὰ.

Συγκοινωνία ἔχει ἀρκετὴ μὲ σιδηρόδρομο, αὐτοκίνητα καὶ βοϊδάμαξες. Μὲ τὰ λιμάνια Κεϊπτάουν, Ἐλισάβετ καὶ Ντοῦρμπαν συγκοινωνεῖ μὲ τὴ θάλασσα.

Νοτιοαφρικανικὴ Ἔνωση

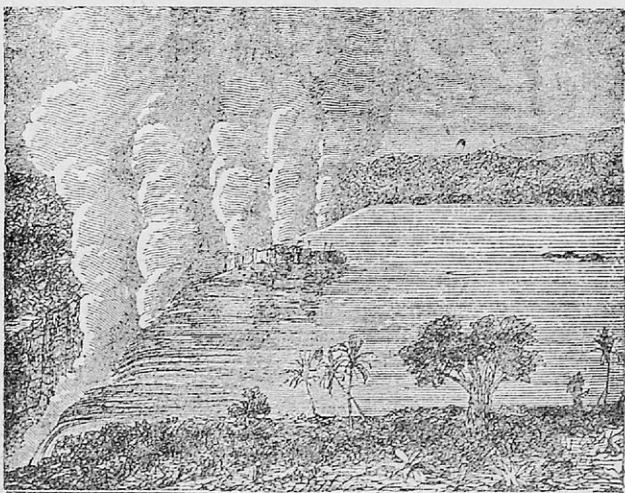
(Ὁμοσπονδία Ὁράγγης, Τράνσβαλ καὶ Νατάλης. Εἶναι μέλος τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας).

Κάτοικοι. 7 ἑκατομμύρια μαῦροι. Οἱ Ὀτιεντότοι, οἱ Κάφροι ζοῦν τρέφοντας ζῶα καὶ ἐργαζόμενοι στὶς πόλεις. Στὴν Καλαχάση ζοῦν οἱ Βουσμάνοι ἀπὸ τὸ κυνίγι. Κατοικοῦν ἀκόμη 2 ἑκατομμύρια λευκοί: Μπόερς (Ὀλλανδοί), Ἀγγλοὶ κτλ. Ἐδῶ ἄποικοι Ἕλληνες ἔχουν κοινότητες μὲ ἐκκλησίες καὶ σχολεῖα.

Πρωτεύουσες. Ἡ Πραιτωρία (85 χιλ.). Ἔχει πανεπιστήμιο

καὶ σὲ αὐτὴ μένει ἡ Κυβέρνηση. Τὸ **Κεϊπτάουν** (200 χιλ.). Στὴ δεύτερη αὐτὴ πρωτεύουσα συνέρχεται τὸ Κοινοβούλιο τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ μένουσιν οἱ πρεσβευτὲς τῶν ξένων χωρῶν.

Πόλεις. Τὸ **Γιοχάνεσμπουργ** μὲ τὰ μεγαλύτερα χουσωρυχεῖα

Καταρράχτες Ζαμβέζη. Τὰ νερά τους πέφτουν ἀπὸ 120 μέτρα ψηλά μὲ τρομερὸ κρότο, σηκώνοντας σύννεφα ὕδατιμούς.

τοῦ κόσμου. Τὸ **Κιμπερλέυ** μὲ τὰ μεγαλύτερα ἀδαμαντωρυχεῖα τοῦ κόσμου.

Ἄλλα κράτη μαύρων

Μὲ τὴν προστασία τῆς Ἀγγλίας.

1. Ἡ **Νοτιοδυτικὴ Ἀφρικὴ** μὲ πρωτεύουσα τὴν **Βινδουκ** καὶ
2. Ἡ **Ροδεσία** μὲ πρωτεύουσα τὴν **Βουλαβάϊο**. Ἔχει πλούσια ὀρυκτὰ (χουσάφι, μολύβι, γαιάνθρακες) καὶ τοὺς πιδ θαυμάσιους καταρράχτες ὅλου τοῦ κόσμου τοῦ ποταμοῦ Ζαμβέζη.

ΝΗΣΙΑ

Μαδαγασκάρη (ἀποικία τῆς Γαλλίας)

Ἔδαφος. Ἀπὸ τὴν μία ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη ἀπλώνονται πανύ-

ψηλές ὄροσειρές, πὸ χωρίζουν τὸ μεγάλο νησί στὰ δύο (ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ).

Ἔκταση. 615.000 τετρ. χιλίωμ. Πληθυσμὸς 3.800.000. (Πυκνότητα 6 κατὰ τετρ. χιλίωμ.).

Κλίμα. Θερμὸ. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ δέχεται ἄφθονες βροχές, ἐνῶ ἡ δυτικὴ λίγες.

Φυτά. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ σκεπάζεται ἀπὸ τροπικὰ δάση, ἐνῶ ἡ δυτικὴ ἀπὸ στέππες. Πρασινίζουν φυτεῖες ρυζιοῦ, ἀραποσιτιοῦ, καφέ, κακάου. Τὸ βαμπάκι ἐδῶ εἶναι αὐτοφυές.

Ζῶα. Πολλὰ ἄγρια καὶ ἡμερα. Ἐδῶ ζεῖ ὁ ζεβού. Εἶναι εἶδος βοδιοῦ, πὸν χρησιμοποιοῦν ὡς ὑποζύγιο.

Ἐμπόριο. Πουλᾶ δέρματα, σφάγια, κερὶ, χρυσάφι, καουτσούκ, βανίλια κτλ.

Κάτοικοι. Μαλαῖοι κατοικοῦν στὰ ἀνατολικά καὶ **Νέγροι** στὰ δυτικὰ μέρη τοῦ νησιοῦ.

Πρωτεύουσα ἡ **Ταναγαρίβα** (90 χιλ.). Συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ ἄλλες μικρότερες πόλεις.

Ἄλλα νησιά

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πολλὰ νησιά. Τὰ κυριώτερα εἶναι :

Ἀζόρες (ἐπαρχία τῆς Πορτογαλίας). Εἶναι ὄρεινὰ καὶ ἡφαιστειογενῆ νησιά μὲ πολὺ γλυκὸ καὶ ὑγιεινὸ κλίμα. Παράγουν σιτηρὰ, ὄσπρια, ἐσπεριδοειδῆ, κρασί, φρούτα, ζαχαροκάλαμο.

Κανάριες (Ἰσπανικές). Εἶναι πολὺ εὐφορα νησιά. Παράγουν νόστιμους καρπούς, λαχανικὰ πρῶϊμα καὶ κρασί. Ἐχουν ὑγιεινὸ κλίμα καὶ θαυμάσιες φυσικὰς ὁμορφιὰς. Καναρίνια πὸν ἔχουν ἐδῶ τὴν πατρίδα τους καὶ ἄλλα γλυκόλαλα πουλιὰ κάνουν τὰ πανέμορφα νησιά θαυμάσια. Γι' αὐτὸ πολλοὶ τὰ ἐπισκέπτονται γιὰ ἀναψυχὴ καὶ ἀνάρρωση.

Νησιά Πρασίνου ἀκρωτηρίου (Πορτογαλικά). Ἐχουν βλάστηση φτωγὴ.

Νησιά κόλλου Γουϊνέας. Εἶναι 4 μὲ θερμὸ καὶ ὑγρὸ κλίμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς. Δύο ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία καὶ δύο στὴν Πορτογαλία. Παράγουν καπνὸ καὶ κακάο.

Ἁγία Ἐλένη. Εἶναι ὄλο βράχια στὴν μέση τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Θέση. Στο βορρά βρέχεται από το *Βόρειο Παγωμένο* ωκεανό, στην ανατολή από τον *Ατλαντικό*, στη δύση από τον *Ειρηνικό*, και στο νότο από το *Νότιο Παγωμένο* ωκεανό.

Φυσικὲς περιοχές. Ἡ ἥπειρος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τεράστια τρίγωνα, πὸν ἐνώνονται μὲ μία λουρίδα γῆς (Ἴσθμὸς). Τὸ ἓνα τρίγωνο εἶναι ἡ *Βόρεια Ἀμερικὴ*, τὸ ἄλλο ἡ *Νότια Ἀμερικὴ* καὶ ὁ Ἴσθμὸς ἡ *Μέση Ἀμερικὴ*. Ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ ἥπειρο εἶναι πολλὰ νησιά.

Ἔδαφος. Μεγάλες καὶ πανύψηλες ὄροσειρὲς ἀπὸ τὸ βορρᾶ στὸ νότο ὑψώνονται στὰ δυτικὰ παράλια τῆς ἥπειρου, πὸν βρέχονται ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Ἀμερικῆς πὸν βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, εἶναι χαμηλὰ βουνά. Ἀνάμεσα στὶς δυτικὲς πανύψηλες ὄροσειρὲς καὶ στὴ χαμηλότερη ἀνατολικὴ ὄροσειρὰ ἀπλώνονται ἀέραντες πεδιάδες.

Ἔκταση 41.200.000. **Πληθυσμὸς** 265.000.000. (Πυκνότητα 6 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Ἡ ἀμερικανικὴ ἥπειρος πέφτει στὴ Βόρεια κατειφυγμένη ζώνη, στὴ Βόρεια εὐκρατὴ ζώνη, στὴ Διακεκαυμένη καὶ καὶ στὴ Νότια εὐκρατὴ ζώνη.

Νερά. Ἔχει ἀφθονα, πὸν σχηματίζουν πολὺ μεγάλους ποταμοὺς μὲ πολλοὺς παραποτάμους καὶ τεράστιες λίμνες. Ἔχει ἀκόμη καὶ πολλὲς θεραπευτικὲς πηγές. Μὲ τὴ δύναμη τοῦ νεροῦ (λευκὸ κάρβουνο) κινοῦνται πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργοστάσια.

Φυτά. Ἔχει ψυχρῶν, εὐκρατῶν καὶ θερμῶν χωρῶν. Διάφορα ὀπωροφόρα, τὸ σιτάρι, τὸ κεχρί, ἡ βρώμη, τὰ κοκκινογούλια, τὰ κουνκιά, τὸ ρύζι καὶ ἄλλα πὸν καλλιεργοῦνται στὴν Ἀμερικὴ, εἶναι δῶρα τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου. Τὸ ἀραποσίτι, ὁ καπνός, ἡ πατάτα καὶ ἄλλα ἔχουν πατρίδα τὴν Ἀμερικὴ.

Ζῶα. Ἔχει διάφορα ἔντομα, ἔρπετά (χελῶνες, ἀλλιγάτορες, καϊμάν), νυχτερίδες, πουλιὰ (κόνδορες, παπαγάλους, κολίβρια). Στὶς θάλασσες καὶ στοὺς ποταμούς της ζοῦν διάφορα ψάρια (φάλαινες, φώκιες, σολομοὶ κτλ.). Ἀρπαχτικὰ ζῶα ἔχει τὸν πούμα (λιοντάρι), τὸν λαγουάρο (τίγρη), τὸν τάπιρο καὶ τὴν μαύρη ἀεκούδα τῶν βραχωδῶν ὄρεων. Ἔχει ἀκόμη λίγους ἀγριοβούβαλους καὶ στὰ παρθένα δάση πιθήκους, πὸν μουγκρίζουν.

Στις κεντρικὲς Ἄνδεις ἔχουν τὴν λάμα, πού τὴ φορτώνουν.
Ἄλογα, βόδια, ἀγελάδες, πρόβατα καὶ ἄλλα πού ζοῦν στὴν Ἄμε-

Ὁ Κολόμβος ἀποβιβάζεται στὰ νησιά Ἀντίλλες τῆς Μέσης Ἀμερικής. Οἱ ναῦτες του ὑψώνουν τὸ Σταυρὸ καὶ οἱ Ἰνδιάνοι (Ἐρυθρόδερμοι) τοῦ προσφέρουν δῶρα.

ρική, εἶναι δῶρα τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου. Ὁ Ἰνδιάνος (γάλος) ἔχει πατρίδα τὴν Ἀμερική.

Ὅρουκιά. Ἔχει πάρα πολλά.

Ἐμπόριο. Ἔχει τὸ ζωηρότερο καὶ πλουσιώτερο ὄλου τοῦ κόσμου. Τὰ δασικά, τὰ κυνηγετικά (γουναιρικά κτλ.), τὰ κτηνοτροφικά, τὰ γεωργικά, τὰ ἀλιευτικά, τὰ ὄρουκιά καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα τῆς Ἀμερικής; εἶναι γνωστά σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Στὰ περισσότερα ἔρχεται πρώτη σὲ ὅλη τὴ γῆ.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀνακάλυψε τὴν Ἀμερικὴ τὸ 1492. Ὀνομάστηκε Ἀμερικὴ ἀπὸ τὸν Ἀμέρικο Βεσπούκη, πὺν δημοσίευσε περιγραφὰς τῆς. Οἱ ἰθαγενεῖς ἄγριοι κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς ὀνομάστηκαν ἀπὸ τὸν Κολόμβο **Ἰνδιάνοι**. Νόμιζε ὅτι εἶχε ἀποβιβάσῃ στὶς Δυτικὰς Ἰνδίες. Δὲν φανταζόταν ὅτι ἀνακάλυψε νέα ἥπειρο.

Οἱ **Εὐρωπαῖοι** (λευκοὶ) ἄποικοι νίκησαν τοὺς Ἰνδιάνους (ἢ Ἐρυθροδέσμους). Σιγὰ σιγὰ μὲ τοὺς ἱεραποστόλους τοὺς ἡμέρωσαν.

Πολλοὶ Ἰνδιάνοι ἔπαυσαν πιά νὰ ζοῦν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ κυνήγι τῶν ἀγριοβουβάλων, τὸ ψάρεμα κτλ., καὶ νὰ λατρεύουν τὰ εἰδῶλα. Ἐγίναν Χριστιανοί, μικρέμποροι, τεχνίτες καὶ μαθαίνουν γραμματα σὶὰ σχολεῖα.

Μαῦροι εἶναι πολλὰ ἑκατομμύρια στὶς θερμὰς ἰδίως χῶρες τῆς Ἀμερικῆς. Εἶναι ἀπόγονοι τῶν Νέγρων, πὺν ἔφεραν οἱ λευκοὶ ἄποικοι τὸ 1600 ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν, γιὰ νὰ δουλεύουν τὰ κτήματά τους.

Μιγάδες. Εἶναι πολλὰ ἑκατομμύρια. Οἱ **Μαστίζοι** εἶναι παιδιὰ (μιγάδες) Ἰνδιάνων καὶ λευκῶν. Οἱ **Ζάμπο** εἶναι παιδιὰ (μιγάδες) Ἰνδιάνων καὶ μαύρων. Οἱ **Μουλάττοι** εἶναι παιδιὰ (μιγάδες) λευκῶν καὶ μαύρων.

Ἐσκιμῶοι. Εἶναι οἱ ντόπιοι κάτοικοι τῶν βορείων ψυχρῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Κίτρινοι. Εἶναι Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες. Ἐπῆγαν ὡς μετανάστες τὸ 1850.

Κράτη τῆς Ἀμερικῆς

Οἱ ἀποικίαι πὺν εἶχαν στὴν Ἀμερικὴ διάφορα εὐρωπαϊκὰ κράτη (Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰσπανία, Πορτογαλία), σιγὰ σιγὰ ἔγιναν ὅλες σχεδὸν ἀνεξάρτητα κράτη.

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐκταση 21 500.000 τετρ. χιλίόμ. Πληθυσμὸς 160 ἑκατομμ. (Πυκνότητα 8 κατὰ τετρ. χιλίόμ.)

Νησιά. Καναδά (Βαφίνεια γῆ κτλ.), Γροιλανδία, Νέα Γῆ καὶ ἄλλα μικρότερα.

Χερσόνησοι. Ἀλάσκας, Καλιφορνίας, Φλωρίδας, Λαμπραδορίας.

Ἀκρωτήρια. Ἁγίου Λουκά, Σάλβη, Καρόλου.

Κόλποι. Ἀλάσκας, Καλιφορνίας, Μεξικῶ, Ἁγίου Λαυρεντίου, Οὐδσωνος.

Ὄροσειρές. *Βραχῶδη* (κορυφή Μὰκ Κίνλεη 6200 μ.), *Καταρραπιῶδη*, *Βουνὰ τῆς Ἀλάσκας*, *Σιέρρα Νεβάδα* (κορυφή 5.000 μ.) μὲ αἰώνια χιόνια καὶ πάγους καὶ *Σιέρρα Μάδρε*, *Ἀππαλάχια* μὲ ψηλότερη κορυφή 2.000 μ.

Ὄροπέδια. Ἀνάμεσα στὶς δυτικὰ ὄροσειρές εἶναι πολλὰ (*Ἀλάσκας*, *Κολοράδο*, *Μεγάλης*, *Δεκάνης*, *Μεξικανικῆ*).

Πεδιάδες. Στὸ βορρὰ ἀπλώνεται ἡ μεγάλη *πεδιάδα τοῦ Καναδά* καὶ στὸ νότο ἡ ἀπέραντη μὲ τὸ εὐφορο χῶμα *πεδιάδα τοῦ Μισσισιππῆ*.

Κλίμα. Ἀπὸ τὸ βορρὰ πρὸς τὸ νότο γίνεται ἀπὸ ψυχρότερο θερμοτέρου καὶ ἀπὸ τραχύτερο μαλακώτερου. Τὸ ψυχρὸ ρεῦμα τῆς Γροιλανδίας κάνει στὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ τὸ χειμῶνα ψυχρό. Στὰ παράλια ὁμοῦ τοῦ Εἰθηνικοῦ ὁ χειμῶνας ἔρχεται γλυκὸς ἀπὸ τὸ θερμὸ ἰαπωνικὸ ρεῦμα (Κουροσίβο).

Λίμνες. Ἄνω λίμνη (80.000 τετρ. χιλίωμ.), *Μίσιγαν*, *Γι-οῦρον*, *Ὀντάριο*, *Ἡση* καὶ ἄλλες χιλιάδες μικρότερες. Ἡ μία χύνει τὰ νερά της στὴν ἄλλη καὶ σχηματίζουν πολλοὺς καταρράχτες.

Ποταμοί. Ὁ *Γιούκων*, ὁ *Μάνενζης*, ὁ *Μισσισιππῆς* (7.000 μ.) ἔχει μεγάλους παραποτάμους τὸν *Μισσουρή*, τὸν *Ὀχάιο* κτλ., ποὺ εἶναι καὶ αὐτοὶ πλωτοί. Ὁ *Ἅγιος Λαυρέντιος* κτλ. τὰ νερά του ἀπὸ λίμνη σὲ λίμνη καὶ τέλος τὰ γκρεμίζει ἀπὸ 50 μέτρα ψηλὰ σχηματίζοντας τὸ φημισμένον καταρράχη τοῦ *Νιαγάρα*.

Κάτοικοι. Οἱ περισσότεροι εἶναι λευκοί. Οἱ λιγώτεροι εἶναι μαῦροι, ἔσχιμῶοι, μιγάδες κτλ. Στὰ βόρεια τοῦ Καναδά καὶ στὰ Βραχῶδη ὄρη γυρίζουν ἀκόμη ἄγριες φυλὲς Ἰνδιάνων. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγι καὶ τὸ ψάρεμα. Κατοικοῦν σὲ σπηλές σὰν πυραμίδες, ντυμένες μὲ δέρματα ζῶων.

Χῶρες. 1. Ψυχρὲς (βόρεια μέρη καὶ νησιὰ Καναδά, Γροιλανδία, Ἀλάσκα). 2. Εὐκρατές (Καναδάς, Ἠνωμένες Πολιτεῖς Ἀμερικῆς). 3. Θερμὲς (Μεξικὸ).

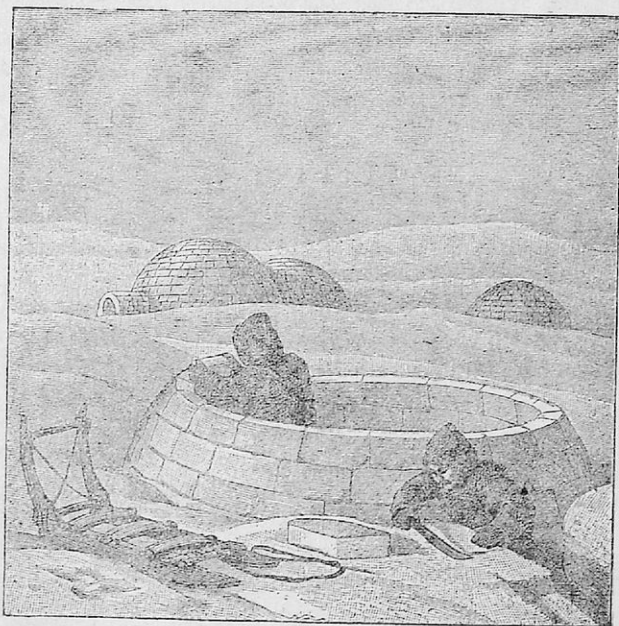
Ι. Ψυχρὲς χῶρες

Τὰ βόρεια μέρη καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Καναδά (Βαφίνεια γῆ κτλ.), ἡ *Γροιλανδία* καὶ ἡ *Ἀλάσκα*, ἀποτελοῦν τὶς ψυχρὲς (πολικὲς) χῶρες τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς.

Γροιλανδία (ἀποικία τῆς Δανίας)

Ἔδαφος. Εἶναι ἓνα ὄρεινὸ νησί μὲ πολλὰ φιόρντ. Ἔχει ἔκτα-
ση 2.000.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Κλίμα. Πολλὰ σύννεφα σκεπάζουν τὸν ἥλιο καὶ κάνουν τὸ
φῶς του γλωμὸ καὶ θαμπό. Τὸ κρῦο εἶναι πολὺ δυνατὸ ὄλο σχε-

Ἐσκιμῶι μὲ κομμάτια πάγου χτίζουν τὴν κατοικία τους (Ἰγγλού)
δὸν τὸ χρόνον. Γι' αὐτὸ ἡ Γροιλανδία ἔχει διαρκή χειμῶνα μὲ
ἀγροῖους ἀνέμους (χιονοθύελλες).

Φυτά. Τὴν ἐποχὴ ποὺ κάνει λιγώτερο κρῦο καὶ κρατεῖ 2—3
μῆνες, φυτρώνουν λειχῆνες, βρύα καὶ μικρὸς ἴτιες σὰ θάμνοι.

Ζῶα. Ἄγριοι τάρανδοι, πολικὲς ἀρκοῦδες, ἀλεπουδες καὶ ἄλλα.
Οἰκιακὰ εἶναι τὸ σκυλὶ καὶ ὁ τάρανδος. Μπακαλιάροι, ρέγγες,
σκουμπριά, φώκιες, φάλαινες, θαλασσινοὶ ἵπποι καὶ ἄλλα ζοῦν
στὶς βόρειες θάλασσες.

Κάτοικοι (15 000). Ἐλάχιστοι εἶναι *Δανοί*. Οἱ ἄλλοι εἶναι
Ἐσκιμῶι. Ζοῦν ὅλοι στὰ νότια μέρη τῆς Γροιλανδίας.

Τί πουλοῦν. Δέρματα, παστά ψάρια, λίπος φώκιας κτλ.

Τί ἀγοράζουν. Κλινοσκεπάσματα, ρούχα καὶ ἄλλα.

Ἄλσκα (κτῆση τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς)

Ἔδαφος. Εἶναι μία ὄρεινὴ χερσόνησος μὲ πολλὰ ἠφαίστεια.

Ἔχει ἔκταση 1.500.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Κάτοικοι (60.000). Οἱ περισσότεροὶ εἶναι **Ἔσκιμῶι**. Οἱ ἄλλοι εἶναι **λευκοί**. Πρωτεύουσα ἔχουν τὴν πόλιν **Τζούνο** (4.000 κάτ.).

Τί πουλοῦν. Ευλεία, γουναρικά, μέταλλα (χρυσάφι), παστά ψάρια (ρέγγες, μπακαλιάρους, σολομοὺς κτλ.).

Τί ἀγοράζουν. Κλινοσκεπάσματα, ρούχα καὶ ἄλλα.

Οἱ Ἔσκιμῶι (ἄγριοι φαραδες)

Πῶς ζοῦν. Τὸ χειμῶνα μένουσιν στὰ μεσόγεια μέρη σὲ χιονοκαλύβες (Ἰγγλού). Ἐκεῖ κνηγοῦν ζαρκάδια, ταρανδοὺς, γκριζες ἀρκουῖδες καὶ πιάνουσιν πολικὰ ζῶα (λύκους, κάστορες, ἐρμίνες κτλ.). Στὶς ἀκτὲς ψαρεύουσιν ποῦ καὶ ποῦ καμιὰ φώκια.

Τὸ καλοκαίρι μὲ ἔλκηθρα ποῦ τὰ σέρνουσιν ταρανδοὶ ἢ σκυλιά, πηγαίνουσιν στὶς ἀκτὲς. Ἐκεῖ κατοικοῦσιν σὲ μυτερὰς σκηνὰς ἀπὸ δέρμα ταρανδοῦ.

2. Εὐκρατες χῶρες

Καναδάς

(Ὁμόσπονδη δημοκρατία τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας)

Θέση. Στὸ βορρᾶ συνορεύει μὲ τὴν **Ἀλσκα** καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ **Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό**. Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὸν **Ἀτλαντικὸ** καὶ στὴ δύση ἀπὸ τὸν **Εἰρηνικὸ ὠκεανό**.

Παράλια. Στὸ βορρᾶ ἔχει πολλὰ νησιά (Βαφίνεια γῆ κτλ.). Οἱ μεγάλοι κόλποι τοῦ **Ἁγίου Λαυρεντίου** καὶ τοῦ **Οὐδσωνος** εἶναι παγωμένοι πολλοὺς μῆνες τὸ χρόνο.

Ἔδαφος. Μόνον στὰ δυτικὰ εἶναι ὄρεινόν. Τὸ ἄλλο εἶναι πεδινόν.

Ἐκταση 10 ἑκατομ. τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμὸς** 11 ἑκατομ. (Πυκνότητα 1 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Κλίμα. Στὸ βορρᾶ εἶναι ψυχρὸ, στὸ νότο ἠπειρωτικὸ μὲ τραχὺ χειμῶνα καὶ στὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεάνειο.

Νερά. Ἔχει πολλὰς λίμνες (**Ἀρκτων, Δούλων** κτλ.) καὶ ποταμοὺς μεγάλους τὸν **Μάνενζη**, τὸν **Ἁγίου Λαυρεντίου** καὶ ἄλλους.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Στὴν μεγάλη τούντρα τοῦ βορρᾶ εἶναι ζῶα τῶν ψυχρῶν χωρῶν. Ἔχει δάση πυκνὰ καὶ ἀπέραντα. Τὰ δέντρα τοὺς εἶναι καὶ 3 χιλιάδων χρονῶν καὶ ψηλὰ 100 μέτρα (σεκόγιες). Κουνάβια, κάστορες, ἐρμίνες καὶ ἄλλα ἀγρίμια ζοῦσιν μέσα σ' αὐτὰ.

I. Χριστοδουλοπούλου: Οἱ ἠπειροὶ

6

Ὀλόκληρες ἑταιρείες τὰ κυνηγοῦν συστηματικὰ γιὰ γουναρικά καὶ δέρματα. Στους λειμῶνες καὶ στὶς στέπες βόσκουν πολυάριθμες ἀγέλες βόδια, ἀγελάδες, ἄλογα, γιδοπρόβατα. Ἡ **Μανιτόμπα**, τὸ λεκανοπέδιο τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ ἡ χώρα τῶν λιμνῶν, εἶναι ὁ σιτοβολῶνας ὅλου τοῦ κόσμου. Οἱ ποταμοί, τὰ παράλια, ἔχουν ἀφθονα ψάρια (σολομοί, μπακαλιάροι, σκουμπριά, ρέγγες κτλ.).

Ὄρυκτά. Βγάζει γαιάνθρακες, νίκελ, χαλκό, πετρέλαιο κ.ἄ.

Βιομηχανία. Ἔχει ἐργοστάσια αὐτοκινήτων, γεωργικῶν μηχανημάτων, ἀλεύρων, χαρτιοῦ, τεχνητοῦ μεταξιοῦ, ὑφασμάτων κτλ. Τὰ βουτυροκομεῖα καὶ γαλακτοκομεῖα τοῦ Καναδά εἶναι ὀνομαστά σ' ὅλο τὸν κόσμο. Πολλὰ ἐργοστάσια κινοῦνται μὲ τὴ δύναμη τοῦ νεροῦ (λευκὸς ἀνθρακας).

Τί πουλά. Ξυλεία, πολτὸ χαρτιοῦ, γουναρικά, κτηνοτροφικά, ἀλιευτικά, χαλκό, νίκελ.

Τί ἀγοράζει. Διάφορα εἶδη μπακαλικῆς καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ἑλλάδα ἀγοράζει ἀπὸ τὸν Καναδὰ ρέγγες, σκουμπριά, μπακαλιάρο (λαμπραδόρος).

Συγκοινωνία. Ἀρκετὲς διώρυγες ἐνώνουν τοὺς ποταμοὺς καὶ τὶς λίμνες καὶ πολλὰ μονόξυλα καὶ πλοῖα ταξιδεύουν στὰ νερά τους. Στους πάγους καὶ στὰ χιόνια τοῦ χειμῶνα σκυλιὰ σέρνουν ἔλκηθρα. Τότε οἱ παγωμένοι ποταμοὶ γίνονται γι' αὐτὰ θαυμάσιοι δρόμοι. Ἔχει πυκνὴ συγκοινωνία μὲ σιδηρόδρομο καὶ αὐτοκίνητα. Λιμάνια τοῦ Καναδά εἶναι ὁ **Ἅγιος Λαυρέντιος**, ἡ **Χάλιφαξ** καὶ ἡ **Βανκούβερ**.

Πόλεις. Ἡ **Ὀτιάβα** (130.000) εἶναι ἡ πρωτεύουσα. Τὸ **Τορόντο** εἶναι ἡ βιομηχανικώτερη πόλις καὶ τὸ **Μοντρεάλ** τὸ μεγαλύτερο ἐμπορικὸ κέντρο τῆς χώρας.

Κάτοικοι. Οἱ λιγώτεροι εἶναι οἱ **Ἔσκιμῶοι** καὶ οἱ **Ἰνδιάνοι** (100.000). Οἱ περισσότεροι εἶναι **Ἀγγλοὶ**. Πολλοὶ εἶναι **Γάλλοι** καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι **Εὐρωπαῖοι**. Τὸ βόρειο μέρος τοῦ Καναδά εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητο.

Παιδεία. Οἱ Καναδοὶ ἔχουν πολλὰ πανεπιστήμια καὶ ἄλλα ἀνώτερα καὶ κατώτερα σχολεῖα.

Ἡνωμένες Πολιτεῖες Ἀμερικῆς

(Ὁμόσπονδη Δημοκρατία 48 Πολιτειῶν)

Θέση. Στὸ βορρὰ συνορεύει μὲ τὸν **Καναδὰ** καὶ στὸ νότο μὲ τὸ **Μεξικό**. Στὴν ἀνατολὴ βρέχεται ἀπὸ τὸν **Ἀτλαντικὸ** καὶ στὴ δύση ἀπὸ τὸν **Εἰρηνικὸ ὠκεανό**.

Ἔδαφος. Τὰ πανύψηλα βουνὰ *Βραχώδη* καὶ *Σιέρρα Νεβάδα* στὴ δύση ζώνουν μεγάλο καὶ ψηλὸ ὄροπέδιο. Στὴν ἀνατολὴ εἶναι τὰ χαμηλὰ βουνὰ *Ἀππαλάχια*. Ἀνάμεσα στὶς δυτικὰ καὶ ἀνατολικὰς ὄροσειρὰς ἀπλώνεται ἡ ἀπέραντη καὶ εὐφορη *Μεγάλῃ Πεδιάδα*.

Ἐκταση. 8.000.000 τετρ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.** 130 ἑκατομμύρια. (Πυκνότητα 16 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Νερά. Οἱ λίμνες *Μίσιγκαν*, *Ἡρη*, *Ὀντάριο* κτλ. μοιάζουν μὲ ἀπέραντες θάλασσες γλυκοῦ νεροῦ. Ὁ *Μισσισιππὴς* μὲ τοὺς 55 παραποτάμους του ποτίζει τὴν Μεγάλῃ πεδιάδα.

Κλίμα. Ἀπὸ τὸ βορρὰ πρὸς τὸ νότο γίνεται ἀπὸ ψυχρότερο θερμοτέρο. Τὰ μεσόγεια ἔχουν ἡπειρωτικὸ καὶ τὰ παράλια ὠκεάνειο.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Τὰ βουνὰ σκεπάζονται ἀπὸ πυκνὰ δάση μὲ πολλὰ ἀγρίμια. Στὴν μεγάλη πεδιάδα τοῦ Μισσισιππῆ, κοντὰ στὶς λίμνες, πρασινίζουν σὲ μεγάλες ἐκτάσεις σιτάρι, κριθάρι, βρώμη. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη κοκκινογούλια, πατάτα κτλ. Στὸ νότο (Μεξικανικὸς κόλπος) καλλιεργοῦνται φυτὰ τῶν θερμῶν χωρῶν (βαμπάκι, ρύζι, καπνός, ζαχαροκάλαμο, καφὲς κτλ.). Στοὺς λειμῶνες βόσκουν ἀγέλες ἀπὸ 5—10 χιλιάδες βόδια, ἄλογα καὶ τρέφονται πάρα πολλὰς ἀγελάδες. Στὰ θερμὰ καὶ ὑγρὰ μέρη ποὺ καλλιεργεῖται ἀραποσίτι, τρέφονται ἀγέλες χοίρων. Στὶς στέπες τῶν ὄροπέδιων τῶν δυτικῶν ὄροσειρῶν βόσκουν ἀμέτρητα κοπάδια ἀπὸ πολλὰς χιλιάδες πρόβατα τὸ καθένα. Ἀμπέλια, σταφιδάμπελα, ἐλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δέντρα πρασινίζουν στὴ στενόμικρη πεδιάδα τῆς Καλιφορνίας. «Κῆπος τῆς Δύσεως» λέγεται γι' αὐτὸ ἡ Καλιφόρνια.

Στὶς λίμνες, στοὺς ποταμούς, στὰ παράλια καὶ στὶς θάλασσες ψαρεύονται ἄφθονα ψάρια (ρέγγες, σκουμπριά, μπακαλιάροι, σολομοὶ κτλ.)

Ὄρυκτά. Πάρα πολλοὺς γαιάνθρακες, σίδηρο, χαλκὸ, μολύβι, τὸ περισσότερο πετρέλαιο τοῦ κόσμου, χρυσάφι, ἀσήμι, πάρα πολὺ βωξίτη κτλ.

Βιομηχανία. Ἔχει τὰ περισσότερα καὶ τελειότερα ἐργοστάσια ἀπὸ ὅλες μαζί τὶς ἄλλες χώρες τοῦ κόσμου (55 %). Βρίσκονται στὶς βορειοανατολικὰς πολιτείας (ἐπαρχίες). Οἱ καμινάδες τῶν ἐργοστασίων ἀποτελοῦν σωστὸ δάσος στὸ Πίττσβουργ. Στὰ αὐτοκίνητα, στὰ ἀεροπλάνα, στὶς μηχανές, στὸ χυτοσίδηρο, στὸ ἀτσάλι, στὶς κονσέρβες φρούτων, ψαριῶν καὶ κρέατος, στὰ πλοῖα, ὑφάσματα, χημικὰ κτλ. προϊόντα τῆς βιομηχανίας ἔρχονται πρῶτες σὲ ὄλο τὸν κόσμον.

Ἐμπόριο. Ἐχουν τὸ μεγαλύτερον καὶ ζωηρότερον ὄλον τοῦ κόσμου. Ἐχουν πάρα πολλὰ ἔμπορικά πλοῖα καὶ τὰ μεγαλύτερα ἔμπορικά λιμάνια: τὴ Νέα Ὑόρκη, τὴ Φιλαδέλφεια, τὴ Βοστώνη, τὸ Λὸς Ἀντζελες.

Συγκοινωνία. Ἐχουν ἀπὸ τὶς πυκνότερες τοῦ κόσμου μὲ ποταμούς, διώρυγες, λίμνες, σιδηροδρόμους (ὑπογείους, ἐπιφανείας, ἑναερίους), αὐτοκίνητα (20 ἑκατομμ.), θάλασσα καὶ ἀέρα. Ὅλη σχεδὸν ἡ συγκοινωνία εἶναι στὰ ἀνατολικά μέρη τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Λιμάνια ἔχουν κοντὰ στοὺς ποταμούς καὶ στὴ θάλασσα.

Πόλεις. Ἡ **Ὠυάσιγγτων** (500 χιλ.) εἶναι ἡ μαρμαροχτισμένη ὠραία πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Τὴ στολίζουν τὸ Καπιτώλιο (Βουλὴ καὶ Γερουσία), ὁ Λευκὸς Οἶκος (ἀνάκτορον προέδρου Δημοκρατίας) καὶ ἄλλα θαυμάσια. Ἡ **Νέα Ὑόρκη** (10 ἑκατομμ.) εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλις καὶ τὸ μεγαλύτερον ἔμπορικὸν λιμάνι καὶ χρηματιστήριον τοῦ κόσμου. Τὸ **Σικάγο** (3½ ἑκατομμ.) ἔχει τὰ μεγαλύτερα σφαγεῖα τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀγορὰ γιὰ ζῶα, κρέατα, σιτηρὰ καὶ ξυλεῖα.

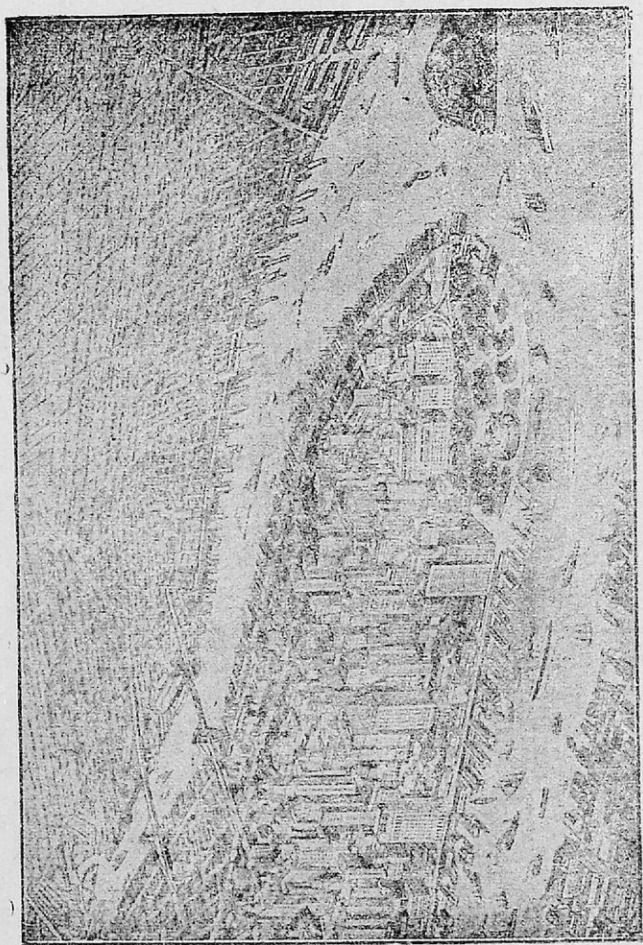
Ἡ **Μασσαχουσέτη**, ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ἐργοστάσια ὑφαντουργίας. Τὸ **Νιτηρόιτ** (1½ ἑκατομμ.) ἔχει τὰ μεγαλύτερα ἐργοστάσια αὐτοκινήτων. Τὸ **Λὸς Ἀντζελες** ἔχει τὰ μεγαλύτερα ἐργοστάσια ἀεροπλάνων. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀγορὰ βαμπακιῦ τοῦ κόσμου καὶ ἡ **Καρολίνα** τοῦ ρυζιοῦ. Τὸ **Χόλλυγουντ** εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν στούντιο.

Τὸ **Ἐθνικὸ Πάρκο**, βρίσκεται ἐπάνω στὰ Βραχίδια ὄρη. Εἶναι φυσικὸ καὶ ὄχι τεχνητό. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὰ ὄρη, πρὸς τὰ ἔχουν ὀλόγυρα ὀλόλευκα χιονισμένα βουνὰ μὲ πολλὰ ἐνεργὰ ἠφαίστεια. Στὰ καταπράσινα δάση τοὺς ἀπλώνονται ὠραῖες λίμνες. Ἀφθονα κρυστάλλινα νερὰ γκρεμίζονται σὲ βαθιὰς γλοερῆς κοιλάδες καὶ σχηματίζουν μεγαλοπρεπεῖς καταρράχτες. Ἐκατοντάδες θερμὲς πηγὲς (Γκείζερ) κάθε τόσον τινάζουν τὸ νερὸν τοὺς 30 καὶ 40 μέτρα ψηλά. Ἐλάφια, ἀγριοβούβαλοι, ἀρκοῦδες καὶ ἄλλα ἀγρίμια, ζοῦν ἐκεῖ ἀνενόητα. Τὸ πιὸ φημισμένον ἀπ' ὅλα τὰ πάρκα εἶναι τὸ «Γελιστόουν πάρκ».

Κάτοικοι. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι **Ἀγγλοι**. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀγγλικὴ εἶναι ἡ ἐπίσημη γλῶσσα. Εἶναι ἀκόμη **μαῦροι** (12 ἑκατομμ.), **Κινέζοι** καὶ **Ἰάπωνες** καὶ λίγοι **Ἐρυθροδερμοὶ**.

Ἕλληνες. Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες κατοικοῦν ἐπάνω ἀπὸ 400 χιλιάδες. Ἐχουν κοινότητες μὲ ἐκκλησίας, σχολεῖα, σωματεῖα, ἑφημερίδες καὶ περιοδικὰ. Δὲν ξεχνοῦν τὴν πατρίδα τοὺς καὶ τοὺς

δικούς τους. Κάνουν κοινωφελή έργα στην Ελλάδα και προσφέρουν για τη δόξα της με ένθουσιασμό και το αίμα τους ακόμη-

Νέα Υόρκη. Κάτω αριστερά φαίνεται η Νέα Υερσέη και στο βάθος το Μπρούκλιν με τις κορμιαστές γέφυρες, μήκους 2 χιλιομέτρων.

Θρησκεία. Το κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών δεν έχει επίσημη. Κάθε πολίτης πιστεύει ελεύθερα στη θρησκεία του (ανεξίθρησκεία).

Παιδεία. Οἱ ἠνωμένους Πολιτεῖες ἔχουν 300 περίπου Πανεπιστήμια καὶ ἄλλα ἀνώτερα κολλέγια, ἀκαδημίες, ἰνστιτούτα, ἀμέτρητες βιβλιοθήκες, μουσεῖα, ὠδεῖα καὶ χίλια δύο ἄλλα μορφωτικά ἰδρύματα γιὰ μικροὺς καὶ μεγάλους, γυναῖκες καὶ ἄνδρες.

3. Θερμὲς χώρες

Μεξικὸ (δημοκρατία 28 ἠνωμένων πολιτειῶν)

Ἔδαφος. Τὰ *Βραχώδη ὄρη* μὲ τὰ μεγαλοπρεπῆ τους ἠφαίστεια σκεπάζουν τὴ χώρα. Σχηματίζουν ἓνα ψηλὸ ὄροπέδιο 2 χιλιάδων μέτρων, ποὺ χαμηλώνει κλιμακωτὰ στὸν κόλπο τοῦ Μεξικοῦ.

Ἔκταση 2 ἑκατομ. τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 18 ἑκατομ. (Πυκνότητα 9 κατὰ τετρ. χιλίόμετρο).

Κλίμα. Στὰ παραλία (1—600 μ.) εἶναι ὑγρὸ, θερμὸ καὶ νοσηρὸ (χίτρινοι πυρετοί). Ἀπὸ 600—800 μ. εἶναι εὐκρατο. Ἀπὸ 1800 μέτρα καὶ πάνω ἔρχεται κάπως ψυχρό.

Ποταμοί. Ὁ *Ρίο Γκράντε* κτλ.

Φυτά. Κάκτοι, ἀγάβες (ἀθάνατοι) φυτρώνουν στὰ ὄροπέδια μὲ τίς λίγες βροχές. Σὲ μέρη ποὺ ποτίζονται πρασινίζουν ὄσπρια, σιτάρι καὶ ἀραποσίτι. Καλλιεργοῦν καὶ ἓνα εἶδος φραγκοσυκιάς. Τὰ ζωύφια ποὺ τρέφονται στὰ φύλλα τῆς, τὰ μαζεύουν, τὰ ξηραίνουν καὶ τὰ κάνουν μιὰ κόκκινη βαφή. Αὐτὴ εἶναι τὸ κρεμέζι (καρμίνι). Στὰ ὄρεινά μέρη καλλιεργοῦνται ἀμπέλια. Στὴν εὐφορη παραλία τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου προκόβει ὁ καφές, τὸ ζαχαροκάλυμο, τὸ κακαόδεντρο, τὸ βαμπάκι, ὁ καπνός, τὸ ρύζι. Στὰ θερμὰ μέρη εἶναι πορτοκαλιές, μπαναγιές, κοκκοφοίνικες, δέντρα γιὰ ἔπιπλα (μαόνι κτλ.). Δάση ἀπὸ δρυὲς καὶ φτελιές σκεπάζουν τὰ ψηλὰ βουνά.

Ζῶα. Πολύχρωμες πεταλοῦδες, παπαγάλοι, κροταλιές κτλ. Στὰ ἀπέραντα λιβάδια βόσκουν ἀγέλες ἀπὸ χιλιάδες ἄλογα, μουλάρια, βόδια καὶ ἀμέτρητα γιδοπρόβατα.

Θορυκτά. Τὸ Μεξικὸ ἔρχεται πρῶτο στὸν κόσμον στὸ ἀσήμι (45 %). Οἱ πετρελαιοπηγές του εἶναι οἱ πλουσιώτερες τῆς γῆς. Βγάζει ἀκόμη χαλκὸ, χρυσάφι κτλ.

Βιομηχανία. Ἔχει πολλὰ ἐργοστάσια ὑφαντουργίας καὶ ἀρκετὰ γιὰ ζάχαρη, μύρα, οἰνόπνευμα, χαρτί, δέρματα καὶ κοσμήματα.

Κάτοικοι. Στους 100 Μεξικανοὺς οἱ 20 εἶναι *λευκοί*, οἱ 35

Ἰνδιάνοι καὶ οἱ 45 **μιγάδες**. Μιλοῦν ἰσπανικά. Τὸ ἀραποσίτι εἶναι τὸ ψωμί τους. Εἶναι χριστιανοὶ (Καθολικοί).

Πόλεις. **Μεξικό** (πρωτεύουσα, 950 χιλ.). Ἔχει ἐπίγειο τὴ **Βέρα-Κρούζ** (50 χιλ.), πού συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο. Λιμάνι τῆς χώρας εἶναι ἡ **Ταμπίκο** (70 χιλ.).

ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ (θερμὲς χώρες)

Εἶναι ἡπειρωτικὴ καὶ νησιωτικὴ. Ἔχει ἔκταση 700.000 τετρ. χιλίωμ., πληθυσμὸ 15.000.000 καὶ πυκνότητα 20 κατὰ τετρ. χιλ.

α) Ἠπειρωτικὴ (6 δημοκρατίες)

Ἔκταση 500 000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 5.500.000. (Πυκνότητα 10 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Δ η μ ο κ ρ α τ ί ε ς	Π ρ ω τ ε ύ ο υ ς α
1. Γουατεμάλα	Γουατεμάλα (165 χιλιάδες)
2. Σαλβαδόρ	Σαλβαδόρ (100 χιλιάδες)
3. Ὀνδούρα	Τεγουσιλάμπαν (47 χιλιάδες)
4. Νικαράγουα	Μανάγουα (30 χιλιάδες)
5. Κοσταρικό	Σάν Χοσέ (60 χιλιάδες)
6. Παναμάς	Παναμάς (75 χιλιάδες)

Ἔδαφος. Εἶναι ὄρεινὸ μὲ πολλὰ ἠφαίστεια καὶ πολὺ εὐφορο.

Κλίμα. Εἶναι θερμὸ καὶ ὑγρὸ στὰ παράλια καὶ εὐκρατο στὰ ὄρεινά.

Φυτά. Ἔχει μεγάλες φυτεῖς: καφέ μὲ πανύψηλα δέντρα, κακάου, ζαχαροκάλαμον καὶ μπανανιάς. Τρεῖς φορές τὸ χρόνο σπέρνουν ἀραποσίτι. Τὰ τροπικά τῆς δάση δίνουν καουτσούκ καὶ τὸ πολύτιμο ξύλο μαόνι.

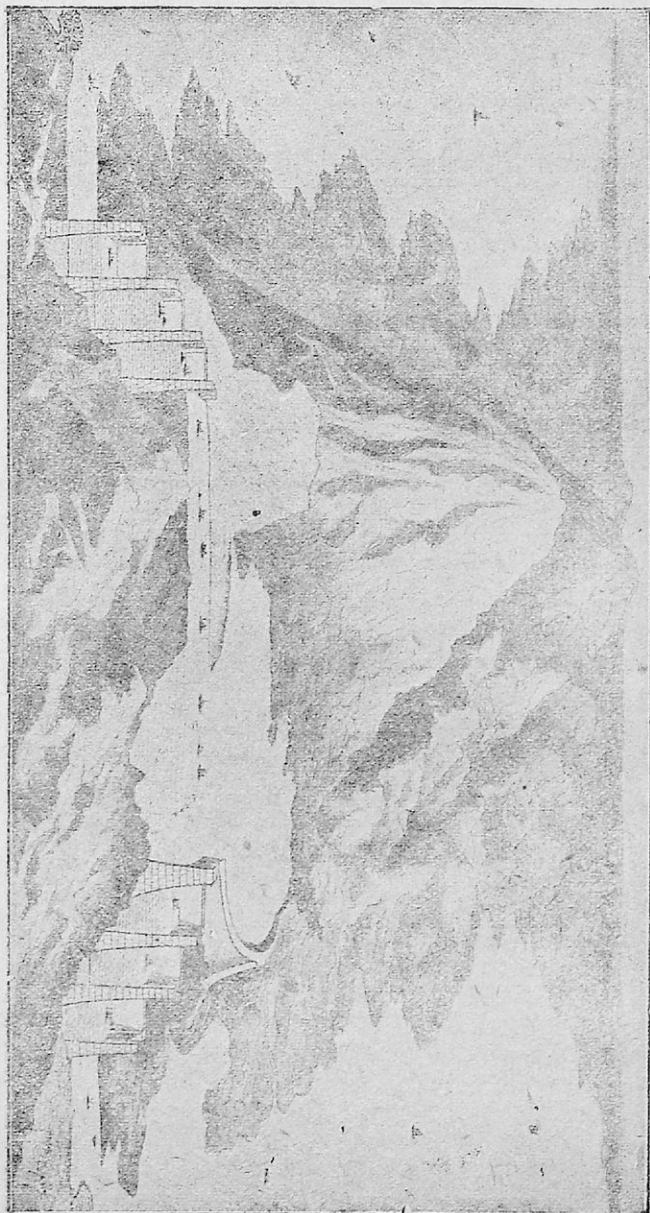
Κάτοικοι. Ἰσπανοί, Ἰνδιάνοι καὶ Μιγάδες.

Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμά. Ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Ἔχει μῆκος 80 χιλιόμετρα καὶ ἐλάχιστο πλάτος στὸν πυθμένα 60 μέτρα.

Στὴν μέση τῆς διώρυγας καὶ 24 μέτρα ψηλότερα ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς εἶναι μιὰ τεχνητὴ λίμνη. Ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῆς λίμνης αὐτῆς εἶναι δεξαμενὲς ἢ μιὰ χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἄλλη σὰ σκαλοπάτια.

Πῶς ἓνα πλοῖο περνᾷ ἀπὸ τὸν ἓνα ὠκεανὸ στὸν ἄλλο; Τὸ Τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸν ὠκεανὸ μπαίνει στὴν πρώτη καὶ χαμηλότερη

Ἐπίσημα Πύργου Πλατφόρα Η,

δεξαμενή, πού τήν φράζουν ἀμέσως. Αὐτή γεμίζει νερό καί ἀνεβά-
ζει τὸ πλοῖο στὸ ὕψος τῆς ψηλότερης δεξαμενῆς. Ἀπὸ τὴ δεύτερη
δεξαμενὴ βρίσκεται τὸ πλοῖο μὲ τὸν ἴδιο τρόπο στὴν τρίτη, ὡς-
που φτάνει στὴν τεχνητὴ λίμνη. Ἀπὸ κεῖ κατεβαίνει μὲ τὶς δε-
ξαμενές, πού εἶναι στὸ ἄλλο μέρος τῆς τεχνητῆς λίμνης.

Οἱ δεξαμενές εἶναι διπλές ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῆς
τεχνητῆς λίμνης. Στὴ μία σειρὰ τῶν δεξαμενῶν ἀνεβαίνουν καὶ
στὴν ἄλλη σειρὰ κατεβαίνουν τὰ πλοῖα. Οἱ δεξαμενές γεμίζουν
καὶ ἀδειάζουν πολὺ γρήγορα μὲ ἠλεκτρισμό.

Ἔτσι χιλιάδες πλοῖα μικρὰ καὶ μεγάλα κάθε χρόνο, ἔπειτα ἀπὸ
7—11 ὥρες ταξίδι στὴ διώρυγα, περνοῦν ἀπὸ τὸν ἓνα ὠκεανὸ
στὸν ἄλλο. Μὲ τὴ διώρυγα ἀποφεύγουν τὸ ταξίδι γύρω ἀπὸ τὴ
νότια Ἀμερικὴ, πού κρατεῖ ὀλίγες ἑβδομάδες.

Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ ἀνήκει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς
Ἀμερικῆς. Ἐχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴ συγκοινωνία τῆς ἀμε-
ρικανικῆς ἡπείρου καὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

6) Νησιωτικὴ (Ἀντίλλες ἢ δυτικὲς Ἰνδίες)

Ἔδαφος. Πολὺ εὐφορο.

Κλίμα. Θερμὸ καὶ ὠκεάνειο μαζί μὲ ἀφθονες βροχές. Τρομε-
ροὶ ἀνεμοστρόβιλοι (τυφῶνες) καταστρέφουν τὰ σπαρτά, γκρεμί-
ζουν τὰ σπίτια καὶ βυθίζουν τὰ πλοῖα.

Φυτὰ. Πυκνὰ δάση ἀπὸ κοκκοφοίνικες καὶ δέντρα μαόνι. Φυ-
τεῖες καφέ, ζαχαροκάλαμον, κακάου, μπανάνας, καὶ ἀρωματικῶν
(κανέλας κτλ.).

Κάτοικοι. Μαῦροι, μιγάδες καὶ λίγοι λευκοὶ (Ἴσπανοὶ κτλ.).

Ἡ **Κούβα** (δημοκρατία) εἶναι τὸ μαργαριτάρι τῶν νησιῶν.
Βγάζει τὴν περισσότερὴ ζάχαρη ἀπὸ ὅλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου.
Ἡ **Ἀβάνα** (450 χιλ.) εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ ὠραιότερη πόλη
τοῦ νησιοῦ. Φημίζεται γιὰ τὰ ποῦρα της. Στὸν μητροπολιτικὸ της
ναὸ εἶναι ὁ τάφος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

Ἡ **Αἴτη** (δημοκρατία) ἔχει 2 ἑκατομ. κατοίκους.

Τὸ **Πορτορίκο** (1 ἑκατομ.) ἀνήκει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες.
Οἱ **Μπαχάμες** πού ἄραξε ὁ Κολόμβος καὶ οἱ **Μικρὲς Ἀντίλλες**
μὲ τὰ ἠφαίστεα, ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ὀλλανδία.

Μεγάλες Ἀντίλλες (Κούβα, Ἰαμαϊκὴ, Αἴτη, Πορτορίκο)

Ἔκταση 160.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 9 ἑκατομ.
(Πυκνότητα 56 κατὰ τετρ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Σφουγγάρια, καπνός, ζάχαρη, όπωρικά, μπανάνες, καφές.

Μικρές Άντίλες (είναι 65 περίπου νησιά)

Έκταση 8750 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμός 1 εκατομ. (Πυκνότητα 112 κατά τετρ. χιλιόμετρο).

Προϊόντα. Μπανάνες, ζάχαρη, καφές, κακάο.

Μπαχάμες

Είναι πολλά και μικρά κοραλλιογενή νησιά με πρωτεύουσα τη Νάσσαου (22 χιλ.). Άνήκουν στην Άγγλία. Έχουν έκταση 11.000 τετρ. χιλιόμε., πληθυσμό 63.000 και πυκνότητα κατοίκων 5 στο τετρ. χιλιόμετρο.

ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκταση. 19.000.000 τετρ. χιλιόμετρα. Πληθυσμός. 90 εκατομμύρια. (Πυκνότητα 4 κατά τετρ. χιλιόμετρο).

Άκρωτήρια. Λευκόν, Χόρν, Φρόιν, Άγίου Ρόκου.

Κόλποι. Άγίου Γεωργίου, Άγίου Μαθθία, Λαπλάτα.

Βουνά. Στη δύση υψώνονται σαν τείχος οι **Κορδιλλιέρες ή Άνδεις**. Έχουν πολλά ήφαιστεια σβησμένα και ενεργά. Οι ψηλότερες κορυφές (**Ακουκάγγουα, Χιμποράζο, Κοτοπάξι**) φτάνουν 6000 - 7000 μ. Σκεπάζονται από αιώνια χιόνια και πάγους. Στην ανατολή είναι τα χαμηλά βουνά της **Βραζιλίας** και της **Γουϊάνας**.

Όροπέδια. Τοῦ **Περού** (ή Περουβίας), της **Χιλής** επάνω στις Κορδιλλιέρες (Άνδεις), της **Βραζιλίας** και της **Γουϊάνας**.

Πεδιάδες. Τοῦ **Αμαζονίου**, τοῦ **Ορενόκου** και τοῦ **Δαπλάτα**.

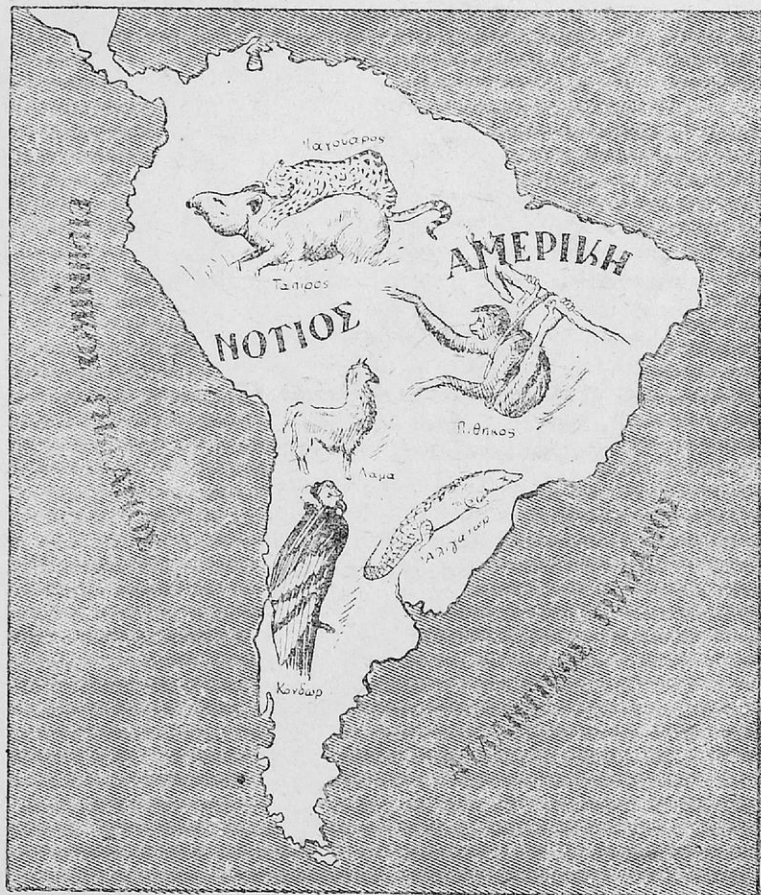
Κλίμα. Η περισσότερη Νότια Άμερική έχει κλίμα θερμῶν χορῶν. Στα νότια μέρη της έχει εὐκρατο.

Λίμνες. Η **Τιτικάκα** και άλλες μικρότερες.

Ποταμοί. Ο **Αμαζόνιος** είναι ο πλουσιότερος σε νερά ποταμός της γῆς. Πηγάζει από τις Κορδιλλιέρες και ποτίζει την άπεραντη πεδιάδα του. Οι άπειροι παραποτάμοί του είναι πλωτοί. Ο **Ορενόκος**, ο **Δαπλάτας** με τους παραποτάμους του **Παράνα** και **Ούραγουάη**.

Φυτά και ζῶα. Παρθένα δάση (σέλβας) με πλήθος άγρια

ζῶα (πίθηκοι, λαγούροι κτλ.) ἀπλώνονται στὶς περιφέρειες τοῦ Ὁρεινοῦ καὶ τοῦ Ἀμαζονίου. Στὶς στέπες τῶν ὄροσων τῶν Ἄνδεων τρέφονται κοπάδια ἀπὸ λάμες. Εἶναι μεγαλύτερες ἀπὸ

Ζῶα Ἀμερικῆς.

τὶς γίδες. Δίνουν γάλα, μακρὰ καὶ λεπτὰ μαλλιά καὶ κοφές. Τρέφεται καὶ ἓνα εἶδος λάμας, ποὺ φορτώνεται. Στὰ μέρη τῶν Ἄν-

δρων πού ποτίζονται, καλλιεργούνται σιτηρά, ὄσπρια, πατάτες κτλ. Στὰ ὄροπέδια τῆς Γουϊάνας καὶ τῆς Βραζιλίας προκόβουν τὸ ζαχαροκάλαμο, ὁ καφὲς καὶ καλλιεργεῖται βαμπάκι, καπνός, ἀραποσίτι κτλ. Στὴν περιοχή τοῦ Λαπλάτα σιτηρά, ὄσπρια καὶ ζαχαροκάλαμο προκόβουν σὲ ποτιστικά μέρη. Στὶς σαβάννες καὶ στὶς στέπες τῆς πεδιάδας (λιάνος) τοῦ Ὁρεινόκου καὶ ἰδίως στὶς στέπες (πάμπας) τῶν ποταμῶν Παράνα, Οὐραγουάη, Λαπλάτα, τρέφονται ἀγέλες ἀπὸ δεκάδες ἑκατομμύρια βόδια, μουλάρια, γαϊδούρια, χοίρους καὶ πρόβατα. Στὰ νότια μέρη γυρίζει ἓνα εἶδος στρουθοκαμήλου, ἡ ρέα. Ψηλὰ στὶς Ἄνδεις πετοῦν ὄρνια (κόνδορες) καὶ ἄλλα ἀγριοπούλια.

Ὁρυκτά. Εἶναι ἀφθονα στὰ ὄροπέδια καὶ στὶς Ἄνδεις (χρυσάφι, ἀσήμι, κασίτερος, χαλκός κτλ.).

Συγκοινωνία. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πλωτοὺς ποταμούς, ἔχει 100 χιλ. χιλιόμετρα σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ μὲ τὰ λιμάνια τῆς ἠ Νότια Ἀμερικῆ ἔχει πυκνὴ θαλασσινὴ συγκοινωνία.

Κάτοικοι. Οἱ **Ἰνδιάνοι**, οἱ **μαῦροι** καὶ οἱ **μιγάδες** (Μαστίτζοι, Ζάμπο) εἶναι οἱ περισσότεροι. Οἱ **λευκοὶ** εἶναι λίγοι. Εἶναι, Εὐρωπαῖοι μετανάστες καὶ ἄλλοι ἀπόγονοι Ἰσπανῶν καὶ Πορτογάλων ἀποίκων. Στὰ δάση (σέλβας) τοῦ Ἀμαζονίου, στὸ ὄροπέδιο τῆς Βραζιλίας, στὴν Παταγονία καὶ στὴ Γῆ τοῦ Πυρὸς γυρίζουν ἀγριεὲς φυλὲς Ἰνδιάνων.

Χῶρες. 1. **Θερμές.** (Βενεζουέλα, Κολομβία, Γουϊάνα, Ἰσημερινός, Περού, Βολιβία, Βραζιλία, Παραγουάη) 2. **Εὐκρατες** (Χιλή, Οὐραγουάη, Ἀργεντινὴ).

I. Θερμές Χῶρες

Βενεζουέλα (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 1.000.000 τετρ. χιλ. Ἡ μισὴ σκεπάζεται ἀπὸ τὶς Κορδιλιέρες μὲ ποτιστικὰ ὄροπέδια. Ἡ ἄλλη μισὴ εἶναι πεδιάδα (λιάνος) μὲ ψηλὰ χόρτα (σαβάννα) Τὴν ποτίζει ὁ Ὁρεινός μὲ τοὺς παραποτάμους του.

Κλίμα. Στὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμὸ, ὑγρὸ καὶ νοσηρὸ. Στὰ ψηλότερα ἔρχεται εὐκρατο).

Προϊόντα. Πολὺ καφὲ, ζαχαροκάλαμο, κακάο, δέρματα, λίπη, πετρέλαιο.

Κάτοικοι. Εἶναι 3.500.000 ἄτομα. **Ἰσπανοί**, **Ἐρυθρόδερμοι**, **μαῦροι** καὶ **μιγάδες.** Ἔχουν ἐπίσημη γλῶσσα τὴν ἰσπα-

νική και θρησκεία τῆ χριστιανική (καθολική) Σὲ κάθε τετραγωνικὸ χιλιόμετρο κατοικοῦν 3 ἄτομα. Οἱ περισσότεροὶ κατοικοῦν στὰ ὄρεινά μέρη. Ὅσοι κατοικοῦν στὰ παράλια, πού εἶναι ἐλώδη, κάνουν τὰ σπίτια τους ἐπάνω σὲ πασσάλους. Γι' αὐτὸ ὠνομάστηκε ἡ χώρα ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀποίκους καὶ Βενεζουέλα (Βενετία).

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Καράκας**.

Κολομβία (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 1.200.000 τ. χιλ. Εἶναι μισὴ ὄρεινὴ καὶ μισὴ πεδινή. Ἐπάνω στὶς Ἄνδεις ἔχει δάση, κοιλάδες καὶ βοσκές. Ἡ πεδιάδα (λιάνος) σκεπάζεται μὲ ψηλὸ χόρτο (σαβάννα). Τὴν ποτίζουν παραπόταμοι τοῦ Ὁρενόκου καὶ Ἀμαζονίου.

Κλίμα. Στὰ ὄρεινά ἔρχεται εὐκρατο καὶ στὰ χαμηλὰ θερμὸ, ὑγρὸ καὶ νοσηρό.

Προϊόντα. Ἴσθὸ τοῦ Παναμᾶ πού φτιάχνουν καπέλα, καουτσούκ, πολύτιμη ξυλεία, δέρματα, κακάο, ζαχαροκάλαμο, ἀραποσίτι καπνὸ. Ἄφθονη πλατίνη, χρυσάφι, πετρέλαιο.

Κάτοικοι. Εἶναι 8 1/2 ἑκατομ. **Ἴσπανοί, Ἰνδιάνοι** καὶ **μιγάδες**. Ἔχουν ἐπίσημη γλῶσσα τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο κατοικοῦν 7 ἄτομα.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Βογοτᾶ** (300 χιλ.) καὶ λιμάνι ἡ **Καρθαγένη** (150 χιλ.).

Γουϊάνα (ἀποικία Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ὀλλανδίας)

Ἔδαφος. Εἶναι ὄροπέδιο. Τὰ παράλιά του σκεπάζονται ἀπὸ τέλυατα καὶ τὰ μεσόγεια ἀπὸ δάση.

Κλίμα. Στὰ ὄρεινά εἶναι εὐκρατο καὶ στὰ χαμηλὰ θερμὸ καὶ νοσηρό.

Κάτοικοι. Οἱ λίγοι λευκοὶ εἶναι **ἀπόγονοι παλαιῶν ἀποίκων** (Ἀγγλων, Γάλλων, Ὀλλανδῶν). Οἱ ἄλλοι κάτοικοι εἶναι **μαῦροι** καὶ μερικοὶ **Ἰνδιάνοι** καὶ **Κινέζοι**.

Ἀποικία	Ἐκταση	Κάτοικοι	Πυκνότητά	Πρωτεύουσα	Προϊόντα
Ἀγγλική	245.000	350.000	1	Τζωρτζτάου (70 χιλ.)	Ζαχαροκάλαμο
Ὀλλανδική	130.000	150.000	1	Παραμάριβο (60 χιλ.)	Κακάο Μπανάνες
Γαλλικὴ	80.000	40.000	2	Καγιέννη (20 χιλ.)	Χρυσάφι ἀπὸ ἄμμο ποταμῶν

Ίσημερινός (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 300.000 τ. γ. Σιεπάζεται ἀπὸ τὶς Κορδιλλιέρες τῶν Ἄνδεων. Ἡ στενὴ πεδιάδα ποῦ εἶναι στὰ παράλια, εἶναι θερμὴ, ὑγρὴ καὶ νοσηρὴ. Κοιλιάδες καλλιερρημένες καὶ ἄλλες μὲ γλῶν εἶναι ἐπάνω στὶς Ἄνδεις. Ἐκεῖ ψηλὰ εἶναι τὸ ὄροπέδιο Κίτο, ποῦ φημίζεται γιὰ τὸ γλυκὸ του κλίμα. Στὰ ἀνατολικά μέρη τῆς χώρας ἀπλώνονται δάση (σέλβας).

Προϊόντα. Καουτσούκ, ἴσπὸ τοῦ Παναμᾶ γιὰ καπέλα, κοροζό (φυτικὸ ἔλεφαντόδοντο) γιὰ κουμπιά. Κακάο, ζαχαροκάλαμο, ἀραποσίτι. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ὄρυκτὰ τῆς χώρας, βγάζουν μόνον πετρέλαιο καὶ χουσάφι.

Συγκοινωνία. Ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (150 χιλ.) συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὸ ἐπίνειό της **Γουαγιακίλ** (100 χιλ.). Ἔχει ἀκόμη καὶ δρόμους 1000 χιλιομέτρων.

Κάτοικοι εἶναι 2.500.000 ἄτομα. Στοὺς 100 οἱ 70 εἶναι **Ἰνδιάνοι** καὶ **μιγάδες** καὶ οἱ 30 **Ἰσπανοί**. Ἐπίσημη γλώσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετραγωνικὸ χιλιόμετρο τοῦ Ἰσημερινοῦ κατοικοῦν 8 ἄτομα.

Νησιὰ Γκαλοπάγος. Βρίσκονται βαθιὰ στὸν Εἰσηνικὸ καὶ ἀνήκουν στὴ δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Εἶναι γεμάτα ἡφαίστεια, παράξενα φυτὰ καὶ ζῶα καὶ ἀπὸ πληθὸς θαλασσινῆς χελῶνες. Γι' αὐτὸ λέγονται καὶ **Νησιὰ τῶν χελωνῶν**.

Περού ἢ Περουβία (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 1.500.000 τετ. χιλιόμετρα. Ἡ στενὴ πεδιάδα ποῦ εἶναι στὴν παράλια εἶναι ξηρὴ καὶ ἄγονη. Ποτιστικὲς κοιλιάδες καὶ ὄροπέδια μὲ φτωγὴ βλάστηση (στέππες) ἀπλώνονται ἐπάνω στὶς Ἄνδεις. Ἡ πεδιάδα ποῦ ποτίζεται ἀπὸ ποταμοὺς τοῦ Ἀμαζονίου, σκεπάζεται ἀπὸ δάση (σέλβας).

Προϊόντα. Πολύτιμη ξυλεία, καουτσούκ, κίνα, κακάο, ζαχαροκάλαμο, ἀραποσίτι, βαμπάκι, Ἰνδικό, βάλσαμο, δέρματα, μαλλιά, ἀσήμι, χαλκὸ, πετρέλαιο. Λιπάσματα: Τὸ περίφημο νίτρο γκουάνο (=κόπρος θαλασσινῶν πουλιῶν).

Κάτοικοι. Εἶναι 7.500.000. **Ἰνδιάνοι**, **Ἰσπανοί** καὶ **μιγάδες**. Ἐπίσημη γλώσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς δημοκρατίας τοῦ Περού κατοικοῦν 7 ἄτομα.

Πόλεις. Ἡ πρωτεύουσα **Λίμα** (300 χιλ.) συγκοινωνεῖ με σιδηρόδρομο με τὸ λιμάνι τῆς χώρας **Καλλάο** (100 χιλ.). Ἔργοστάσια ζάχαρης, ρουμιού, βυρσοδεφίας καὶ ἄλλα εἶναι σὲ διάφορες πόλεις.

Βολιβία (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 1.500.000 τετ. χιλιόμετρα. Ἐπάνω στὶς Ἄνδεις ἔχει ὄροπέδια γυμνὰ καὶ ξηρά. Ἔχει καὶ πεδινὰ μέρη, ποὺ δὲν ποτίζονται ἀρκετά. Οἱ πεδιάδες τῆς (λιάνος) σκεπάζονται ἀπὸ ψηλὸ χόρτο (σαβάννες) καὶ ἀπὸ δάση ἐδῶ καὶ κεῖ. Παραπόταμοι τοῦ Ἀμαζονίου διαρρέουν τὴ Βολιβία. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ λίμνη Τιτικάκα. Στὰ χαμηλὰ μέρη τὸ κλίμα εἶναι θερμό, ὑγρὸ καὶ νοσηρὸ καὶ στὰ ὄρεινὰ εὐκρατο.

Προϊόντα. Ἀραποσίτι, βαμπάκι, καφέ, ἀσήμι, χαλκὸ, κασίτερο, βισμούθιο, χρυσὸ καὶ πετρέλαιο.

Κάτοικοι. **Ἰνδιάνοι, Ἴσπανοὶ** καὶ **μιγάδες.** Ἐπίσημη γλῶσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς δημοκρατίας τῆς Βολιβίας κατοικοῦν 2 ἄτομα.

Πρωτεύουσα. Εἶναι ἡ **Λαπαζ** (170 χιλ.), ποὺ εἶναι ἐμπορικὸ καὶ βιομηχανικὸ κέντρο τῆς χώρας.

Βραζιλία (δημοκρατία 20 ἡνωμένων πολιτειῶν)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 8.500.000 τετρ. χιλιόμετρα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Βραζιλιανὸ ὄροπέδιο καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀμαζονίου. Στὰ χαμηλὰ μέρη ἔχει κλίμα θερμό, ὑγρὸ καὶ νοσηρὸ καὶ στὰ ὄρεινὰ εὐκρατο. Εἶναι χώρα πλούσια καὶ ἀνεκμετάλλευτη ἀκόμη. Τὴν ποτίζει ὁ Ἀμαζόνιος με τοὺς παραποτάμους του. Ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Βραζιλίας πηγάζουν οἱ ποταμοὶ Παράνας καὶ Παραγουάης.

Βιομηχανία. Ἔχει πολλὰ ἐργοστάσια κρέατος (κονσερβῶν κιλ.), λίπους, ζάχαρης, χαρτιοῦ καὶ ἄλλα.

Προϊόντα. Πολύτιμη ξυλεία, κίνα, δέρματα, πάρα πολὺ καφέ καὶ καουτσούκ (πρώτη στὸν κόσμον). Σιτηρά, ὄσπρια, ρύζι, καπνὸ, βαμπάκι, ζάχαρη, χρυσάφι, διαμάντια, μαγγάνιο, σίδηρο.

Πόλεις. Τὸ **Ριον Τανέιρον** (1.500.000). Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τῆς Βραζιλίας. Πανεπιστήμιο, πολυτεχνεῖο, μουσεῖο καὶ ἄλλα λαμπρὰ οἰκοδομήματα μαζί με πάρα,

καὶ πλατεῖες τὴ στολίζουν. Τὸ Ρίον Ίανέϊρον εἶναι μία ἀπὸ τὶς ὠραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου μὲ ἀσφαλὲς φυσικὸ λιμάνι. Ὁ Ἅγιος Παῦλος μαζί με τὸ λιμάνι τοῦ Σάντος εἶναι μεγάλες ἀγορὲς καφέ. Τὰ λιμάνια Πάρα καὶ Μανάος εἶναι μεγάλες ἀγορὲς καουτσούκ καὶ ξυλείας.

Μία Βραζιλιανὴ ἔχει στὸ κεφάλι καλάθι, μὲ ἀνανά.

Προϊόντα. Πολλὰ δέματα βοδιῶν καὶ προβάτων. Καφέ, καπνὸ καὶ ὀπωρικά. Ματέ.

Συγκοινωνία. Ἡ πρωτεύουσα Ἄσομπιον (Ἀνάληψη, 250 χιλ.) συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴ Βραζιλία καὶ τὴν Ἀργεντινὴ. Μὲ τοὺς ποταμοὺς συγκοινωνεῖ μὲ τὴ θάλασσα.

Κάτοικοι. Εἶναι 1 ἑκατομμύριο μιγάδες Εὐρωπαίων καὶ Ἰνδιάνων. Ἐπίσημη γλῶσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς δημοκρατίας τῆς Παραγουάης ἀναλογοῦν 2 ἄτομα.

2. Εὐκρατες χῶρες

Χιλή (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 750.000 τετρ. χιλ. Εἶναι μακρόστενη,

Κάτοικοι. Εἶναι 35 ἑκατομμύρια λευκοὶ καὶ οἱ ἄλλοι εἶναι Ἰνδιάνοι καὶ μιγάδες. Ἐπίσημη γλῶσσα ἔχουν τὴν πορτογαλικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς Βραζιλίας ἀναλογοῦν 5 ἄτομα.

Παραγουάη (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 450.000 τετρ. χιλιόμετρα. Στὴν ἀνατολὴ πιάνει ἓνα μέρος τοῦ Βραζιλιανοῦ ὄροπέδιου. Θάμνοι ματέ, ποὺ τὰ φύλλα τους ἀποτελοῦν τὸ τσάι τῶν Νοτιοαμερικανῶν, σκεπάζουν τὰ ὄρεινά μέρη. Στὴ δύση ἀπλώνεται ξηρὴ καὶ ἐρημικὴ πεδιάδα (Γκράν Τσάκο).

Κλίμα. Θερμὸ, ὑγρὸ καὶ νοσηρό.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ Παράνας καὶ Παραγουάης διαρρέουν τὴ χώρα.

ὄρεινὴ καὶ δύσβατη. Ἀνάμεσα στὴν ὄροσειρὰ τῆς παραλίας καὶ τῶν Ἄνδεων εἶναι μία μακρόστενη κοιλάδα.

Κλίμα-βλάστηση. Στὸ βορρὰ ἡ Χιλὴ ἔχει κλίμα θερμὸ καὶ ἕηρὸ καὶ τὴ σκεπασμένη με νίτρο ἕρημο **Ἀτακάμα**. Στὴ νότια ἄκρη τῆς ἡ Χιλὴ εἶναι ψυχρὴ καὶ βροχερὴ με βροσκὲς καὶ δάση. Στὴν μέση εἶναι εὐφορη με κλίμα εὐκρατο.

Βιομηχανία. Ἔχει ἐργοστάσια πολλὰ κονσερβῶν φρούτων, κρέατος, διατηρουμένων κρεάτων, καπνοῦ, δερμάτων καὶ ἄλλα (γυαλιοῦ, ὑφασμάτων κτλ.).

Προϊόντα. Ξυλεία, δέρματα, μαλλιά. Σιτηρὰ, ὄσπρια, σταφύλια, κρασί, ὀπωρικά. Νίτρο, βόρακα, γαιάνθρακα, χαλκό, ἀσήμι. Ψάρια. Βιομηχανικά.

Συγκοινωνία. Ἡ πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τῆς Χιλῆς **Σαντιάγο** (700 χιλ.), με ἀνθηρὸς κήπους καὶ ὠραίους δρόμους, ἔχει ἐπίγειο τὴν πόλη **Βαλπαράϊζο** (=κοιλάδα παραδείσου, 200 χιλ.). Ἀπὸ ἐδῶ σιδηρόδρομος ἀνεβαίνει ψηλὰ 3200 μ. στὶς Ἄνδεις καὶ πηγαίνει στὸ Μπουένος Ἄϊρες.

Κάτοικοι. Εἶναι 4.500.000 **Ἰνδιάνοι**, **Ἴσπανοὶ** καὶ **μιγάδες**. Ἐπίσημη γλῶσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς Χιλῆς ἀναλογοῦν 6 ἄτομα.

Οὐραγουάη (δημοκρατία)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 185.000 τετρ. χιλιομ. Ἡ περισσότερὴ εἶναι ὄρεινὴ. Πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τῆς Οὐραγουάης εἶναι τὸ **Μοντεβίδεο** (500 χιλ.), μεγάλο λιμάνι, με πολλὰ ἐργοστάσια.

Προϊόντα. Πολλὰ δέρματα, μαλλιά καὶ κρέατα (ψυγείου καὶ κονσερβες). Λίγο σιτάρι, ἀραποσίτι, κρασί, λάδι, καπνὸ καὶ φρούτα.

Κάτοικοι. Εἶναι 2.000.000 **Ἴσπανοὶ**, **Πορτογάλοι** καὶ ἄλλοι. Ἐπίσημη γλῶσσα ἔχουν τὴν ἰσπανικὴ καὶ θρησκεία τὴ χριστιανικὴ (καθολικὴ).

Ἀργεντινὴ (δημοκρατία 14 ἠνωμένων πολιτειῶν)

Ἡ χώρα. Ἔχει ἔκταση 2.750.000 τετρ. χιλιόμετρα. Στὴ δύση ὑψώνεται ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῶν Ἄνδεων **Ἀκογκάουα** (6.955 μ.) Τὴν εὐφορώτατη πεδιάδα τῆς ποτίζει ὁ ποταμὸς **Παράνας**. Στὸ νότο ἀπλώνονται οἱ στέπες (πάμπας) τῆς Παταγονίας.

Κλίμα. Στὸ βορρὰ ἔρχεται τροπικὸ καὶ στὰ παράλια τοῦ νότου ὑγρὸ καὶ ψυχρὸ. Στὴν μέση τῆς χώρας εἶναι εὐκρατο.

Προϊόντα. Πολλὰ δέρματα, μαλλιά, ζῶα, κρέατα ψυγείου.

Ἰ. Χριστοδουλοπούλου: Οἱ ἥπειροι

Ζαχαροκάλαμο, ρύζι, βαμπάκι. Πολλά σταφύλια, άραποσίτι, σιτάρι, λινάρι, άσήμι, βισμούθιο, άργυρο, πετρέλαιο και άλλα όρυ-

Ίνδιάνοι τής Παταγονίας κυνηγοῦν στις άγονες πεδιάδες τής χώρας τους. Στο χέρι άνεμίζουν δυό μπάλες πέτρινες δεμένες με λουρί. Τις έχουν για όπλο και τις λένε μπόλας. Με αυτές σκοτώνουν τά ζώα.

κτά. Ἡ Ἀργεντινή είναι μία από τις πλουσιώτερες χώρες τής Νότιας Ἀμερικής και τοῦ κόσμου.

Συγκοινωνία. Ἡ πρωτεύουσα **Μπουένος Ἀϊρες** (καλός αέ-

ρας, 2.000.000 κατ.) είναι από τις ωραιότερες και καθαρότερες πόλεις του κόσμου. Έχει ζωνή βιομηχανική και εμπορική ζωή. Συγκοινωνεί άκτινωτά με σιδηρόδρομο με τις πόλεις του έσωτερικού και τις ξένες χώρες.

Βιομηχανία. Έχει εργοστάσια ζάχαρης κρέατος (κονσερβών, έγκυλίσματος κτλ.), γάλακτος και διαφόρων άλλων τροφίμων.

Κάτοικοι. Είναι 12 εκατομμύρια. Οί λίγοι **Ίνδιάνοι** κατοικούν στην **Παταγονία** και στη **Γη του Πυρός** και ζουν από τὸ ψάρεμα και τὸ κυνήγι. Οί άλλοι είναι **Ίσπανοί** και **μιγάδες**. Επίσημη γλώσσα έχουν την Ισπανική και θρησκεία τὴ χριστιανική (καθολική). Οί περισσότεροι κατοικούν στην εὐφορη πεδιάδα, πὸν ποτίζεται ἀπὸ τοὺς παραποτάμους τοῦ Λαπλάτα (Παράνα κτλ.). Σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο τῆς δημοκρατίας τῆς Ἀργεντινῆς ἀναλογοῦν 4 άτομα.

Ἡ Ἀμερική

Ἀμερικανική ἡπειρος	Ἐκταση σὲ τετρ. χιλιόμετρα	Πληθυσμὸς	Πυκνότητα κατοίκων
Βόρεια	21.500.000	160.000.000	8
Μέση	700.000	15.000.000	20
Νότια	19.000.000	90.000.000	4

Κάτοικοι 265.000.000

Οί **Ἔσκιμῶι** κατοικοῦν στὶς βόρειες ψυχρὲς χώρες, οί **Λευκοί** στὶς εὐκρατές, οί **Μαῦροι** στὶς θερμὲς και οί **Ίνδιάνοι** σὲ ὅλες τὶς χώρες τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου.

Κτήσεις

Γαλλίας (Μαρτινίκα). **Δανίας** (Γροιλανδία). **Ἡνωμένων Πολιτειῶν** (Ἀλάσκα, δὶψουγα Παναμᾶ, Πόρτο Ρίκο). **Ἀγγλίας** (Καναδάς, Ὀνδούρα, Γουϊάνα, χειρσόνησος Λαμπροντόρ, νησιά: Βερούδης, Μπαχάμες, Φαλκάνδες, Νέα Γῆ, Ίαμαϊκή). **Ὀλλανδίας** (Ἀντίλλες, Γουϊάνα).

Πολιτισμὸς

Οί Ἡνωμένες Πολιτεῖες και ὁ Καναδάς εἶναι κέντρα νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Νότιας (ἢ Λατινικῆς Ἀμερικῆς) ἢ Ἀργεντινῆ, ἢ Βραζιλία και ἢ Χιλή έχουν περισσότερο πρόκοψη στὸν πολιτισμό.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Θέση. Στο βορρά βρέχεται από τη *θάλασσα της Τιμόρης*, στο νότο από τη *Νότια Θάλασσα*, στην ανατολή από τον *Ειρηνικό* και στη δύση από τον *Ινδικό Ωκεανό*.

Νησιά. Η *Τασμανία* (200 χιλ.) και η *Νέα Ζηλανδία* (11)2 εκατομμ.) ανήκουν στην Αυστραλία και είναι κτήσεις της Αγγλίας.

Έδαφος. Τα βουνά της *Αγγλίας*, τα *Κνανά*, οι *Αυστραλιανές Άλπεις* (2.250 μ.) υψώνονται στα παράλια. Ανάμεσα στην οροσειρά αυτή και το βουνό *Φλίντερς* και στην περιοχή της λίμνης *Έβρη* απλώνονται μεγάλες πεδιάδες. Πέρα απ' αυτές είναι η μεγάλη *ξηρήμος Βικτωρία*. Στα παράλια είναι στενόμακρες πεδιάδες. Το άλλο έδαφος της Αυστραλίας είναι ξηρό και άγονο.

Κλίμα. Στο βορρά έχει θερμό και υγρό και στο νότο εύκρατο. Στα παράλια είναι θερμό και στα μεσόγεια ήπειρωτικό.

Βροχές. Τα ανατολικά παράλια δέχονται αφθονες βροχές, ενώ τα άλλα παράλια της Αυστραλίας λίγες. Στα μεσόγεια βρέχει σπάνια και ακανόνιστα.

Ποταμοί. Ο *Μάρσαϊν* και ο παραποίαμός του *Νιάρλιγκ*.

Φυτά. Τα βουνά στο βορρά σκεπάζονται από δάση θερμών χωρών και στο νότο έχουν αναδασωθεί με πεύκα, δρυς και οξυές. Οί ευκάλυπτοι και τα κομμιόδεντρα αποτελούν δλόκερα δάση. Είναι πανέψηλα (100—135 μ.). Το χειμώνα μάλιστα δέν ρίχνουν τα φύλλα τους, αλλά τη φλούδα τους.

Στις πεδιάδες που ποτίζονται με τους ποταμούς και με αρτεσιανά πηγάδια, πρασινίζουν σιτάρι, βρώζα, αμπέλια, όπωροφόρα δέντρα και λιβάδια. Καλλιεργούνται ακόμη ελιές, λεμονιές και πορτοκαλιές. Ζαχαροζάλαμο, βαμπάκι, μπανανιές κτλ. καλλιεργούνται στα βόρεια θερμά μέρη.

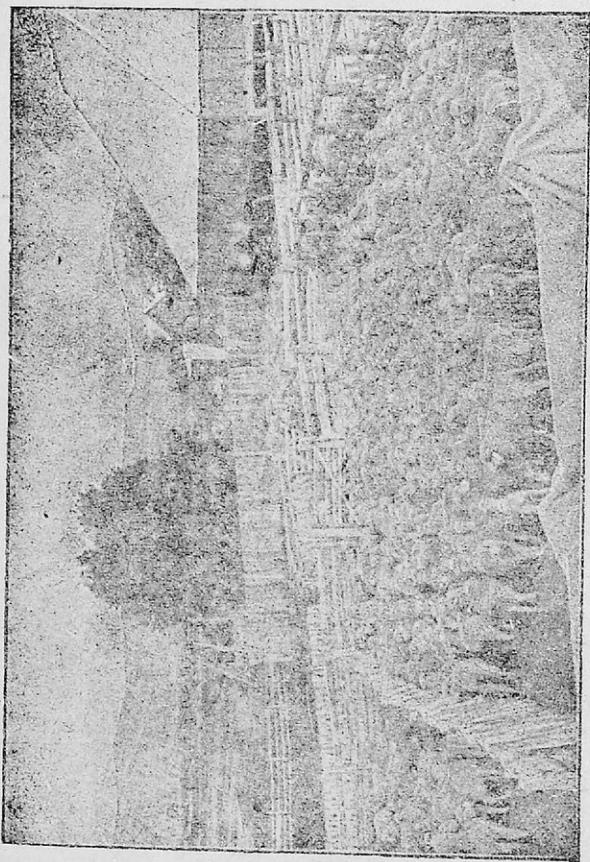
Έρμημοι και στέπες με θάμνους απλώνονται στο έσωτερικό της χώρας.

Ζώα. Έχει παράξενα (καγκουρώ, δρινιθόρυγχος, αγριόσκυλοι, λευκοί άετοι, μαύροι κύκνοι). Στις χλοερές στέπες βόσκουν επάνω από 100 εκατομμύρια πρόβατα (μερινός) με το φημισμένο τους

λεπτό καὶ μακρὸν μαλλί τους. Στὶς στέπες καὶ στὰ λιβάδια βόσκουν ἀκόμη ἑκατομμύρια βόδια, ἀγελάδες καὶ ἄλογα. Τρέφονται ἀφθονοὶ χοῖροι, πουλερικά καὶ κουνέλια.

Ὄρυζά. Βγάζει γαιάνθρακες, χρυσάφι (ἔκτη στὸν κόσμον), ἀσήμι, σίδηρο, μολύβι ψευδάργυρο.

Συγκοινωνία. Οἱ πόλεις τῆς συγκοινωνοῦν μὲ 45.000 χιλιόμε-

Ποιμνιοστάσιο τῆς Αὐστραλίας. Κάθε ποιμνιοστάσιο μπορεί νὰ ἔχη 50—100 χιλ. πρόβατα.

τρα σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ μὲ αὐτοκίνητα. Ὁ Μάρραη ὡς τὸν Ντάβλιγκ εἶναι πλωτός.

Πόλεις. Τὸ *Σίδνεϋ* (1.250.000) εἶναι μεγάλο λιμάνι εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Ἔχει ἐργοστάσια μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας. *Μελβούρνη* (1 ἑκατομ.) με ἐργοστάσια εἰδῶν διατροφῆς (γάλακτος, τυριοῦ, κρέατος). Ἡ *Ἀδελαΐδα* (200 χιλ.) μεγάλη ἀγορὰ σιταριοῦ. Ἡ *Βρισμάνη* (300 χιλ.) εἶναι μεγάλη ἀγορὰ ζαχαροκαλάμου. Πρωτεύουσα τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ ὀνομαστὴ γιὰ τὸ σιτάρι τῆς *Καμπέρα* (10 χιλ.).

Οἱ κάτοικοι

Οἱ ἐρευνητές. Ὁ Ὀλλανδὸς *Τάσμαν* ἀνακάλυψε τὴν Αὐστραλία τὸ 1642.

Οἱ Ἰθαγενεῖς (60 χιλιάδες) ἀνήκουν στὴν μαύρη φυλὴ. Ζοῦν ὀμάδες ὀμάδες στὰ μεσόγεια τῆς Αὐστραλίας κυνηγώντας με ρόπαλα καὶ ψαρεύοντας στὶς λίμνες τῆς χώρας. Τρώγουν ἀκόμη καρποὺς καὶ ρίζες. Ἔχουν μέτριο ἀνάστημα, χροῖμα σοκολατῆ καὶ γυαλιστερό. Εἶναι σχεδὸν γυμνοὶ ἢ φοροῦν δέσματα καγκουρῶ. Κοιμοῦνται κάτω ἀπὸ δέντρα καὶ ἔχουν ἐργαλεῖα πέτρινα.

Οἱ ἄποικοι εἶναι Εὐρωπαῖοι. Αὐτοὶ ἔφεραν στὴν Αὐστραλία τὰ χρήσιμα φυτὰ (σιτάρι, πεῦκα κτλ.) καὶ τὰ ζῶα (πρόβατα, βόδια, ἄλογα). Στὸς 100 ἀποίκους οἱ 97 εἶναι *Ἀγγλοσάξονες*. Στὴν Αὐστραλία εἶναι καὶ 20 χιλιάδες Ἑλληνες ὡς μετανάστες.

Αὐστραλία

(Αὐτόνομη Ὁμοσποδία 6 ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας)

Ἔκταση 7.500.000 τετρ. χιλ. Πληθυσμὸς 7 ἑκατ. Πυκνότητα 1.

Νησιὰ τῆς Αὐστραλίας

Νησιὰ	Ἔκταση	Πληθυσμὸς	Προϊόντα
Τασμανία	70.000	25.000	Ξυλεία, κτηνοτροφικά, μεταλλεύματα
Νέα Ζηλανδία	250.000	1.500.000	Κτηνοτροφικά, γαϊάνθρακες, μεταλλεύματα

ΩΚΕΑΝΙΑ

1. **Μελανησία.** Εἶναι σειρὰ νησιῶν ἀπὸ τὴ Νέα Γουινέα ὡς τὴς Ἑβρίδες. Ἔχουν πολλὰ ἠφαίστεια καὶ 400.000 κατοίκους μαύρους. Ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία καὶ Γαλλία.

2. **Μικρονησία.** Εἶναι πολυάριθμα νησιὰ, ποὺ βρίσκονται

στά βόρεια τῆς Μελανησίας. Ἔχουν 100 000 κατοίκους. Ἔχουν μέτριο ἀνάστημα, χροῶμα μελαψό καὶ μαλλιά κατσαρά. Ἡ Μικρονησία ἀνήκει στὴν Ἰαπωνία (κατοχὴ ἀμερικανικὴ τώρα) καὶ τὴν Ἀμερικὴ (Ἡνωμένες Πολιτεῖες).

3. Πολυνησία. Εἶναι πλῆθος νησιάκια, πὺ σχηματίζουν

Κατοικίες ἀγρίων τῆς Πολυνησίας μέσα σὲ λίμνη.

πολλὰ συμπλέγματα. Ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ Πολυνήσιοι εἶναι τῆς κιτρινῆς ἢ μογγολικῆς φυλῆς.

Ἵκεανία

Μεγαλύτερα νησιά. Νέα Γουϊνέα, Νέα Καληδονία, Νέες Ἐβροίδες, Νησιά Σολομώντα, Σαμόες, Χαβαΐ.

Κυριώτερα προϊόντα. Βαμπάκι, κακάο, καουτσούκ, ζάχαρη, καφέ, ὀπωρικά.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Οι ζώνες τῆς γῆς

Ζώνες	Πλάτος σὲ χιλμ.	Ἐκταση σὲ τ. ζ.
Βόρεια κατεψυγμένη	2.600	25.000.000
» εὐκρατη	4.800	128.000.000
Διακεκαυμένη	5.200	204.000.000
Νότια εὐκρατη	4.800	128.000.000
» κατεψυγμένη	2.600	25.000.000

Ἐκταση ἡπείρων σὲ τετρ. χιλιόμετρα

Ἄσια	44.200.000	Ἄφρική	30.000.000
Ἀμερική	41.200.000	Αὐστραλία-ᾠκεανία	8.500.000

Τὰ ψηλότερα βουνὰ τῶν ἡπείρων

Ἰμαλαΐα [Ἀσίας]	8.880 μ.
Ἄνδεις [Ἀμερικής]	7.000 μ.
Κιλιμάντζαρον [Ἀφρικής]	6.000 μ.
Τόουσενδ [Αὐστραλίας]	2.240 μ.

Τὰ μεγαλύτερα βάθη τῶν ᾠκεανῶν σὲ μέτρα

Εἰσηνικός	9.600
Ἀτλαντικός	8.000
Ἰνδικός	4.000

Πληθυσμὸς ἡπείρων

Ἄσια	1.000.000.000	Ἄφρική	150.000.000
Ἀμερική	265.000.000	Αὐστραλία ᾠκεανία	10.000.000

Πόσοι κατοικοῦν σὲ κάθε τετρ. χιλιόμετρο (πυκνότητα)

Ἄσια	23	Ἄφρική	5
Ἀμερική	6	Αὐστραλία - ᾠκεανία	1

Ο μεγαλύτερος ποταμός κάθε ηπείρου σε μήκος (χιλιόμετρα)

Μισσισιπής [Β. Ἀμερικῆς]	6.500
Νεῖλος [Ἀφρικῆς]	6.000
Γιάγκ - Τσέ - Κιάγκ [Ἀσίας]	5.100
Μάουραη—Ντάβλιγκ [Αὐστραλίας]	2.500

Ἡ μεγαλύτερη λίμνη κάθε ηπείρου σε τετ. χιλιόμετρα

Κασπία [Ἀσίας]	438.000
Ἄνω λίμνη [Β. Ἀμερικῆς]	82.000
Βικτωρία [Ἀφρικῆς]	70.000
Εὐρη [Αὐστραλίας]	10.000

Παραγωγή σιταριού σε χιλιάδες τόνους (1946)

Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	31.454	Ἀργεντινή	5.615
Καναδάς	11.450	Αὐστραλία	3.170

Μέση παραγωγή κρέατος κατὰ μήνα σε χιλιάδες τόνους (1946)

Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	522	Αὐστραλία	73
Ἀργεντινή	77	Καναδάς	57

Μέση παραγωγή ἄνθρακα κατὰ μήνα σε χιλιάδες τόνους (1947)

Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	51.676	Ἰνδίες	2.368
Ἰαπωνία	2.422	Καναδάς	1.398

Μέση παραγωγή πετρελαίου κατὰ μήνα σε χιλιάδες τόνους (1947)

Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	21.285	Ἰράκ	401
Ἰράν	2.079	Ἀραβίας (Σαουδ.)	

Τὰ μεγαλύτερα σιδηροδρομικά δίκτυα σε χιλιόμετρα

Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	425.000	Ἰνδίες	70.000
Καναδάς	70.000	Ἰαπωνία	22.000

Χώρες ἀρχαίου πολιτισμοῦ

Κίνα, Ἰνδίες, Μεσσοποταμία [Ἀσσύριοι-Βαβυλώνιοι],
Αἴγυπτος, Μικρὰ Ἀσία [Ἑλληνικὸς], Ἀραβία.

Χώρες νεωτέρου πολιτισμοῦ

Ἑνωμένες Πολιτεῖες Ἀμερικῆς, Καναδάς,
Ἰαπωνία, Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία.

Κάτοικοι ἡπείρων

- Ἀσίας [Κίτρινοι, Λευκοί, Μαῦροι, Μιγάδες].
Ἀφρικῆς [Μαῦροι, Μαλαῖοι, Σημίτες, Χαμίτες, Λευκοί [Εὐρωπαῖοι, Μιγάδες].
Ἀμερικῆς [Λευκοί, Μαῦροι, Κίτρινοι, Ἰνδιάνοι, Ἑσκιμῶοι, Μιγάδες].
Αὐστραλίας [Μαῦροι, Εὐρωπαῖοι].

Πολιτικὴ κατάσταση Ἀσίας

Κράτη. 1. Βασίλεια [Σαουδικὴ Ἀραβία, Ἀφγανιστάν, Ἰράκ, Περσία, Σιάμ], 2. Αὐτοκρατορίες [Ἰαπωνία] καὶ 3. Δημοκρατίες [Κίνα, Τουρκία, Μογγολία, Σιβηρία, Καυκασία, Συρία].

Ἀποικίες. 1. Γαλλίας [Ἰνδοκίνα], 2. Ἑνωμ. Πολιτ. Ἀμερικῆς [Φιλιππίνες νῆσοι], 3. Ἀγγλίας [Ἄντεν, Βόρνεο, Κεϋλάνη, Κύπρος, Μαλαισία, Χόγκ-Κόγκ], 4. Ὀλλανδίας [Ὀλλανδικὲς Ἰνδίες], 5. Πορτογαλίας [Πορτογαλικὲς Ἰνδίες, Τιμόρ].

Πολιτικὴ κατάσταση Ἀφρικῆς

Ἀνεξάρτητα κράτη. Αἴγυπτος, Λιβερία, Αἰθιοπία.

Ἀποικίες. 1. Ἀγγλικὲς [Σουδάν, Καμερούν, Σομαλία, Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση, Νοτιοδυτικὴ Ἀφρικὴ, Ροδεσία, 2 νησιὰ κόλπου Γουϊνέας]. 2. Γαλλικὲς [Τύνιδα, Ἀλγέρι, Μαρόκο, Σαχάρα, Σουδάν, Κόγγο, Γουϊνέα, Καμερούν, Σομαλία, Μαδαγασκάρη]. 3. Ἄλλοτε Ἰταλικὲς [Λιβύη, Ἐρυθραία, Σομαλία], 4. Πορτογαλικὲς [Ἀγγόλα, Γουϊνέα, Μοζαμβίκη καὶ τὰ νησιὰ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, Μαδέρες, Ἀζόρες καὶ 2 κόλπου Γουϊνέας], 5. Ἰσπανικὲς [Ρίο ντὲ Ὄρο, Μαρόκο, Γουϊνέα, Κανάριες], 6. Βελγικὲς [Κόγγο], 7. Ἀγγλοαιγυπτιακὸ Σουδάν, καὶ 8. Διεθνῆς [Ταγγερή].

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ

	Σελ.
Σύμπαν - Γῆ	3
Στεριά - θάλασσα	4
Ἐπιφάνεια τῆς γῆς	5
Θαλασσινὰ ρεύματα	6
Ἡ ἀτμόσφαιρα	6
Ἄνεμοι	7
Υγρασία	9
Οἱ Ζώνες τῆς γῆς	10
Κλίματα [φυτὰ - ζῶα - ἄνθρωποι]	11
Κύκλοι τῆς γῆς. Γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος	18
Ἱστορία τῆς γῆς	20

Β. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

α') Παλαιὸς Κόσμος

ΑΣΙΑ

Ἐπισκόπηση	21
1. ΒΟΡΕΙΑ ΑΣΙΑ	
Σιβηρία	25
2. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ	
Θιβὲτ	27
Ἀνατολικὸ Τουρκεστάν	28
Μογγολία	28
3. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ	
Μικρὰ Ἀσία [Τουρκία]	28
Κύπρος	31
Συρία	31
Παλαιστίνη καὶ Ὑπεριορδανία	33
Ἀραβία	34

Μεσοποταμία ἢ Ἰράκ	36
Ἀρμενία	37
Καυκασία	38
Ὀροπέδιο τοῦ Ἰράν	39
Περσία ἢ Ἰράν	40
Ἀφγανιστάν	41
Βελουχιστάν	41
Ρωσικὸ Τουρκεστάν ἢ Τουράν	41

4. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Κίνα	42
Μαντζουρία	44
Ἰαπωνία	45
Κορέα	47

5. ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Ἰνδίες	48
Ἰνδοκίνα (Βιρμανία, Σιάμ, Γαλλ. Ἰνδοκίνα)	51
Ἰνδικὰ ἢ Μαλαικὰ νησιά	52

ΑΦΡΙΚΗ

Ἐπισκόπηση	54
------------	----

1. ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Αἴγυπτος	59
Λιβύη	62
Χῶρες Ἀτλαντα [Τύνιδα, Ἀλγέρι, Μαρόκο]	62
Σαχάρα	64
Ρίο ντὲ Ὄρο	65

2. ΜΕΣΗ ΑΦΡΙΚΗ

Σουδάν	65
Λιβερία	67
Δυτικὴ Ἀφρικὴ [Κόγγο, Ἀγγόλα, Καμερούν]	67
Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ [Αἰθιοπία, Σομαλία, Ἐρυθραία, Ταγκανίκα, Κένυα, Οὐγκάντα, Μοζαμβίκη]	70

3. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις	73
Ἄλλα κράτη μαύρων	74

4. ΝΗΣΙΑ ΑΦΡΙΚΗΣ

Μαδαγασκάρη και άλλα	74
----------------------------	----

6') Νέος Κόσμος

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐπισκόπηση	76
------------------	----

1. ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐπισκόπηση	78
Γροιλανδία	80
Ἄλσκα	81
Καναδάς	81
Ἡνωμένες Πολιτεῖς	82
Μέξικο	86

2. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡπειρωτικὴ	87
Νησιωτικὴ	89

3. ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐπισκόπηση	90
Βενεζουέλα	92
Κολομβία	93
Γουϊάνα	93
Ἰσημερινὸς	94
Περὸν ἢ Περουβία	94
Βολιβία	95
Βραζιλία	95
Παραγουάη	96
Χιλὴ	96
Οὐραγουάη	97
Ἀργεντινὴ	97
Ἀνακεφαλαίωση Ἀμερικῆς	99

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

Ἀυστραλία	100
Ἵκεανία	102
Στατιστικὸὶ Πίνακες	104

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. Τὸ σχολεῖο ἐργασίας στὴν πράξη (ἐξηντηλημένο)
2. «25 Μαρτίου», Σχολικὸ Θέατρο (ἐξηντηλημένο)
3. «Τὰ παραμύθια τοῦ νέου σχολείου» (Συλλογὴ καὶ εἰδικὴ διδακτικὴ μὲ ἐφαρμογός), ἔκδ. Δ. Δημητράκου, Ἀθῆναι.
4. Δημοσιεύσεις σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ
5. «Ὁ νέος μαθητὴς» (Μαθαίνει νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάζῃ), ἔκδ. Π. Δημητράκου, Ἀθῆναι.
6. «Ἱστορίες ἀρχαίων Ἑλλήνων», Δ' Δημοτικοῦ.
7. «Ἡ Ἑλλάδα», Γεωγραφία Γ' καὶ Δ' Δημοτικοῦ.
8. «Οἱ ἠπειροί», Γεωγραφία Ε' τάξεως καὶ ἰου ἔτους συνδιδασκαλίας.

Βοηθητικὰ Βιβλία

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΑ

Παλαιὰ Διαθήκη, Β. Πετρούνια
Παλαιὰ Διαθήκη, Φ. Φωτοπούλου
Παλαιὰ Διαθήκη, Π. Παναγοπούλου
Καينὴ Διαθήκη, Β. Πετρούνια
Καينὴ Διαθήκη, Φ. Φωτοπούλου
Καينὴ Διαθήκη, Π. Παναγοπούλου

Ἐκκλ. Ἱστορία, Πετρούνια (ἐγκεκρ.)
Ἐκκλ. Ἱστορία, Φ. Φωτοπούλου
Ἐκκλ. Ἱστορία, Π. Παναγοπούλου
Κατήχησις-Λειτουργική, Β. Πετρούνια
Κατήχ. - Λειτουργική, Φωτοπούλου
Κατήχ.-Λειτουργική, Παναγοπούλου

ΙΣΤΟΡΙΑ*

Γ' Τάξεως

Ἱστορία Γ' τάξεως, Φ. Φωτοπούλου
Ἡρωϊκοὶ Χρόνοι, Π. Παναγοπούλου
Ἱστορία Γ', Θεοδωρίδου - Λαζάρου

Ἱστορία Ε', Θεοδωρίδου-Λαζάρου
(Ἐγκεκριμένη).
Ἱστορία Ε', Γκινοπούλου (Ἐγκεκρι-
μένη).

Δ' Τάξεως

Ἱστορία Δ., Φ. Φωτοπούλου
Ἱστορικ. Χρόνοι, Π. Παναγοπούλου
Ἱστορία Δ', Θεοδωρίδου-Λαζάρου
Ἱστορίες ἀρχαίων Ἑλλήνων Δ', Χρι-
στοδουλοπούλου

ΣΤ' Τάξεως

Ἱστορία Νεωτ. Ἑλλάδος, Β. Πε-
τρούνια, (Ἐγκεκριμένη).
Ἱστορία Νεωτ. Ἑλλάδος, Φ. Φω-
τοπούλου
Ἱστορία Νεωτ. Ἑλλάδος, Π. Πανα-
γοπούλου (Ἐγκεκριμένη).
Ἱστορία Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ,
Ν. Γκινοπούλου (Ἐγκεκριμένη)
Ἱστορία ΣΤ', Θεοδωρίδου-Λαζάρου
(Ἐγκεκριμένη).

Ε' Τάξεως

Βυζαντινὴ Ἱστορία, Φ. Φωτοπούλου
Βυζαντινὴ Ἱστορία, Β. Πετρούνια
(Ἐγκεκριμένη).
Βυζαντινὴ Ἱστορία, Π. Παναγοπούλου

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ζωολογία Γ' καὶ Δ', Ἡλ. Γοντζέ
Ζωολογία Γ' καὶ Δ', Π. Παναγοπούλου
Ζωολογία Ε' καὶ ΣΤ', Ἡλ. Γοντζέ
Ζωολογία Ε', Π. Παναγοπούλου
Ζωολογία ΣΤ', Παν. Παναγοπούλου
Ζωολογία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ σῶ-
μα του ΣΤ', Τσαμασφύρου-Φωτίου
Φυτολογία Γ' καὶ Δ', Ἡλ. Γοντζέ
Φυτολογία Ε' καὶ ΣΤ', Ἡλ. Γοντζέ
Φυτολογία Ε', Παν. Παναγοπούλου
Φυτολογία ΣΤ', Παν. Παναγοπούλου
Ἀνθρῶπολογία, Η. Μπουλοχέρη

Φυσικὴ Πειραματικὴ, Ἡλ. Γοντζέ
Φυσικὴ Πειραματικὴ, Θ. Θεοδωρίδου
Φυσικὴ Πειραματικὴ Ε', Δ. Τσαμα-
σφύρου-Φωτίου
Φυσικὴ Πειραματικὴ ΣΤ', Δ. Τσαμα-
σφύρου-Φωτίου
Φυσικὴ Πειραμ., Π. Παναγοπούλου
Χημεία, Δ. Βούλγαρη
Χημεία, Θ. Θεοδωρίδου
Χημεία, Ἰ. Γεωργοπούλου
Ὀρυκτολογία, Δ. Βούλγαρη
Ὀρυκτολογία, Θ. Θεοδωρίδου

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωγραφία Γ' καὶ Δ', Δ. Δημητράκου
Γεωγραφία Ε', Δ. Δημητράκου
Γεωγραφία ΣΤ', Δ. Δημητράκου
ΑΤΛΑΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ

Ἡ Ἑλλάδα, Γεωγραφία Γ' καὶ Δ'
Χριστοδουλοπούλου
Ὁ Κόσμος, Δ. Τσαμασφύρου
Ἡ Εὐρώπη, Δ. Τσαμασφύρου
ΑΤΛΑΣ Παγκόσμιος (μὲ κείμενον)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Γραμματικὴ, Ἡλ. Γοντζέ, Δημοτικῆς
Γραμματικὴ, > > Καθαρευούσης
Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς, Γεωρ-
γαντοπούλου.

Γραμματικὴ, Γ. Γιαννικοπούλου
Γραμματικὴ, Ἑλ. Σταυρακίδη
Θέματα Ἐκθέσεων, Π. Βαβουλέ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ἀριθμ. Προβλήματα Ε', Φ.Ι.Φωτίου

Ἀριθμ. Προβλήματα ΣΤ', Φ.Ι.Φωτίου